

KÉPZÉSI PROGRAM
a 139/2008. (X. 22.) FVM rendeletben meghatározott

b8 Agrár- környezetgazdálkodási kifizetések című képzéshez

A képzési program kódszáma: b8

A képzési program megnevezése: **Agrár- környezetgazdálkodási kifizetések című képzés** a külön jogszabályban meghatározott ezen támogatási jogcímhez kapcsolódóan.

A képzés során megszereshető kompetencia:

- Általános kérdések
- Agrár-környezetgazdálkodási célprogramok
- Talaj tápanyag-gazdálkodása
- Az agrár-környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó egyéb kérdések
- Az agrárszakigazgatás rendszere

A képzésen való részvételhez javasolt előképzettség:

- iskolai alapképzettség 8 v. 10 osztály
- szakképesítés, végzettség

A képzés óraszám:

- elmélet: 14 óra
- gyakorlat: -

A képzés módja:

csoportos képzés (csoportlétszám legfeljebb 30 fő)

A képzés tematikája és óraterve:

Sor-szám	Témakör	elméleti óraszám	gyakorlati óraszám
Általános rész			
1.	- Általános kérdések, jogszabályok, eljárásrend	4	-
2.	- Agrár-környezetgazdálkodási célprogramok	2	-
3.	- Talaj tápanyag-gazdálkodás	3	-
4.	- Az agrár-környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó egyéb kérdések	3	-
5.	- Az agrárszakigazgatás rendszere	2	-

A képzési program részletes tematikája (oktatási segédlet szintjén)

1.-2. téma: Általános kérdések, jogszabályok, eljárásrend, Agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (szerző: Galambos Annamária)

1. Általános kérdések, jogszabályok, eljárásrend

1.1 Agrár-környezetgazdálkodás Magyarországon

A XXI. század eleje, az EU-tagság új kihívást jelentett hazánk mezőgazdaságának, hiszen jelentős átalakulások, reformok kezdődtek el. Az Európai Unió a XX. század végével egy új mezőgazdasági modell kialakítását tűzte ki célul. A vidéken élő emberek problémái és életfeltételeinek javítási igénye, az európai vidéki társadalom jellemzően mezőgazdasághoz való kapcsolódása és a mezőgazdaságnak a vidéki környezetre, a tájra és a természetre gyakorolt hatása együttesen a korábbiakban alkalmazott agrárpolitika felülvizsgálatára készítette az EU irányító testületeit. Új irányokat, célokat és megoldásokat kerestek, új eszközöket és támogatásokat vezettek és vezetnek be a célok eléréséhez. A környezet, a gazdaság és a társadalom céljait egyszerre kell szolgálnia az új agrárpolitikának, hosszú távon is „fenntarthatónak” kell lennie. A vidéki – az agráriumhoz ezer szállal kötődő – társadalomnak új célokat, feladatokat kell adni, a vidék gazdasági, társadalmi és környezeti megőrzését együtt kell kezelni.

Ennek különös jelentősége van Magyarországon, ahol kiválóak a természeti, agro-ökológiai adottságok. Az ország mezőgazdasági hagyományai gazdagok, ugyanakkor termelési, földhasználati struktúrája megújításra szorul, vidéki térségei pedig jelentős problémákkal küzdenek. Magyarország a csatlakozó országok közül elsőként kötelezte el magát az EU agrár-környezetgazdálkodási támogatási rendszerének teljes körű átvétele és alkalmazása mellett. Az uniós támogatási rendszer hazai megismertetése céljából indult el 2002-ben a hazai költségvetésből finanszírozott Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program (NAKP), az Európai Unió „A környezet védelmét és a táj megőrzését szolgáló mezőgazdasági termelési módok támogatásáról” szóló 2078/1992 számú EU tanácsi rendelettel, illetve 1999-től az e rendeletet integráló 1257/1999 számú vidékfejlesztési EU tanácsi rendelettel összhangban. A NAKP folytatásaként, a csatlakozást követően első alkalommal a Nemzeti Vidékfejlesztési Terven (NVT) belül nyílt lehetőség az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés elindítására, a NAKP-ban szerzett tapasztalatok alapján az addigi program bővítésére. Mindezek eredményeként Magyarországon a mezőgazdasági termelés jelentős része továbbra is környezetbarát módszerekkel folyhatott, hozzájárulva a vidéki környezet és társadalom megőrzéséhez, fejlődéséhez.

1.1.1. Visszatekintés az NVT agrár-környezetgazdálkodási támogatás intézkedésére

Az NVT agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG) intézkedése keretében 2004. október 15. és november 26. között volt lehetőség a támogatási kérelmek benyújtására. Bár nem minden célprogram került meghirdetésre, az érdeklődés az új eszmék és támogatási lehetőségek felé mégis kimagasló volt. A meghirdetett célprogramok népszerűségét bizonyítja, hogy a 14 területalapú célprogram vonatkozásában összesen 35.855 db támogatási kérelem érkezett be, közel 1,8 millió hektár területre. Az intézkedéssel kapcsolatban elmondható, hogy a kérelemszám a környezeti értékek megőrzéséhez legkevésbé hozzájáruló

alapszintű szántóföldi célprogram esetén volt a legmagasabb, 1,1 millió hektár vonatkozásában több mint 17 ezer kérelmet nyújtottak be a gazdálkodók.

Az NVT AKG intézkedésre kérelmet benyújtóknak őshonos, illetve magas genetikai értéket képviselő állatokkal kapcsolatban is lehetőségük volt támogatást igényelni. Az állatalapú célprogram esetén 812 kérelem támogatására került sor.

Az NVT AKG intézkedésbe való bekerüléshez – az NAKP-hoz hasonlóan – pontozási rendszer kapcsolódott. A beérkezett támogatási kérelmek pontozásra kerültek, majd országos rangsorolást követően a rendelkezésre álló pénzügyi források keretéig – célprogram csoportonkénti ponthatárok megállapítása mellett – kerültek kiválasztásra a programban résztvevők. A pontozási szempontok közül az alábbiak kiemelendők:

- a célprogramba bevinni kívánt földterület aránya a gazdaság összes, ugyanahhoz a hasznosítási irányhoz tartozó földterületéhez képest,
- a programba bevinni kívánt terület környezeti korlátai (nitrátérzékenység, vízbázisvédelem),
- a választott célprogram gazdálkodási előírásainak környezetre gyakorolt hatása,
- korábbi részvétel a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programban.

A tartami, formai követelményeknek megfelelő támogatási kérelmek pontozását és rangsorolását követően közel 1,5 millió hektáron gazdálkodó ügyfél juthatott támogatáshoz.

1.1.2. Az ÚMVP agrár-környezetgazdálkodási támogatás fejezete

Az NVT AKG intézkedés folytatásaként továbbra is szükség van az ország jelentős részén a földhasználat átalakítására, országos, új földhasználati irányok keresésére, valamint a térségi prioritások meghatározására (pl.: árvízzel és belvízzel veszélyeztetett területek használatának átalakítása, természetközeli gazdálkodási rendszerek visszaállítása). A termőföldre továbbra is veszélyt jelentenek a talaj minőségét, termőképességét rontó folyamatok (erózió, savanyodás, szikesedés, tömörödés, a negatív tápanyagmérleg), a környezetkímélő, legelőre alapozott állattartás indokolatlanul alacsony aránya, a környezettudatos tápanyag-gazdálkodás hiánya, melyek a fenntarthatóság érvényesítését gátolják.

Fentiek miatt az ÚMVP AKG támogatás intézkedéseinek kialakításánál kiemelt figyelmet szenteltünk a Magyarországon jellemző agrár-környezetvédelmi problémák csökkentésére, visszaszorítására, illetve olyan környezetbarát gazdálkodási gyakorlat elterjesztésére, amely megelőzi bizonyos környezeti problémák kialakulását.

Az ÚMVP AKG intézkedésre vonatkozóan támogatási kérelem benyújtására 2009. június 1. és július 27. között volt lehetősége a gazdálkodóknak. Az NVT AKG intézkedéshez hasonlóan, a hatályos jogszabály alapján az ÚMVP AKG megnyitására is csak egy alkalommal került sor, ezzel kapcsolatban a gazdálkodók már a kérelem-beadási időszakot megelőzően is széles körben kaptak tájékoztatást. Feltehetően ennek volt köszönhető, hogy a rendelkezésre álló 1,5 hónap alatt közel 25.000 kérelem érkezett be a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz (MVH).

Az eddigi gyakorlattól eltérően az ÚMVP AKG esetén kizárólag elektronikus kérelembeadásra volt lehetőség.

Az alábbi táblázat az ÚMVP AKG intézkedésének a korábbi évek támogatási lehetőségeivel történő összehasonlítását mutatja.

	2002 (NAKP)	2003 (NAKP)	2004 (NVT)	2009 (ÚMVP)
Igénylők száma (db)	5 321	7 503	35 855	24 973
Igényelt terület nagysága (ha)	271 751	301 383	1 833 705	2 259 984
Támogatottak száma (db)	2 493	5 056	23 840	14 688
Támogatott terület nagysága (ha)	148 627	234 631	1 481 000	1 163 663

A táblázatból is látható, hogy a közel 25.000 kérelem által igényelt terület meghaladja a 2,2 millió hektárt, a támogatott gazdálkodók száma pedig a 15 ezret, az általuk lefedett terület nagysága pedig majdnem eléri a 1,2 millió hektárt.

Az 1. melléklet a támogatási kérelmekre hozott részben vagy egészben jóváhagyó határozatok alapján támogatható gazdálkodók számát és a területek nagyságát mutatja célprogramonként.

Az intézkedés keretén belül meghirdetett 21 célprogram közül a legnagyobb területet érintő integrált szántóföldi növénytermesztési célprogram tekintetében alakult ki a legnagyobb feszültség, ahol közel 1,6 millió hektár után igényeltek támogatást a gazdálkodók. A rendelkezésre álló források és az intézkedésen belüli aránykorlátok (35%) betartása mellett 570 ezer hektár és 2.644 gazdálkodó támogatására kerülhetett sor. A többi célprogram esetén, amennyiben kérelmük megfelelt a tartalmi és formai követelményeknek, a támogatási kérelmet benyújtó gazdálkodók támogatásban részesülhettek. Ez további közel 600 ezer hektáron gazdálkodó, mintegy 12.300 gazdát jelent.

Az NVT AKG éves kötelezettségvállalásához képest így az ÚMVP AKG kötelezettségvállalása mintegy 30%-kal, 42 Mrd Ft-ról közel 56 Mrd Ft-ra emelkedett.

Visszatekintve a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervre, az elmúlt évek agrár-környezetgazdálkodási tapasztalataira, valamint az uniós mezőgazdasági irányokra megállapítható, hogy az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés továbbra is népszerű és sikeres a gazdálkodók körében.

1.1.3. Az ÚMVP agrár-környezetgazdálkodási támogatás intézkedésének rendszere

Az ÚMVP keretén belül megvalósuló AKG intézkedés az NVT AKG intézkedéséhez képest magasabb szintű, kiemelten a minőség irányába továbbfejlesztett célprogramokat foglal magában.

A támogatások öt évig, a környezetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram esetében tíz évig vehetőek igénybe, amennyiben a mezőgazdasági termelő és egyéb földhasználó az önkéntes alapon vállalt agrár-környezetgazdálkodási kötelezettségeket betartja. A támogatási időszak tehát az ötéves célprogramok esetében 2009. szeptember 1-től 2014. augusztus 31-ig, a környezetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram esetében pedig 2009. szeptember 1-től 2019. augusztus 31-ig tart.

Az intézkedésben meghatározott előírások teljesítéséért járó kifizetés terület, azaz hektár alapú vissza nem térítendő támogatás. Az előírások előre meghatározott csomagokban, célprogramonként igényelhetőek.

A támogatás az előírások teljesítésével összefüggő többlet költségeket és elmaradt bevétel ellentételezését szolgálja. A támogatás igénybevételéhez a célprogram előírásait be kell tartani, azok nem alanyi jogon járnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatási rendszer horizontális és zonális elemekből épül fel. A mezőgazdasági területek különféle természeti adottságait figyelembe véve az

intézkedés keretében 21 különböző célprogram került meghatározásra (9 szántóföldi növénytermesztéshez, 6 gyepgazdálkodáshoz és gyeptelepítéshez, 3 ültetvények környezetkímélő gazdálkodásához és 3 vizes élőhely fenntartásához kapcsolódó). Az intézkedés négy célprogram csoportra osztható: (részletesebben lásd 1. ábra):

- szántóföldi agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport,
- gyepgazdálkodási agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport,
- ültetvényekre vonatkozó agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport,
- vizes élőhelyekhez kapcsolódó agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

1. ábra Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok szerkezete

zonális	természetvédelmi célú gazdálkodás kék vérese	természetvédelmi célú gyeptelepítés		
	természetvédelmi célú gazdálkodás tűzok	természetvédelmi célú gazdálkodás tűzok		
	természetvédelmi célú gazdálkodás vadfűd / daru	természetvédelmi célú gazdálkodás élőhely		
	természetvédelmi célú gazdálkodás madár / apróvad			
	szélrózió elleni védekezés	környezetvédelmi célú gyeptelepítés		vizes élőhelyek létrehozása
	vízérózió elleni védekezés			vizes élőhelyek gondozása
horizontális	ökológiai gazdálkodás	ökológiai gyepgazdálkodás	ökológiai gyümölcs és szőlő termesztés	
	tanyás gazdálkodás		hagyományos gyümölcsstermesztés	
	integrált gazdálkodás	extenzív gyepgazdálkodás	integrált gyümölcs és szőlő termesztés	nádgazdálkodás
	szántó célprogramok	gyep célprogramok	ültetvény célprogramok	vizes élőhely célprogramok

Az AKG intézkedés nem zárja ki, hogy egyidejűleg, ugyanazon területre az alábbi területalapú támogatások is igényelhetők legyenek, amennyiben a kérelmező a különböző támogatás jogosultsági feltételeinek megfelel:

- az EMOGA Garancia Részlegéből finanszírozott adott évi egységes területalapú támogatás (ún. „SAPS”);
- az EMOGA Garancia Részlegéből finanszírozott egységes területalapú támogatásokhoz kapcsolódó adott évi kiegészítő nemzeti támogatás (ún. „TOP-UP”);
- az EMVA társfinanszírozásában megvalósuló kedvezőtlen adottságú területek kompenzációs támogatása (ún. „KAT”).

Egy parcellán azonban csak egy AKG célprogram alkalmazható, továbbá a célprogramok közti váltásra az NVT AKG-től eltérően nincs lehetőség.

Az NVT AKG célprogramokhoz képest egyes célprogramok megszűntek, más célprogramok viszont új elemként jelennek meg. Nincs például alapszintű szántóföldi célprogram,

méhlegelő célú növénytermesztés célprogram, gyepgazdálkodás haris élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram valamint az extenzív halastavak fenntartása célprogram. Ez utóbbi előreláthatóan a Halászati Operatív Program részét fogja képezni. Új elemként szerepelnek ugyanakkor a szélerózió elleni és a vízerózió elleni célprogramok, a szántóföldi növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal célprogram, a szántóföldi növénytermesztés kék vércse élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram, valamint a hagyományos gyümölcsstermesztés célprogram.

Az NVT AKG intézkedés részét képező őshonos állattartással kapcsolatos támogatások külön intézkedés keretében, külön támogatási jogszabály alapján (az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzésére nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 38/2010 (IV. 15.) FVM rendelet) igényelhetők.

1.1.4. A támogatás mértéke

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programban foglaltaknak megfelelően, az egyes AKG célprogramokhoz meghatározott támogatási összegeket a 2. melléklet tartalmazza.

Az egyes célprogramok támogatási összegei részletesen kidolgozott, többek közt a Központi Statisztikai Hivatal és az Agrárgazdasági Kutatóintézet több évre vonatkozó statisztikai adataival alátámasztott költségszámításokon alapulnak, mely számítások az elmaradt jövedelmek és felmerülő többletköltségek alapján, a kötelező előírásokon túlmutató célprogram előírások függvényében kerültek meghatározásra.

Az AKG célprogramok tekintetében a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK), a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot fenntartására vonatkozó előírások (HMKÁ-előírások), valamint a tápanyag-gazdálkodási és növényvédő szer használatra vonatkozó minimum-követelmények alkalmazása olyan alapfeltétel, amelynek teljesítéséért a gazdálkodók nem kapnak térítést.

A gazdálkodók részére a támogatási összeg kifizetése forintban történik. A forint/euró átváltási árfolyam – 2808/1998/EK rendelet 4. cikk (2) bekezdés alapján – minden gazdálkodási évben azon év január 1-ei árfolyama, amelyben a kifizetési kérelem jóváhagyásáról szóló határozatot meghozta az MVH.

1.1.5. Jogosultsági feltételek

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatás valamely célprogramjára vonatkozó támogatást az a földhasználó veheti igénybe, aki:

- ügyfél-regisztrációs számmal rendelkezik,
- mezőgazdasági tevékenységből származó bevétellel rendelkezik,
- a földterületek hasznosításával összefüggésben felmerülő költségeket, illetve kockázatot viseli,
- a célprogramba bevont területen a teljes támogatási időszak alatt jogszerű földhasználó,
- megfelel az egyes célprogramok jogosultsági feltételeinek.

A célprogramok jogosultsági feltételei a teljes célprogram igénybevételének feltételeiből, valamint az adott évre vonatkozó kifizetés feltételeiből adódnak össze.

Amennyiben a támogatást nem a tulajdonos veszi igénybe, a támogatás igénybevételéhez a kérelmezőnek nyilatkoznia kellett arról, hogy a célprogramba bevonni kívánt területre

vonatkozóan a földhasználati nyilvántartásban, a támogatási időszak teljes időtartamára – legkésőbb 2009. szeptember 1-jétől kezdődően – jogosult a támogatható földterület használatára.

Amennyiben a földhasználó belterületi, művelés alól kivett területekre nyújtott be támogatási kérelmet, akkor a támogatási kérelem benyújtásakor arról kellett nyilatkoznia, hogy legkésőbb 2009. szeptember 1-től jogosult a földterület használatára vagy a földterület tulajdonosa és azt mezőgazdasági művelésre használja.

Ha az adott földterület tekintetében a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) gyakorolja a tulajdonosi jogokat és a földhasználó nem jogosult a földterület használatára a teljes támogatási időszak vonatkozásában, amennyiben a földhasználó 2010. január 31-ig a földbérleti szerződés meghosszabbítására vonatkozó kérelmet benyújtotta az MNV Zrt.-hez, az a pályázati kiírást legkésőbb 2010. május 15-ig közzéteszi. Ezekben az esetekben a pályázat elbírálásáig az ügyfelet az adott földterületre vonatkozóan a támogatási időszak egészére jogszerű földhasználónak tekinti az MVH.

1.1.6. Támogatási kérelmek pontozása

A támogatási kérelmek objektív – környezeti, vidékfejlesztési, gazdasági – szempontok figyelembe vételével történő pontozására minden esetben sor került a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 3. mellékletében meghatározott pontrendszer alapján.

A támogatási kérelmek rangsorolására abban az esetben került sor, ha a rendelkezésre álló forráskerethez képest nagyobb támogatási igényt jelenítettek meg.

Tekintve, hogy a program valamennyi céljának elérése egyaránt fontos, ezért valamennyi célprogram külön-külön került pontozásra és rangsorolásra. A célprogramok ponthatárai az intézkedés forráskerete illetve a támogatási kérelmek által lefedett terület nagyságának függvényében kerültek meghatározásra.

Mint az „az agrár-környezetgazdálkodási támogatásra benyújtott kérelmek rangsorolásáról szóló 2/2010 (I. 20.) IH Közleményben olvasható, ponthatár megállapítására egyedül a környezeti értékek megőrzéséhez legkevesebb hozzájáruló integrált szántóföldi célprogram esetén került sor, ahol a ponthatár 44,2 pont lett.

A pontozási szempontok közül az alábbiak kiemelendők:

- területi szempontok (pl.: Natura 2000 terület, Nitrát-érzékeny terület, Sérülékeny vízbázis védőterület (SVB), Kedvezőtlen Adottságú Terület (KAT), Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) zónarendszer),
- korábbi részvétel az NVT AKG-ban,
- agrár felsőfokú vagy középfokú végzettség,
- szaktanácsadói szerződés megléte,
- termelői Csoport/ Termelési és Értékesítési Szövetkezeti tagság (szántóföldi és gyepgazdálkodási célprogramoknál),
- tenyésztőszervezeti tagság (gyepgazdálkodási és vizes élőhelyes célprogramoknál)
- Zöldség-gyümölcs Terméktanácsai tagság (ültetvény esetében)
- állatállomány (szántóföldi célprogramoknál), ökológiai gazdálkodásból származó állat (gyepgazdálkodási célprogramnál), védett őshonos állat megléte,
- adott célprogramba bevitt földterület aránya.

1.1.7. Területazonosítási kérelem

A támogatási kérelemre hozott határozatban jóváhagyott területek Egységes Országos Vetületi Rendszerben megadott koordinátákkal (EOV koordináták) történő beazonosítása a területek elhelyezkedésének pontos meghatározása miatt szükséges, megelőzve ezzel a területeltéréseket és az ebből fakadó szankciókat. A mérés a gazdák érdekeit is szolgálja, hisz a támogatási, illetve kifizetési kérelmekben az MVH területi ellenőrei által végzett mérések módszereivel megegyező módon végzett mérésből származó, a valóságnak megfelelő területadatok fognak szerepelni. A területek előzetes felmérésével megelőzhetők a későbbi helyszíni ellenőrzésen a területeltérésekből származó szankciók. A támogatásba bevont terület elhelyezkedésének pontos ismerete révén továbbá egyértelműen meghatározható, hogy egy feltárt szabálytalanság AKG területen található-e vagy sem.

A területazonosítási kérelmet a 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet alapján a kifizetési kérelem benyújtása előtt, május 15-ig kell beadni. Ez vonatkozik a jogerős támogatási határozattal rendelkező ügyfelekre és a jogorvoslattal élőkre is, akik fellebbezést, keresetlevelet nyújtottak be a támogatási kérelmen szereplő területeikre vonatkozóan. Fellebbezéssel, jogorvoslati eljárással érintett területekre is fel kell tölteniük a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek poligonjait, amennyiben kifizetési kérelmet szeretnének benyújtani.

A kérelemnek tartalmaznia kell a támogatási határozattal előzetesen jóváhagyott terület(ek) legalább 3 méter pontossággal megadott EOV koordinátáit. A területazonosítási kérelemben a célprogramba behozni kívánt területeket kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területenként (KET) kell feltüntetni.

A területazonosítási kérelem részeként nem kell benyújtani a mérési jegyzőkönyv másolati példányát, azonban rendelkezésre kell állnia, azt a kérelmezőnek meg kell őriznie, mert az MVH felszólíthatja a jegyzőkönyv másolatának benyújtására, illetve helyszíni ellenőrzés keretében vizsgálhatja azt.

A területazonosítással kapcsolatos költségek fedezetül minden gazdálkodó 20 eurónak megfelelő forintösszegre jogosult, továbbá hektáronként 2 eurónak megfelelő forintösszegre, amely összeget nem kell számlával alátámasztania. A jogosult összeg az első gazdálkodási évre jutó támogatással egyidejűleg kerül kifizetésre.

Ez az összeg természetesen csak a területazonosítási kérelemre hozott határozatban jóváhagyott területek után kerül kifizetésre, az elutasított vagy átfedés miatt kizárt területek esetén nem.

Fontos, hogy kifizetési kérelmet csak az nyújthat be, aki területazonosítási kérelmét benyújtotta. Területazonosítási kérelem benyújtására a második gazdálkodási évre vonatkozó kifizetési kérelem benyújtásakor is van lehetőség, azonban ebben az esetben a gazdálkodó az első évi támogatástól elesik. Amennyiben valaki egynél többször nem nyújt be kifizetési kérelmet, akkor az öt évre vonatkozó támogatási jogosultsága megszűnik.

A területazonosítás során az eltérő ökológiai státuszú területeket külön kell mérni és kezelni.

1.1.8. Kifizetési kérelem

Kifizetési kérelmet az nyújthat be, aki területazonosítási kérelmét benyújtotta.

A kifizetési kérelmet 2010-től évente, az egységes kérelem részeként, május 15-ig kell elektronikusan benyújtani. A kifizetés a területazonosítási kérelemre hozott határozatban jóváhagyott EOV koordináták által beazonosított területeken, táblaszinten történik.

Kifizetési kérelmet május 15-ét követően további 25 napig be lehet nyújtani, ugyanakkor a támogatás mértéke a vonatkozó EK rendeletek alapján naponként 1%-kal csökkentésre kerül.

A kifizetési kérelemben feltüntetett adatok módosítására, vagyis olyan változtatásokra (pl. területi adatok módosítása, bizonyos növénykultúrákra történő változtatás), melyek érintik a támogatási összeget, a gazdálkodónak a kérelem benyújtási határidejének lejárta után legfeljebb 25 nap áll rendelkezésére úgy, hogy a módosítások a kifizetéskor figyelembevételre kerüljenek.

A kifizetési kérelem május 15-ét követő módosításai esetén az érintett parcellák támogatási mértéke a vonatkozó EK rendeletek alapján naponként 1%-kal csökkentésre kerül.

A kifizetési kérelem pontosítására, vagyis olyan változtatásokra, melyek nem érintik a támogatási összeget, a gazdálkodási év végéig, illetve helyszíni ellenőrzés esetén az erről szóló értesítésig elektronikus úton van lehetőség.

A kifizetési kérelemhez a blokkterképet nem kell mellékelni, a kérelem benyújtásakor elektronikus táblarajzot kell készíteni a kérelemkitöltő felületen.

Egyes célprogramok esetén a kifizetési kérelem benyújtásával egyidőben a gazdálkodónak adatszolgáltatási kötelezettsége van az MVH felé:

- környezetvédelmi, illetve természetvédelmi célú gyeptelepítés, illetve a vizes élőhelyek létrehozása és kezelése célprogramok esetében a gyeptelepítést, valamint a vizes élőhely létrehozását követő első kifizetési kérelemhez mellékelni kell a művelési ág változás átvezetéséről rendelkező földhivatali határozat másolati példányát, vagy a művelési ág változás átvezetésére irányuló kérelem földhivatalhoz történő benyújtásáról kiállított igazolás másolatát,
- ökológiai gazdálkodáshoz kötődő célprogramok esetén az első gazdálkodási év kivételével, a kifizetési kérelem részeként az MVH-hoz be kell nyújtani az ökológiai ellenőrző szervezet által kiállított igazolást arról, hogy a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület az ökológiai ellenőrző szervezet nyilvántartásában szerepel (az első gazdálkodási évben ezt az igazolást a területazonosítási kérelemhez kell mellékelnie a gazdálkodónak),
- szántóföldi növénytermesztési célprogram csoport esetén, ritka növényfajták termesztésekor a kifizetési kérelemhez mellékelni kell a ritka növényfajtaról az MgSzH által kiállított igazolást.

Amennyiben a gazdálkodó az adott gazdálkodási évben nem nyújt be kifizetési kérelmet, úgy arra a gazdálkodási évre vonatkozóan nem részesül kifizetésben, a vállalt kötelezettségei azonban adott gazdálkodási évben is fennállnak. Ha a támogatási időszak alatt egynél több alkalommal nem kerül sor kifizetési kérelem benyújtására (vagy a kifizetési kérelem egynél több alkalommal teljes mértékben elutasításra kerül), a gazdálkodó az intézkedésből a támogatási időszak lejárataig kizárásra kerül, és az addig kapott teljes támogatási összeget vissza kell fizetnie.

1.2. Az ÚMVP AKG során betartandó minimumkövetelmények

A gazdálkodónak a teljes támogatási időszak alatt be kell tartania

- a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó előírásokat (HMKÁ és JFGK előírások összessége),
- a tápanyag-gazdálkodásra valamint a növényvédő szer használatra vonatkozó minimumkövetelményeket,
- az egyes célprogramokra vonatkozó előírásokat.

Az első két pontban szereplő előírásokat a gazdaság teljes területén be kell tartani, míg a harmadik pontban szereplő célprogram-előírásokat értelemszerűen csak a célprogramba bevitt területen.

A kölcsönös megfeleltetés követelményrendszere két nagy részre osztható, mely mind tartalmában, mind szabályozásában eltér egymástól. Egyrészt uniós rendeletekben és irányelvekben foglalt előírásokra – jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményekre -, másrészt a mezőgazdasági földterületek helyes mezőgazdasági és környezeti állapot fenntartását szolgáló előírásokra.

1.2.1. Jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények

A Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelményeket (JFGK) a 73/2009/EK tanácsi rendelet II. melléklete sorolja fel. A JFGK-k 2009-ben és 2011-ben fokozatosan kerülnek bevezetésre.

A kölcsönös megfeleltetés olyan előírásokat tartalmaz, melyek már részei a magyar szabályozásnak és melyeket a gazdálkodók a hatékony gazdálkodás érdekében, illetve a gyakorlatnak megfelelően egyébként is megtesznek (pl. a járványos állatbetegségek megelőzésére tett óvintézkedések.)

1.2.2. Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot

A kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerének másik eleme a mezőgazdasági földterületek jó mezőgazdasági és ökológiai állapotának fenntartását szolgáló előírások csoportja, melyeket összefoglalóan Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotnak (HMKÁ) nevezünk.

Magyarország a HMKÁ előírásokat az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet 1. számú mellékletében határozta meg.

1.2.3. Tápanyag-gazdálkodási és növényvédő szer használatra vonatkozó minimumkövetelmények

A tápanyag-gazdálkodási valamint a növényvédő szer használatra vonatkozó minimumkövetelmények olyan iránymutatások összessége, amely a hatályos jogszabályokból kiemelten tartalmazza azokat az alapvető előírásokat, amelyek segítségével a környezettudatos gazdálkodás elősegíthető. E jogszabályi előírások jelentős hányada részét képezi a fent említett kölcsönös megfeleltetésnek.

A tápanyag-gazdálkodásra vonatkozóan a 2009-től betartandó JFGK-kon túl csak az alábbi minimumkövetelményt kell betartaniuk az AKG-ban részt vevőknek: Talajjavítás a talajvédelmi hatóság engedélye alapján végezhető, betartva a vonatkozó jogszabályban foglalt előírásokat.

A növényvédő szer használatra vonatkozó JFGK-kat a kölcsönös megfeleltetés részeként csak 2011-től kell betartani, azonban az AKG-ban résztvevő gazdálkodóknak azokat a támogatási időszak kezdetétől, azaz 2009. szeptember 1-től be kell már tartaniuk. 2011-től ezen az előírások a kölcsönös megfeleltetés részét fogják képezni, a továbbiakban nem AKG minimumkövetelmények lesznek. 2011-től a JFGK-kon túlmenően a növényvédő szer

használatra vonatkozó előírások közül csak egy előírást kell betartani AKG minimumkövetelményként.

Növényvédő szer használatra vonatkozó minimumkövetelmények 2010. december 31-ig:

- Engedélyköteles terméket Magyarországon csak az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv által kiadott engedély alapján, az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény végrehajtására kiadott külön jogszabály szerint lehet forgalomba hozni és felhasználni.

(*engedélyköteles termék*: a növényvédő szer, növényvédőszer-hatóanyag, -adalékanyag, -segédanyag, a növényvédelmi hatású termék, a növényvédelmi célú eszköz és anyag (a műszerek kivételével), valamint a termésnövelő anyag (kivéve a 2003/2003/EK rendelet szerinti EK-műtrágya), engedélyköteles továbbá az alkalmazás célja szerint ezekre visszavezethető egyéb termék, amelynek forgalomba hozatala és felhasználása engedélyhez kötött;)

- A növényvédő szereket elkülönített raktárban, a vizek, a környezet és az emberi egészség védelmét szolgáló intézkedések betartásával lehet tárolni.
- A növényvédő szer kijuttatásra alkalmazott gépeknek szerepelniük kell a Növényvédelmi Gépek Jegyzékében, vagy megfelelő nemzetközi minőségtanúsítási okirattal kell rendelkezniük, továbbá megfelelő műszaki állapotban kell lenniük.
- Az I. és II. forgalmi kategóriába sorolt növényvédő szereket kizárólag a kategóriának megfelelő végzettségű ember vásárolhatja, vagy használhatja fel.
- A növényvédő szer címkéjén és/vagy a használati utasításban foglalt korlátozásokat be kell tartani.
- Gondoskodni kell a növényvédelemi tevékenység során kiürült csomagoló burkolatok, göngyölegek szakszerű összegyűjtéséről, kezeléséről, megsemmisítéséről. (pl.: növényvédő szer csomagolóeszköz más célra még tisztított állapotban sem használható)

Növényvédő szer használatra vonatkozó minimumkövetelmények 2011. január 1-jétől:

- Gondoskodni kell a növényvédelemi tevékenység során kiürült csomagoló burkolatok, göngyölegek szakszerű összegyűjtéséről, kezeléséről, megsemmisítéséről. (pl.: növényvédő szer csomagolóeszköz más célra még tisztított állapotban sem használható)

A vonatkozó minimumkövetelményeket a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 16. és 17. mellékletet tartalmazza.

A fenti előírásoknak a gazdaság teljes területén történő betartását az MVH ellenőrei az illetékes szakhatóságok bevonásával helyszínen is ellenőrzik. Az ellenőrzéskor az esetleg előforduló meg nem feleléseket azok mértéke, súlyossága és tartóssága szerint értékelik, majd az így kapott eredmény alapján szabják ki a meghatározott mértékű szankciót.

1.3. Az ÚMVP AKG további követelményei

1.3.1. Gazdálkodási Napló

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatásban részesülő gazdálkodóknak gazdaságuk teljes területére vonatkozóan a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 21. mellékletével megegyező adattartalmú Gazdálkodási Naplót kell vezetni. A Gazdálkodási Napló célja, hogy a gazdálkodó nyilvántartsa a gazdaságában végzett különböző gazdálkodási tevékenységeket, nyilvántartást vezessen az állatállományának változásáról, a növényvédelmi

tevékenységekről, stb. A Gazdálkodási Napló biztosítja a kötelező előírások és az egyes célprogram-előírások ellenőrizhetőségét.

A naplót papír alapon és elektronikus formában is lehet vezetni, beküldeni a Mezőgazdasági és Szakigazgatási Hivatalhoz csak elektronikus úton kell, és csak bizonyos adatok beküldése szükséges.

A gazdálkodási napló azon adatait, melyet az Irányító Hatóság „az AKG rendeletben foglalt elektronikus adatszolgáltatásról és a „web-GN” adattartalmáról” szóló 22/2010 (IV. 13.) közlemény határoz meg, minden lezárt gazdálkodási év után szeptember 1. és november 30. között kell benyújtani.

Az első gazdálkodási évre vonatkozó gazdálkodási naplót 2010. szeptember 1. és november 30. között kell elektronikus úton feltölteni/benyújtani.

A Gazdálkodási Napló beküldésének vonatkozásában hiánypótlásnak helye nincs. A benyújtás elmulasztása szankciót von maga után.

A Gazdálkodási Napló kitöltési útmutatója az FVM honlapján „a 61/2009. (V. 14.) FVM rendeletben foglalt gazdálkodási napló kitöltési útmutatójáról” szóló 96/2009 (XII. 9.) IH közleményben került megjelentetésre. A kitöltéssel kapcsolatosan részletesen a IV. fejezet foglalkozik.

A Gazdálkodási Napló vezetése kötelező tekintettel arra, hogy a helyszíni ellenőrzés a gazdálkodási napló eredeti példánya alapján történik. Ennek érdekében a napló eredeti példányát, elektronikusan vezetett napló esetében pedig az adott gazdálkodási év lezárását követően kinyomtatott példányát a támogatási időszak végét követő második gazdálkodási év végéig meg kell őriznie a gazdálkodónak.

Az elkészített tápanyag-gazdálkodási tervektől való eltérést a gazdálkodási naplóban dokumentálni kell az eltérés indoklásával együtt.

1.3.2. Talajvizsgálat

Talajvizsgálatot csak a szántóföldi és az ültetvény célprogramoknál kell végeztetni. Minden esetben bővített vizsgálat szükséges (a talaj pH, KA, vízben oldható sók, humusz, CaCO₃, P₂O₅, K₂O, NO₂+NO₃, Na, Mg, SO₄, Mn, Zn, Cu paraméterekre történő vizsgálata).

A talajvizsgálatokat első alkalommal a támogatási időszakot megelőző gazdálkodási évben, vagy az első gazdálkodási évben, illetve második alkalommal a célprogram utolsó gazdálkodási évében kell végeztetni. Az NVT AKG intézkedésben részt vevő gazdálkodók esetében az ötödik gazdálkodási évben, vagyis a 2008. szeptember 1. és 2009. augusztus 31. között végzett, az adott földterületre vonatkozó teljes vagy bővített talajvizsgálat eredménye az ÚMVP AKG célprogramok esetében elfogadásra kerül. Egyéb esetben az első alkalommal a talajmintát 2008. szeptember 1. és 2010. augusztus 31. között, második alkalommal pedig 2013. szeptember 1. és 2014. augusztus 31. között kell leadni a megfelelő vizsgálati paraméterekre akkreditációval rendelkező talajlaboratóriumoknak.

Az átlag talajmintákat 5 hektáronként kell venni, az öt hektárnál kisebb kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek esetében elegendő egy mintavétel. A talajmintavételt bárki elvégezheti a támogatási jogszabály mellékletében foglalt követelmények alapján. Amennyiben több gazdálkodónak a szomszédos területei ugyanazon célprogramban vesznek részt, a szomszédos kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek összevonhatók a mintavétel szempontjából, azonban ebben az esetben valamennyi földhasználónak rendelkeznie kell a talajvizsgáló laboratórium vizsgálati eredményével.

A talajvizsgálatokra akkreditált talajlaboratóriumok listáját „az egyes agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételéhez szükséges talajvizsgálatok elvégzésére akkreditált laboratóriumok jegyzékéről” szóló 30/2009 (V. 19.) IH Közlemény tartalmazza.

1.3.3. Tápanyag-gazdálkodási terv

A talajvizsgálatok eredményei alapján évente, célprogramonként külön tápanyag-gazdálkodási tervet kell készíteni és végrehajtani. Ha nem áll rendelkezésre talajvizsgálati eredmény, mert nem készült el időben a laboratórium a vizsgálatokkal, úgy egyszerűsített mérlegszámítási módszer alapján a területre vonatkozó öt évnél nem régebbi talajvizsgálati eredmény felhasználásával, vagy a tervezett termésszinthez meghatározott tápanyagigénnyel kell elkészíteni a tápanyag-gazdálkodási tervet.

Ültetvények esetében a tápanyag-gazdálkodási terv készítésénél a levélanalízis eredményeit is figyelembe kell venni.

A tápanyag-gazdálkodási tervnek tartalmaznia kell a növénytáplálás céljára kijuttatandó anyagok típusát (műtrágya; szervesátrágya vagy egyéb termésművelő anyag), műtrágya és szennyvíziszap esetén az N, P, K elemre, szervesátrágya esetén az N elemre vonatkozó kijuttatható hatóanyag hektáronkénti maximális mennyiségét.

A tervet évente szeptember 30-ig kell elkészíteni az adott gazdálkodási évre vonatkozóan. Amennyiben a főnövény betakarítására szeptember 30-át követően kerül sor, akkor a tervet a betakarítást követően kell haladéktalanul elkészíteni. Az első gazdálkodási évre vonatkozó tápanyag-gazdálkodási tervet és földhasználati tervet legkésőbb 2010. május 15-ig kell elkészíteni.

A tápanyag-gazdálkodási terv végrehajtása során az abban meghatározott kijuttatandó hatóanyag dózisokat túllépni nem lehet, szankció a tervben meghatározott dózisokat meghaladó tápanyag-kijuttatás esetén jár. A tápanyag-gazdálkodási terv kijuttatható hatóanyagok maximális mennyiségre vonatkozó adatokat – elektronikus úton – kell benyújtani az MgSZH-hoz évente a gazdálkodási napló egyes elemeivel egyidőben, a terv eredeti példányát azonban a támogatási időszak végéig meg kell őrizni.

A tápanyag-gazdálkodási terv elkészítésével részletesen a III. fejezet foglalkozik.

1.3.4. Monitoring adatszolgáltatás

Az ÚMVP AKG támogatásban részt vevő ügyfelek között két egymástól független monitoring tevékenység fog folyni:

1. Minden, az ÚMVP támogatásában részesülő ügyfelet a Program pénzügyi forrásainak felhasználásával megvalósított projekt esetén rendszeres monitoring adatszolgáltatási kötelezettség terhel, melynek részletes szabályait az 18/2009. (III. 6.) FVM rendelet állapítja meg.

Amennyiben az ügyfél az adatszolgáltatási kötelezettségnek nem felel meg, a 2007. évi XVII. Törvény 71. §-a alapján mulasztási bírsággal sújtható.

2. A fenti monitoring adatszolgáltatáson túl a célprogram előírások gazdasági és környezeti hatásainak vizsgálata érdekében az FVM hatásindikátor monitorozó rendszert kíván működtetni az intézkedés teljes időtartama alatt. A hatásindikátor monitorozó rendszer nem terjed ki az összes AKG támogatottra, a támogatásra jogosultak közül bizonyos szempontok figyelembevételével (pl.: gazdasági méret, földterület természetvédelmi és környezetvédelmi besorolása, stb.) az intézkedés keretében támogatott összterület 10%-ának megfelelő mintasokaság kerül kiválasztásra.

A hatásindikátor monitorozó rendszer üzemeltetéséről, működéséről, a kiválasztásra kerülő támogatásra jogosultak szempontrendszeréről, a gyűjtendő adatok köréről, valamint a kiértékelés módszertanáról IH közlemény fog rendelkezni.

A hatásindikátor monitorozó rendszerben résztvevő gazdálkodóknak együtt kell működnie a rendszert működtető szervezettel, részére a kért adatokat meg kell adnia és a területén végzett vizsgálatokban közre kell működnie.

Azokat a gazdálkodókat, akik kiválasztásra kerülnek a hatásindikátor monitorozó rendszerbe, többlet költségek nem terhelik.

1.3.5. Kötelező képzés

Az AKG támogatásban részesülő gazdálkodóknak kötelező részt venniük a 139/2008. (X. 22.) FVM rendelet alapján szervezett AKG képzéseken, melyen az előírások betartásához, az agrár-környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó ismereteket kapnak. A támogatási időszak alatt két képzési időszak lesz, a gazdálkodóknak mindkét képzési időszak folyamán részt kell vennie egy-egy képzésen. Az első képzési időszak a támogatási időszak első két gazdálkodási évét, míg a második képzési időszak a fennmaradó három gazdálkodási évet öleli fel. Vállalkozások, szervezetek esetében a képzésen a kijelölt alkalmazottnak, tagnak kell részt vennie. Családi gazdálkodás esetén a családi gazdaság tagja is részt vehet a képzésen.

A képzések költségei a 139/2008. (X. 22.) FVM rendelet alapján 100%-ban visszaigényelhetők.

1.3.6. Célprogram előírások

Minden célprogram esetében külön előírás-csomagok kerültek meghatározásra, melyeket a gazdálkodónak a célprogramba vont területén a teljes támogatási időszak alatt be kell tartania. A célprogramok összes előírásának betartása kötelező. Az előírások be nem tartása szankciót von maga után. Az egyes előírás-csomagokban vannak közös elemek, bizonyos előírások több célprogramban is megjelennek melyekről bővebben a II. fejezetben lesz szó.

1.4. Az ÚMVP AKG-vel kapcsolatos egyes eljárásrendi kérdések

Az AKG támogatás intézkedés céljainak eléréséhez öt éven keresztül be kell tartani a célprogram előírásait, mert ez az a minimális időtartam, ami alatt a környezet állapotában érezhető javulás tapasztalható. Ha ennél rövidebb ideig folytatnak a programnak megfelelő gazdálkodást egy adott mezőgazdasági területen, az nem hozza meg a kellő eredményt. Ebből adódóan a cél az, hogy a programba bevitt területeknek se a mérete, se az elhelyezkedése ne változzon az öt év alatt.

Ha egy gazdálkodó már nem tudja, vagy nem akarja tovább vállalni az AKG támogatásban előírt és általa 5 évre vállalt kötelezettségeket, akkor lehetőség van a területek visszavonására, illetve a kötelezettségek átadására.

1.4.1. Támogatásba bevont terület részleges vagy teljes visszavonása

Az első gazdálkodási évet követően a gazdálkodónak lehetősége van az adott AKG célprogramba bevitt területének csökkentésére. A visszavonásra vonatkozó kérelmet az MVH által rendszeresített formanyomtatványon lehet benyújtani a kérelmező székhelye vagy lakhelye szerinti illetékes megyei MVH kirendeltségére.

A kérelem benyújtásának határideje az adott gazdálkodási év december 31-e. Az első gazdálkodási évben terület visszavonására nincsen lehetőség.

A kérelmezőnek lehetősége van:

- a teljes kérelem (a teljes, intézkedésbe bevitt földterület),
- egy vagy több teljes célprogram,
- egy adott célprogramba bevitt terület részleges visszavonására.

Az utolsó pontban említett részleges visszavonás esetében a visszavont földterület csak KET lehet. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy minimálisan egy célprogramba bevitt összefüggő, egy fizikai blokkon belüli, jól láthatóan körülhatárolt, EOV koordinátákkal rendelkező földterületet lehet visszavonni.

A területcsökkentés illetve visszavonás esetén a célprogramra vonatkozóan korábban igénybe vett támogatási összeget a jogosulatlanul igénybe vett támogatásra vonatkozó szabályok szerint vissza kell fizetni.

1.4.2. Kötelezettségátadás

Amennyiben – bármilyen okból kifolyólag – a támogatásba bevont területek földhasználója személyében változás következik be, lehetőség van a tényleges földhasználó részére az AKG kötelezettségek és jogok átvállalásának kérelmezésére. Kötelezettség átvételére csak a jogoszerű földhasználó jogosult.

A kötelezettségátadásra vonatkozó kérelmet postai úton, egy példányban az MVH által rendszeresített formanyomtatványon kell benyújtani a kötelezettség átadást kérelmező székhelye vagy lakhelye szerinti illetékes megyei MVH kirendeltségére a kötelezettség átadó és a kötelezettséget átvállalni kívánó együttes aláírásával.

A kérelem beadásának határideje az adott gazdálkodási év augusztus 31-e (mely évben még a kötelezettség átadója viseli a kötelezettséget).

Kötelezettséget átadni csak az átadni kívánt célprogram, valamint az intézkedés jogosultsági kritériumainak megfelelő gazdálkodónak lehet. Célprogram-váltásra kötelezettségátadás és jogutódlás esetén sincs lehetőség. A jogosultság megállapításához szükséges dokumentumokat a kérelmező köteles az MVH részére benyújtani.

Egy adott területhez kapcsolódó kötelezettség - a jogutódlás és a vis maior esetek kivételével - egyszer adható át.

Az első gazdálkodási évben kötelezettségátadásra nincs lehetőség, csak gazdaságátadási támogatás igénybevétele esetén.

KET-nél kisebb területet átadni nem lehet. A kérelemben több terület átadását is lehet kérelmezni, egy gazdálkodási évben azonban egy támogatásra jogosult legfeljebb egy kötelezettségátadásra vonatkozó kérelmet nyújthat be.

Az átadónak a kötelezettségek teljesítését igazoló dokumentumok másolati példányát, így különösen a gazdálkodási napló, a tápanyag-gazdálkodási terv, a földhasználati terv másolati példányát, a talajvizsgálati eredményeket, valamint a területazonosítás eredményeit (EOV koordináták) az átvevő részére biztosítani kell.

Amennyiben a kötelezettségvállaló személyében változás történik, a kötelezettség átvevőjének szintén részt kell vennie mindkét képzési időszak folyamán egy-egy képzésen. Amennyiben már csak egy képzési időszak áll rendelkezésére, azon a képzésen kötelezően részt kell vennie.

1.4.3. Vis maior esetek

Vis maior esemény fennállása az adott gazdálkodási évre vonatkozó, vagy a támogatási időszak fennmaradó részére vonatkozó kötelezettségek teljesítése alól mentesíti a támogatásra jogosultat.

Az első esetben a támogatásra jogosult részére a vis maiorral érintett földterületre az adott gazdálkodási évben járó támogatási összeg teljes összege kifizetésre kerül. A második esetben az érintett földterületet vissza kell vonnia a gazdálkodónak, de az arra a területre már igénybe vett támogatást nem kell visszafizetnie. Ha nem kezdeményezi a visszavonást, és a területre vonatkozóan kifizetési kérelmet nyújt be, az intézkedésből a támogatási időszak lejáratáig kizárásra kerül, és a már igénybe vett teljes támogatási összeget a jogosulatlanul igénybe vett támogatásra vonatkozó szabályok szerint vissza kell fizetnie.

A vis maior kérelmet a 44/2007. (VI. 8.) FVM rendelet 1. számú mellékletben szereplő forma-nyomtatványon kell beadni.

A 44/2007. (VI. 8.) FVM rendelet alapján elsősorban a következő eseteket ismerhetők el:

- az ügyfél halála,
- az ügyfél hosszú távú munkaképtelensége,
- a jogosult terület jelentős részének kisajátítása vagy jogszabály alapján történő átminősítése, amennyiben ez a kötelezettségvállalás illetve a kérelem benyújtása időpontjában nem volt előrelátható,
- a jogosult területet sújtó természeti csapás illetve szélsőséges időjárási körülmény (földrengés, árvíz, szélvihar, aszály, belvíz, tüzeset, jégkár, fagykár stb.),
- az ügyfél állatállományának egy részét vagy teljes egészét sújtó járványos, fertőző megbetegedés,
- az ügyfél gondossága ellenére az állatállománya egészének vagy egy részének elhullása vagy kényszervágása.

Az AKG intézkedés esetén a fentiekén túl az alábbi esetek ismerhetők el:

- az osztatlan közös tulajdon megszüntetése után a 63/2005. (IV. 8.) Korm. rendelet 3. §-ának (4) bekezdésében meghatározott ok miatt az ingatlan-nyilvántartás szerinti terület nagyság nem egyezik az addig művelt földterület méretével vagy elhelyezkedésével,
- a jogosult terület vonatkozásában az MNV Zrt. vagy a Nemzeti Park Igazgatóság a földhasználóval kötött haszonbérleti szerződést írásban felmondja,
- a jogosult területen a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése program keretében árvízi tározó működtetésére került sor,
- a támogatásra jogosultat a természetvédelmi hatóság kötelezi a célprogramban rögzített földhasználati előírások szerinti gazdálkodási tevékenység megváltoztatására,
- a jogosult terület vonatkozásában az MNV Zrt. és a támogatásra jogosult között az 5. § (6) bekezdésében foglalt határidőben benyújtott, a bérleti szerződés meghosszabbítására vonatkozó eljárás eredményeképpen nem jön létre a földhasználatra vonatkozó jogviszony.

Ha a támogatásra jogosult egy KET vonatkozásában vis maior körülmény miatt legalább háromszor nem tudja a célprogram előírásai szerinti hasznosítást megvalósítani, úgy a támogatásra jogosult a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület vonatkozásában a célprogramból az adott célprogram támogatási időszakának lejáratáig kizárásra kerül a területre eddig felvett támogatási összeg visszafizetési kötelezettsége nélkül.

1.5. Az ÚMVP AKG során végzett ellenőrzések, jogkövetkezmények

1.5.1. Ellenőrzések

Az MVH évente ellenőrzi a jogosultsági feltételeket, a célprogram előírások valamint az egyéb kötelező előírások betartását. Az MVH az ellenőrzés során adminisztratív ellenőrzést, keresztellenőrzést és helyszíni ellenőrzést folytat, melybe más állami szerveket is bevonhat

(pl.: természetvédelmi hatóság, növény- és talajvédelmi igazgatóság). Minden előírás esetén meghatározásra kerültek az ellenőrzési szempontok, a meg nem felelés módja és a meg nem feleléshez rendelt szankció.

A gazdálkodónak az ellenőrzés alatt együtt kell működnie, az ellenőrzést lehetővé kell tennie, és a kért dokumentumokat rendelkezésre kell bocsátania. A földhasználónak az ellenőrzés során igazolnia kell, hogy rendelkezik a terület földhasználati jogával. (Ha a földhasználó egyben a terület tulajdonosa, akkor rendelkezésre kell állnia a nem hiteles tulajdoni lap másolatának.) Rendelkezésre kell állnia a Gazdálkodási Napló, a tápanyag-gazdálkodási terv valamint a földhasználati terv adott gazdálkodási évre és a támogatási időszak korábbi éveire vonatkozó példányainak, a Gazdálkodási Napló elektronikus vezetése esetén annak kinyomtatott példányának. A tervekben szereplő anyagok felhasználására vonatkozó adatok alátámasztására szolgáló számláknak és bizonylatoknak.

1.5.2. Jogkövetkezmények

1.5.2.1. Területeltérés jogkövetkezményei

A támogatás alapjául szolgáló terület méretének meghatározásánál, illetve az igényelt, valamint az ellenőrzés alapján megállapított valós terület méretéből adódó eltérések esetén az MVH a 1975/2006/EK rendelet 16. cikkében foglalt szankciókat alkalmazza. Amennyiben az MVH helyszíni ellenőrei nagyobb területe mérnek a kifizetési kérelemben jelzethez képest, akkor a kérelemben szereplő területnagyság alapján történik a támogatási összeg meghatározása.

1.5.2.2. Általános kötelezettségek nem teljesítésének jogkövetkezményei

Ha a gazdálkodó a Gazdálkodási Naplót nem naprakészen vezet, vagy egyáltalán nem vezet, az adott gazdálkodási évre a teljes intézkedésből kizárásra kerül. Ha nem küldi be a napló meghatározott adatait, akkor az adott évre jutó, a teljes AKG intézkedésre adott támogatási összeg 30%-kal csökkentve kerül kifizetésre.

Ha a gazdálkodó a tápanyag-gazdálkodási terv meghatározott adatait nem küldi meg az MgSzH-nak, akkor az adott évre jutó, az érintett célprogramokra adott támogatási összeg 30%-kal csökkentve kerül kifizetésre.

Ha a gazdálkodó az első képzési időszakban nem vesz részt agrár-környezetgazdálkodási képzésen, nem jogosult a második gazdálkodási évre jutó támogatási összeg 30%-ára, ha pedig a második képzési időszakban nem vesz részt képzésen, akkor az ötödik gazdálkodási évre jutó támogatási összeg 30%-ára nem jogosult.

1.5.2.3. Kölcsönös megfeleltetés nem teljesítésének jogkövetkezményei

Ha a kölcsönös megfeleltetés ellenőrzése során a gazdaság bármely területének vonatkozásában találnak meg nem felelést, az az AKG támogatásokra is kihatással van, vagyis a jogszabályban foglaltaknak megfelelően fog csökkenni a támogatás.

1.5.2.4. Minimumkövetelmények nem teljesítésének jogkövetkezményei

Ha a minimumkövetelmények ellenőrzése során a gazdaság bármely területének vonatkozásában meg nem felelést találnak, az az AKG támogatások mellett a KAT területek kompenzációjára, a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kompenzációs támogatásra, a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatásra és az erdő-környezetvédelmi támogatásokra is kihatással lesz, vagyis a EU-s jogszabályban foglaltaknak megfelelően fognak csökkenni ezek a támogatások is.

1.5.2.5. Célprogram előírások nem teljesítésének jogkövetkezményei

Minden előírás esetén meghatározásra került, hogy táblánként, KET-enként vagy célprogramonként, illetve minden évben, vagy csak bizonyos években kerül ellenőrzésre.

A 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 23. melléklete tartalmazza azt is, hogy az egyes előírások esetén mit kell érteni meg nem felelés alatt. A szankció mértékének megállapításakor figyelembevételre kerül, hogy a meg nem feleléseknek vannak fokozatai – pl.: területi kiterjedés vonatkozásában – és az is, hogy hányadik alkalommal követte el a támogatásra jogosult a szabálytalanságot a támogatási időszak alatt.

Összesen 15 szankció típus létezik, melyek közül a legenyhébb a figyelmeztető levél, a legsúlyosabb pedig a teljes intézkedésből való kizárás a teljes támogatási időszakra, mely jogosulatlan igénybevételnek is minősül, így a már korábban megkapott támogatást is vissza kell fizetni.

Egy célprogram keretében vállalt kötelezettségeknek való meg nem felelés esetében:

- amennyiben egy KET vagy a célprogram vonatkozásában több kötelezettségszegés is megállapításra kerül, úgy a magasabb százalékos arányú szankciót kell alkalmazni,
- amennyiben több KET vonatkozásában is kötelezettségszegés kerül megállapításra, úgy minden egyes területre vonatkozó szankciót alkalmazni kell,
- amennyiben a célprogramra és azon belüli KET-re is kötelezettségszegés kerül megállapításra, úgy mindkét szankciót érvényesíteni kell.

A szankciók mértékét a 3. melléklet tartalmazza.

1.6. Agrár-környezetgazdálkodással kapcsolatos jogszabályok és azok módosításai

Uniós jogszabályok:

- 1698/2005/EK rendelet; 1974/2006/EK és 1975/2006/EK rendeletek

Bizottság által elfogadott dokumentum:

- Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007-2013 (egész országra)

Hazai jogszabályok és azok módosításai:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet
- az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet

A 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet módosításai:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet módosításáról szóló 77/2009 (VI. 30.) FVM rendelet,
- a cukorrépa-termelők cukoripari szerkezetátalakításhoz kapcsolódó kiegészítő támogatásáról szóló 167/2009. (XII. 15.) FVM rendelet, (a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 5. mellékletének módosítása)
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet, valamint más, az Európai Mezőgazdasági

Vidékfejlesztési Alapból nyújtott támogatásokról szóló miniszteri rendeletek módosításáról szóló 31/2010 (III. 30.) FVM rendelet.

Az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet módosításai:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott támogatások részletes feltételeit megállapító egyes agrár tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról szóló 29/2009 (III. 25.) FVM rendelet,
- az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő "Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet módosításáról szóló 80/2009. (VII. 3.) FVM rendelet,
- az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet módosításáról szóló 32/2010 (III. 30.) FVM rendelet.

1.7. Az ÚMVP AKG kapcsolatai más jogcímekkel

1.7.1. Nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatása

Az AKG keretei között lehetőség van nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatására. Ezek olyan beruházások, melyeknek közvetlen gazdasági eredménye nincs, de hozzájárulnak a vidéki táj megőrzéséhez, a növény- és állatvilág fajgazdagságának növeléséhez, valamint az önként vállalt AKG előírások betartásának és teljesítésének elősegítéséhez is. Támogatást az AKG intézkedésben résztvevő, illetve a Natura 2000 területeken gazdálkodók vehetik igénybe sövénytelepítésre, mezővédő fásításra, füves mezsgye létesítésére, ültetvények sorközgyepesítésére, rovarteleltető bakhát létesítésére, gyeptelepítésre, természetes alapanyagú kerítések kialakítására és madárvédelmi berendezések telepítésére. Bármely ültetvény esetén igényelhető támogatás az ültetvény sorközgyepesítésére.

Ha a nem termelő mezőgazdasági beruházások intézkedés keretében a gazdálkodó sövényt vagy mezővédő fásítást vagy füves mezsgyét létesít, a beruházás területének AKG támogatásra való jogosultsága a beruházás megkezdésének gazdálkodási évétől megszűnik, de visszafizetni az arra a területre jutó összeget nem kell.

A nem termelő beruházások támogatása jogcím igénybevételének bizonyos feltétele, hogy a támogatást igénylő részt vegyen az AKG intézkedésben. Ezekben az esetekben a nem termelő beruházás támogatása csak akkor lesz jóváhagyható, ha a beruházással érintett terület AKG programban részt vesz. Továbbá, az AKG környezetvédelmi célú, illetve természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogramjai esetében csak azok a gazdálkodók jogosultak támogatásra, akik a gyeptelepítést a nem termelő mezőgazdasági beruházások intézkedés keretein belül – vagy az agrár-erdészeti rendszerek intézkedés keretén belül – valósítják meg.

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a 33/2008. (III. 27.) FVM rendelet tartalmazza.

1.7.2. Agrár-erdészeti rendszerek támogatása

Az AKG szántóföldi célprogram csoport és a gyepgazdálkodási célprogram csoport célprogramjai esetén a támogatásra jogosult a támogatott területét a megkezdett gazdálkodási év végével az agrár-erdészeti rendszerek létrehozása intézkedésbe bevonhatja. Amennyiben

gyepgazdálkodási célprogramon belüli terület kerül bevonásra, úgy a terület támogatásra való jogosultsága megmarad.

Amennyiben a gazdálkodó az agrár-erdészeti rendszerekbe bevont területén a fásítást illetve a gyepesítést adott gazdálkodási évben nem kezdi meg, azonban az adott célprogram keretében vállalt kötelezettségeit teljesíti, úgy az adott gazdálkodási évre vonatkozóan jogosult az AKG támogatásra.

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a 46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet tartalmazza.

1.7.3. Mezőgazdasági területek erdősítése támogatása

A támogatásra jogosult az AKG célprogram keretében a támogatott területét a megkezdett gazdálkodási év befejeztével mezőgazdasági erdősítési intézkedésbe bevonhatja.

Az erdősített terület AKG támogatásra való jogosultsága az erdőtelepítés megkezdésének gazdálkodási évétől megszűnik, de a gazdálkodót támogatás-visszafizetési kötelezettség nem terheli.

Amennyiben a gazdálkodó a mezőgazdasági erdősítési intézkedésbe bevont területén az erdőtelepítést az adott gazdálkodási évben nem kezdi meg, azonban az adott célprogram keretében vállalt kötelezettségeit teljesíti, akkor az adott gazdálkodási évre vonatkozóan továbbra is jogosult az AKG támogatásra.

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet tartalmazza.

2. Agrár környezetgazdálkodási célprogramok

Az alábbiakban az egyes célprogram csoportok esetén betartandó, s az 1.3. fejezetben részletezettekén túli, a célprogramok közös előírásai kerülnek bemutatásra. A támogatás során minden esetben a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet vonatkozó paragrafusai az irányadóak.

2.1. Szántóföldi agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

A szántóföldi célprogramok esetében a legfontosabb előírás:

- a talajvizsgálatra és tápanyag-gazdálkodási tervre alapozott, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodás alkalmazása,
- a földhasználati terv készítése és végrehajtása,
- a vetésváltás szabályainak betartása,
- a vetésszerkezeti előírások betartása,
- az előrejelzésre és megelőzésre alapozott növényvédelem.

A célprogramok közös előírása, hogy a növényvédelem során kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazhatóak.

A nem alkalmazható növényvédő szerek körét „az agrár-környezetgazdálkodási támogatás során nem alkalmazható növényvédőszer-hatóanyagok, valamint az azokat tartalmazó növényvédő szerek köréről” szóló 26/2010. (IV. 23.) IH Közlemény tartalmazza. Fenti lista aktualizált változatát az ÚMVP IH évente január 31-ig közleményben teszi közzé.

Az ökológiai szántóföldi növénytermesztés célprogram esetén, a növényvédelem során az ökológiai gazdálkodásra vonatkozó szabályokat (834/2007/EK és a 889/2008/EK rendelet) kell figyelembe venni.

Egyes előírások teljesítése csak akkor minősül teljesítettnek, ha azok elvégzéséről a támogatásra jogosult az MVH-t értesíti. Ilyen előírás a zöldtrágyázás elvégzése, a másodvetésű növény termesztése, illetve a középmely lazítás munkálatának elvégzése.

A szántóföldi természetvédelmi zonális célprogramoknál további előírás a hígrágya, szennyvíz, szennyvíziszap és szennyvíziszapot tartalmazó komposzt, rágcsőlértó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazásának tiltása, a műtrágyával kijuttatható nitrogén hatóanyag mennyiségének korlátozása, növényvédő szer mentes táblaszegély meghagyása. Szálas pillangós takarmánynövények betakarítása esetén madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni, vadriasztó lánc használatával együtt, és a terület egy részét kaszátlanul kell hagyni.

Vízerózió elleni célprogramnál további előírás a lejtő irányára merőleges művelés alkalmazása, valamint, hogy a tavaszi vetésű növények esetén téli, illetve tavaszi talajtakarást kell biztosítani takarónövényekkel, amelyeket tavasszal a talaj művelhetővé válását követően, de legfeljebb a vetést megelőzően két héttel alá kell forgatni.

Szélérózió elleni célprogram esetén további előírás, hogy a célprogram 5 éve alatt forgatásos talajművelést csak egyszer lehet alkalmazni, valamint őszi vetésű növények betakarítását követően zöldtrágya növényt kell termesztetni, amelyeket tavasszal a talaj művelhetővé válását követően, de legfeljebb a vetést megelőzően két héttel kell a talajba keverni.

2.2. Gyepgazdálkodási agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

A gyepgazdálkodási célprogramoknál az egyik legfontosabb feltétel, hogy a gazdálkodó rendelkezzen a célprogramba bevitt gyepterületre vonatkozóan legalább 0,2 állategység/ha legeltethető állatállománnyal.

Ennek a jogosultsági feltételnek az ellenőrzése során kizárólag azok a legeltethető állatok kerülnek figyelembe vételre, melyek a kötelező nyilvántartásokban a kérelmező tenyészetébe kerültek bejelentésre. A legeltethető állatfajok közé általánosságban a szarvasmarhafélék, a lófélék, a juh és a kecske tartozik, de azok köre célprogramonként különböző.

A gyepterületek legeltetéssel vagy kaszálással hasznosíthatóak. A csak kaszálással hasznosítás során is rendelkezni kell a szükséges legeltethető állatállománnyal, de ebben az esetben az állatokat nem legeltetik. A gyepeket nem szabad túllegetetni. Tekintettel arra, hogy a gyepek legeltetéssel szembeni tűrőképessége a gyepterület típusától és egyéb körülményektől is függ, nem került meghatározásra maximális legeltethető létszám. A túllegetetés ténye a gyepterület felszínén okozott károsodás alapján kerül megállapításra a helyszíni ellenőrzések során. A legeltetéssel történő hasznosítás esetén a kötelező őszi tisztító kaszáláson kívül egyszeri kaszálás engedélyezett, a kaszálással hasznosítás során azonban a gyepterület legalább kétszeri kaszálással kell hasznosítani, amelybe az őszi tisztító kaszálás is beleszámítható.

Az őszi tisztító kaszálás célja a gyommentesítés, a felmagzott, szúrós kórók eltávolítása, amely a HMKÁ előírásainak teljesítéséhez is elengedhetetlen. Ezért a nyáron végzett, a nemkívánatos lágyszárú növények eltávolítását célzó kaszálás nem feleltethető meg az őszi tisztító kaszálásnak.

Mindkét esetben tilos a felülvetés, vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, öntözés.

A gyepgazdálkodási természetvédelmi zonális célprogramok esetében a fentiekben túl minden kaszálás során madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni vadriasztó lánc használatával együtt. A kaszálásra területi és időbeli korlátok is vonatkoznak. Ezeknél a célprogramoknál természetvédelmi okokból nem kötelező az évente kétszeri kaszálás. A kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.

Gyepgazdálkodás esetén a célprogram 3. évének végére, a 4. évtől kezdődően a kérelmező tenyészetében a kötelező nyilvántartásokban bejelentett legeltethető állatállománynak el kell érnie a 0,3 ÁE/ha sűrűséget a célprogramba bevitt legelőterületre vonatkozóan.

Amennyiben a kérelmező csak akkora gyepterületet visz be a programba, amelyre vonatkoztatva már a program elején rendelkezik a hektáronkénti 0,3 állategységgel, úgy nincsen szükség további állománynövelésre.

2.3. Ültetvényekre vonatkozó agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

Az ültetvény célprogramoknál a szántóföldi célprogramokhoz hasonlóan talajvizsgálatra alapozott tápanyag-gazdálkodási tervet kell készíteni vagy készíttetni, de itt a kötelezően elvégzendő levélanalízis eredményeit is figyelembe kell venni. A szántóföldi célprogramokhoz hasonlóan itt is csak környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazhatók, és a növényvédelmi beavatkozásokat dokumentált előrejelzés vagy növényvédelmi megfigyelés alapján kell végezni. Az NVT AKG-hez képest új elem az előírások között, hogy különböző mennyiségben szexferomon csapdákat és madárodúkat kell elhelyezni az ültetvényben. Ez utóbbiak hozzájárulnak a biodiverzitás növeléséhez, és egyben segítik a környezetkímélő növényvédelmet is.

A madárodúkat lehet az ültetvényben, valamint az ültetvény szélső sorától számított 100 méteres távolságban is elhelyezni.

2.4. Vizes élőhelyekhez kapcsolódó agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

Nádgazdálkodási célprogram esetén a területen nádgazdálkodást kell végezni. A nád aratására és egyéb tevékenység végzésére (különösen: szállítás, kihúzás) vonatkozóan előírás, hogy ezek végzése kizárólag december 1. és február 15. között engedélyezett, a nád rizómájának megsértése nélkül. Az aratás során legalább 10 cm magas tarlót kell hagyni. További követelmény, hogy a nádas legalább 60%-át, legfeljebb 80%-át kell évente learatni, valamint 20%-ot két évente változó helyen aratlanul kell hagyni.

A természetes vizes élőhelyek mocsarak, zsombékok, sásos területek gondozása célprogram a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 8. számú melléklete szerinti VTT mintaterületek mélyártéri gyepterületeken vehető igénybe, amennyiben azok területén megépült árvízi tározóra alapuló tájgazdálkodás valósul meg. Fontos előírás, hogy a célprogramba bevitt területre vonatkozóan legalább 0,1 állategység/ha legeltethető állatállománynak kell lennie. Az állatállomány meglétét a gyepgazdálkodási célprogramoknál leírtaknak megfelelően ellenőrzi az MVH. A célprogram vonatkozásában legeltethető állatfajok a szarvasmarhafélék, juh és lófélék. A területeken a lecsapolás és a VTT területek árvízvédelmi elárasztását követő vízelvezetés kivételével vízelvezetésre nem kerülhet sor. Tilos továbbá a trágyázás, a növényvédő szerek használata, a zsombékosok kaszálása.

A területek legeltetéssel vagy kaszálással hasznosíthatók. A csak kaszálásos hasznosítás során is rendelkezni kell a szükséges legeltethető állatállománnyal, de ebben az esetben az állatokat nem legeltetik. A gyepeket nem szabad túllegeltetni. A gyepgazdálkodási célprogramokhoz hasonlóan a gazdálkodó kötelezettséget vállal arra, hogy a támogatás 3. évének végére legalább 0,2 állategység/ha-ra növeli a legeltethető állatállományt. Kaszálás esetén madárbarát kaszálási módszert kell alkalmazni, vadriasztó lánc használatával együtt, és a területen legalább 10 cm magas tarlót kell hagyni. A kaszálás megkezdése előtt legalább 5 nappal írásban, elektronikus úton vagy telefaxon be kell jelenteni az illetékes állami természetvédelmi szervnek a kaszálás pontos helyét és tervezett kezdési időpontját.

Vizes élőhelyek létrehozása és kezelése célprogram a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 8. számú melléklete szerinti VTT mintaterületek mélyártéri szántóterületeken vehető igénybe,

amennyiben azok területén megépült árvízi tározóra alapuló tájgazdálkodás valósul meg. A célprogram előírásai megegyeznek a természetes vizes élőhelyek mocsarak, zsombékok, sásos területek gondozása célprogram előírásaival, de e célprogram esetén, a területen biztosítani kell a megjelenő víz minél hosszabb ideig történő megmaradását.

1. melléklet: A támogatható gazdálkodók száma és a területek nagysága célprogramonként

	támogatott kérelem db szám	támogatott terület (ha)
AA) Integrált szántóföldi célprogram	2 645	569 109,14
AB) Tanyás gazdálkodás célprogram	164	1 927,89
AC) Ökológiai szántóföldi növénytermesztési célprogram	582	46 979,30
AD1) Szántóföldi növénytermesztés tűzok élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram	936	62 922,43
AD2) Szántóföldi növénytermesztés vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal célprogram	8	377,37
AD3) Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram	812	34 153,73
AD4) Szántóföldi növénytermesztés kék vércse élőhelyfejlesztési előírásokkal célprogram	53	2 225,36
AE1) Vízerózió elleni célprogram	54	2 927,32
AE2) Szélerózió elleni célprogram	368	6 825,44
BA) Extenzív gyepgazdálkodási célprogram	3 779	199 742,68
BB) Ökológiai gyepgazdálkodási célprogram	298	32 234,71
BC1) Gyepgazdálkodás tűzok élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram	753	82 141,42
BC2) Gyepgazdálkodás élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram	420	28 349,11
BD1) Környezetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram	133	5 185,24
BD2) Természetvédelmi célú gyeptelepítés célprogram	130	4 452,98
CA) Integrált gyümölcs és szőlőtermesztés célprogram	6 662	69 152,97
CB) Ökológiai gyümölcs és szőlőtermesztés célprogram	477	5 206,89
CC) Hagyományos gyümölcsstermesztés célprogram	152	1 404,28
DA) Nádgazdálkodás célprogram	118	8 302,30
DB) Természetes vizes élőhelyek mocsarak, zsombékok, sásos területek gondozása célprogram	2	25,17
DC) Vizes élőhelyek létrehozása és kezelése célprogram	2	16,92

(forrás: MVH)

2. melléklet: A támogatási összegek mértéke célprogramonként

(forrás: 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 2. sz. melléklete)

A) Szántóföldi agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

Támogatási rendszer	célprogram azonosító	Célprogram megnevezése	Támogatás mértéke euró/ha-nak megfelelő forintösszeg			
horizontális	AA	Integrált szántóföldi növénytermesztés	Egyéb szántóföldi növény		155	
			Egyéb szántóföldi növény - ritka növény		220	
			Szántóföldi zöldség		171	
			Szántóföldi zöldség - ritka növény		231	
	AB	Tanyás gazdálkodás célprogram	Egyéb szántóföldi növény		184	
			Egyéb szántóföldi növény - ritka növény		258	
			Szántóföldi zöldség		196	
			Szántóföldi zöldség - ritka növény		261	
	AC	Ökológiai szántóföldi növénytermesztés	Átállás alatti	Egyéb szántóföldi növény		212
				Egyéb szántóföldi növény - ritka növény		301
				Szántóföldi zöldség		359
				Szántóföldi zöldség - ritka növény		485
			Átállt	Egyéb szántóföldi növény		161
				Egyéb szántóföldi növény - ritka növény		217
				Szántóföldi zöldség		203
				Szántóföldi zöldség - ritka növény		274
zonális	AD	Természetvédelmi célprogramok				
	AD-1a	Tűzok élőhelyfejlesztési előírásokkal	évelő szálas pillangós takarmánynövény termesztése		310	
	AD-1b		vegyes szántóföldi növénytermesztés		303	
	AD-2	Vadlúd- és daruvédelmi előírásokkal			173	
	AD-3	Madár- és apróvad élőhelyfejlesztési előírásokkal			220	
	AD-4a	Kék vércse élőhelyfejlesztési előírásokkal	évelő szálas pillangós takarmánynövény termesztése		267	
	AD-4b		vegyes szántóföldi növénytermesztés		233	
	AE	Erózió elleni célprogramok				
	AE-1	Vízérozó elleni			211	
	AE-2	Szélerózió elleni			213	

B) Gyepgazdálkodási agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

Támogatási rendszer	célprogram azonosító	Célprogram megnevezése	Támogatás mértéke euró/ha-nak megfelelő forintösszeg		
horizontális	BA	Extenzív gyepgazdálkodás	Nem Natura 2000 területen	Legeltetés	108
				Kaszálás	71
			Natura 2000 területen	Legeltetés	77
				Kaszálás	40
	BB	Ökológiai gyepgazdálkodás	Nem Natura 2000 területen	Legeltetés	116
				Kaszálás	79
Natura 2000 területen			Legeltetés	85	
			Kaszálás	48	
zonális	BC	Gyepgazdálkodási természetvédelmi célú zonális célprogramok			
	BC-1	Túzok élőhelyfejlesztési előírásokkal	Nem Natura 2000 területen	Legeltetés	155
				Kaszálás	116
			Natura 2000 területen	Legeltetés	117
				Kaszálás	78
	BC-2	Élőhelyfejlesztési előírásokkal	Nem Natura 2000 területen	Legeltetés	139
				Kaszálás	116
			Natura 2000 területen	Legeltetés	101
				Kaszálás	78
	BD	Szántóterületek gyepgazdálkodássá alakításának célprogramjai			
	BD-1	Környezetvédelmi célú gyeptelepítés	1. gazdálkodási évben		238
			2. gazdálkodási évtől	Nem Natura 2000 területen	279
Natura 2000 területen				241	
BD-2			Természetvédelmi célú gyeptelepítés	1. gazdálkodási évben	
	2. gazdálkodási évtől	Nem Natura 2000 területen		305	
		Natura 2000 területen		267	

C) Ültetvényekre vonatkozó agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

Támogatási rendszer	célprogram azonosító	Célprogram megnevezése	Támogatás mértéke euró/ha-nak megfelelő forintösszeg			
horizontális	CA	Integrált gyümölcs- és szőlőtermesztés	Almatermésűek		704	
			Bogyós		341	
			Csonthéjas és héjas		518	
			Szőlő		486	
	CB	Ökológiai gyümölcs- és szőlőtermesztés	Átállás alatti	Almatermésűek		900
				Csonthéjas és héjas		859
				Bogyós		757
				Szőlő		827
			Vegyes		859	
			Átállt	Almatermésűek		722
				Csonthéjas és héjas		557
				Bogyós		365
	Szőlő			525		
	CC	Hagyományos gyümölcsstermesztés	Almatermésűek		600	
			Csonthéjas és héjas		355	
Vegyes			478			

D) Vizes élőhely földhasználathoz kapcsolódó agrár-környezetgazdálkodási célprogram csoport

Támogatási rendszer	célprogram azonosító	Célprogram megnevezése	Támogatás mértéke euró/ha-nak megfelelő forintösszeg
horizontális	DA	Nádgazdálkodás	61
zonális	DB	A természetes vizes élőhelyek mocsarak, zombékok, sásos területek gondozása	115
	DC	Vizes élőhelyek létrehozása és kezelése	195

3. melléklet: Az egyes szankciótípusok értelmezése

(forrás a 61/2009 (V. 14.) FVM rendelet 23. melléklete)

Szankció	Szankció szintje	Szankció időbelisége	Szankció mértéke
S0	nem releváns	adott évre vonatkozó	figyelmeztető levél
S1	kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület	adott évre vonatkozó	-3%
S2			-15%
S3			-30%
S4			-60%
S5			-100%

S6		teljes támogatási időszakra vonatkozó	kizárás, jogosulatlan igénybevétele
S7	célprogram	adott évre vonatkozó	-3%
S8			-15%
S9			-30%
S10			-60%
S11			-100%
S12		teljes támogatási időszakra vonatkozó	kizárás, jogosulatlan igénybevétele
S13	intézkedés	adott évre vonatkozó	kizárás
S14		teljes támogatási időszakra vonatkozó	kizárás, jogosulatlan igénybevétele

3.-4. téma: Talaj tápanyag-gazdálkodás, Az agrár-környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó egyéb kérdések (szerző: Hegymegi Péter)

3. Talaj tápanyag-gazdálkodás

A környezettudatos mezőgazdálkodással kapcsolatos elvárások mellett a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is előírja, hogy a mezőgazdasági földhasználat során a földhasználónak gondoskodnia kell a talaj humuszos termőrétegének megőrzéséről, szervesanyag-tartalmának fenntartásáról, továbbá a talaj tápanyag-szolgáltatását és a termesztett növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodás folytatásáról.

A fenti célok a talajművelés, a trágyázás, a talajhasználat, a vízgazdálkodás, a talajvédelem és a talajjavítás harmonikus egységének kialakításával érhetőek el, amit összefoglaló néven talajerő gazdálkodásnak nevezünk. A tápanyag gazdálkodás a talajerő gazdálkodás egyik fontos tényezője, amely a termesztett növény mennyiségi és minőségi követelményeinek megfelelő tápanyag ellátottság biztosítását jelenti a környezet felesleges terhelése nélkül.

A talaj tápanyag-gazdálkodását alapvetően az alábbi tényezők határozzák meg:

- A tápanyagtőke, ami a növények számára fontos tápanyagok, vagy egy tápelem mennyiségének összessége, amely területenként más és más. A tápanyagtőke gyarapodhat biológiai felhalmozódás, ráhordás vagy trágyázás, csökkenhet, kimosódás, szél, vagy vízerózió, valamint a termelt növényekkel elszállított tápanyagok által.
- A felvehető tápanyagtartalom, ami a tápanyagtőkének a növény által hasznosítható része.

- A talaj tápanyag-szolgáltató képessége, amely meghatározza, hogy a felvehető tápanyagtartalom milyen hosszú ideig biztosított a termés hozam csökkenése nélküli növénytermesztéshez.

A szakszerű tápanyag-visszapótlás kedvező környezeti hatásai az alábbiakban foglalhatók össze:

- A trágyázás következtében növekszik a zöld növényi produkció, ami a természeti feltételek jobb kihasználását jelenti, valamint hozzájárul a környezet energia- és anyagforrásaival való ésszerű gazdálkodáshoz.
- A nagyobb zöldtömeg által létrehozott asszimilációs felület a légkör széndioxid-tartalmát csökkenti, így az iparosítás, közlekedés és urbanizáció hatását ellensúlyozva hozzájárul a levegő minőségének megőrzéséhez.
- A vízhasznosulás-vizsgálatok alapján elmondható, hogy minél kedvezőbb a növény tápanyagellátása, annál kevesebb vízre van szükség egységnyi szárazanyag előállításához.

A túlzott, esetleg szakszerűtlen (a talaj szerkezetét, tápanyagkészletét, a termesztett kultúra tápanyagigényét figyelembe nem vevő) trágyázás (műtrágyázás) környezeti hatása, az alábbiak miatt kedvezőtlen lehet:

- a talajból kimosódott és a talajvízbe vándorló nitrogén károsan befolyásolja a felszín alatti vizek (ivóvízbázis) nitrát tartalmát;
- vízerózióval a talajból a felszíni vizekbe kerülő foszfor és nitrogén a vizek tápanyagban való feldúsulását eredményezi. Ez a folyamat vízminőség romlással jár együtt, különösen az állóvizek esetén;
- a nagy adagú műtrágyázás a kalcium kilúgozásának fokozásával hosszabb távon a talaj elsavanyodásához vezethet, valamint a meszesett talajok esetében megrövidíti a talajjavítás tartamhatását;
- a szakszerűtlen műtrágyázás kiegyensúlyozatlan tápelem arányok kialakulásához vezet a talajban, ezáltal a növények beltartalmában és minőségében kedvezőtlen hatások jelentkezhetnek;
- a nagy adagú, vagy egyoldalú műtrágya-használat kedvezőtlenül hat a talaj mikroelem-tartalmára és annak felvehetőségére is;
- a túltrágyázott területeken a gyomnövények is jobban fejlődnek, emiatt intenzívebb és gyakoribb mechanikus növényápolásra, illetve kémiai növényvédelemre van szükség.

A környezetkímélő tápanyag-gazdálkodás jellemzője a termelési és a környezeti igények összehangolása, a környezet minimális terhelése a termőhely adottságaihoz való alkalmazkodás. Figyelembe kell venni a tápanyag-gazdálkodás két alapvető szabályát, amelyek szerint a produkció nagyságát az a termelési tényező (tápelem, víz, stb.) határozza meg, amelyik a növény szükségleteihez képest minimálisan áll rendelkezésre, ugyanakkor a tápanyagok adagjának növelésével egy adott szint után egyre kisebb mértékben nő a termés még akkor is, ha a többi termelési tényező optimális mértékben van jelen.

3.1. A talajvizsgálat

A tápanyag-gazdálkodási szaktanácsadási elvek a talajvizsgálati eredmények ismeretére épülnek. A talajvizsgálatokat szántó- és ültetvény területeken 5 évente ajánlott megismételni ahhoz, hogy a talajok tulajdonságában, tápanyagtartalmában beállt változásokat megismerjük.

A talajvizsgálat során a könnyen oldódó, növények által felvehető tápanyagtartalom, és a tápanyagok hasznosulását befolyásoló egyéb talajparaméterek meghatározására kerül sor.

Az AKG támogatásának jogi szabályozása során a fentiek alapján került bevezetésre, hogy a támogatás igénybe vételének részletes szabályai között meghatározzák az elvégzendő talajvizsgálati paraméterek körét is. Az AKG támogatás igénybe vételéhez a 2009-től 2014-ig terjedő kötelezettségvállalási időszakban bővített talajvizsgálatra alapozott tápanyag-gazdálkodási terv elkészítésére és végrehajtására van szükség.

A bővített talajvizsgálat a következő paramétereket tartalmazza: pH, humusz tartalom, Arany-féle kötöttség, vízdoldható összes só, CaCO₃, NO₂+NO₃, P₂O₅, K₂O, Na, Mg, SO₄, Mn, Zn, Cu.

3.1.1. Talajmintavétel

Mint ez az 1.3.2. fejezetben is szerepel, a szántóföldi és az ültetvény célprogram csoportokban támogatott területeken gazdálkodóknak a támogatási időszak kezdetét megelőző gazdálkodási évben vagy az első gazdálkodási évben, és a célprogram utolsó gazdálkodási évében összesen két alkalommal talajvizsgálatot kell végeztetni, amelyhez talajmintavétel szükséges. Az első talajvizsgálathoz vett minták akkreditált laboratóriumba való leadása 2008. szeptember 1. és 2010. augusztus 31. között, a második alkalommal vett mintáké 2013. szeptember 1. és 2014. augusztus 31. között fogadható el. A talajminták leadásáról az akkreditált laboratórium átvételi igazolást állít ki a támogatottnak. Ez az igazolás azonban nem helyettesíti a tápanyag-gazdálkodási tervet, amit talajvizsgálati eredmények nélkül is el kell készíteni, és az AKG rendelet 20. számú melléklete szerinti elemeit az MgSzH-hoz, az első gazdálkodási évre vonatkozóan 2010. szeptember 1. és november 30. között elektronikusan kell benyújtani. Az AKG célprogramok követelményeinek teljesítéséhez szükséges talajvizsgálatok elvégzésére az Irányító Hatóság 30/2009. (V. 19.) közleményében szereplő akkreditált talajlaboratóriumok fogadhatóak el.

A szakszerű talajmintavétel elengedhetetlen feltétele a pontos szaktanács alapját képező megbízható laboratóriumi talajvizsgálatoknak. A talajvizsgálatokon alapuló trágyázási szaktanácsadásnál a legnagyobb hibalehetőség a helytelen mintavételből fakad.

A mintavétel célja az adott területre jellemző olyan átlagminta felvétele, amely a talajtulajdonságok és a tápanyagtartalom meghatározására alkalmas. Az átlagminta egy adott terület jellemzésére szolgáló, több helyről, azonos talajmélységből vett, azonos tömegű talajminták keveréke. A mintázandó területről, azt átlósan vagy váltakozó haránt irányban bejárva, kb. 0,5 kg tömegű részmintákat kell venni. Ezeket a részmintákat kell összegyűjteni, jól összekeverni és ebből az átlagmintából kb. 1 kg mennyiséget (műanyag tasakban), tartós, egyértelmű jelöléssel a talajvizsgáló laboratórium részére átadni. Az átlagmintát legalább 20 pontból vett részmintából ajánlott képezni. A mintázás során figyelemmel kell lenni arra, hogy a területre nem jellemző pontok (trágyamaradvány helye, mészpor-csomó helye, stb.) ne kerüljenek mintavételezésre. A mintavétel történhet ásóval, vagy amennyiben rendelkezésre áll, szakszerű mintavevő eszközzel.

A talajmintavételt bárki elvégezheti, az alábbiak figyelembe vételével:

A talajvizsgálat elvégzéséhez az átlagmintát kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területenként (KET) kell venni, amennyiben az homogén (azonos természetű faj, művelési

mód, trágyázás), és nem nagyobb, mint öt hektár. Egy átlagminta legfeljebb öt hektár területet jellemezhet, azonban ha egy homogénnek tekinthető terület nagysága nem éri el az öt hektárt, akkor azt külön kezelendő területenként önmagában szükséges mintázni. Amennyiben a KET nagyobb, mint öt hektár, akkor a területet megközelítőleg azonos, homogén mintavételi egységekre kell bontani. A mintavételi egységek meghatározásánál figyelembe kell venni a tápanyag-gazdálkodási terv céljait, valamint a parcella és tábla határokat. A kellőképpen reprezentatív minta érdekében tekintettel kell lenni a talajtani homogenitásra is. Amennyiben több gazdálkodónak a szomszédos területei ugyanazon célprogramban vesznek részt, KET-ek mintavétel szempontjából összevonhatók, azonban valamennyi földhasználónak rendelkeznie kell a talajvizsgáló laboratórium vizsgálati eredményével. A tápanyag-gazdálkodási terv elkészítésére ez az engedmény természetesen nem vonatkozik.

Az utolsó gazdálkodási évben esedékes ismételt talajvizsgálatnál a mintákat lehetőség szerint ugyanazokról a helyekről kell gyűjteni. A mintavételi felosztást vázlatrajzzal is szemléltetni kell, amelyet ellenőrzéskor rendelkezésre kell bocsájtani.

A mintázás megkezdése előtt a rész minta vétel helyén a felszíni növénymaradványokat tartalmazó réteget el kell távolítani.

Szántóföldi kultúráknál, a művelt rétegből (általában a 0-30 cm) KET-enként, de maximum 5 hektáronként kell az átlagmintát képezni.

Az átlagmintát állókultúráknál is maximum 5 hektáronként lehet begyűjteni. A rész mintákat almatermésű, csonthéjas és héjas ültetvényeknél 0-30 cm, 30-60 cm; bogyós ültetvényeknél 0-20 cm, 20-40 cm; szőlő ültetvényeknél 0-30 cm, 30-60 cm mélységből kell venni.

Nem szabad rész mintát gyűjteni az alábbi helyekről:

- szántóföldi kultúra esetén a táblaszáron 20 m-es sávban; (mindössze 1-2 ha-os területen a kihagyott szegély lehet ettől kevesebb is);
- a forgókban;
- szalmakazlak helyén;
- műtrágya, talajjavító anyag, szerves trágya depók helyén;
- állatok delelő helyén.

A mintavétel optimális időpontja a termés betakarítása utáni, de még a trágyázást megelőző időszak, amennyiben a talaj művelhető (nem túl nedves, nem túl száraz).

Mintavételre alkalmas még:

- az őszi alpműtrágyázott területekről a következő évben, de a trágyázástól számított legalább 100 nap utáni időszak;
- tavasszal műtrágyázott területről a betakarítás után, de legalább az utolsó trágyázást követő 100 nap utáni időszak;
- szerves trágyázást követő 6 hónap utáni időszak.

A mintát nedvességnek ellenálló tasakba kell gyűjteni és mintaazonosító jeggyel ellátni, amelynek tartalmaznia kell legalább a következőket:

- földhasználó neve, regisztrációs száma;
- AKG célprogram megnevezése;

- gazdaság helye;
- tábla jele;
- minta kódja;
- mintavétel időpontja;
- mintavétel mélysége.

A talajvizsgálatok eredményei a tápanyag-utánpótlás megalapozását jelentő tápanyag-gazdálkodási tervhez szolgáltatnak alapvető adatokat, ezért a szakszerű mintavétel módszereit javasolt mintavétel előtt áttanulmányozni. Abban az esetben, ha a talajmintavétel szabályszerű elvégzése nehézségekbe ütközik, ajánlatos szakembert megbízni ezen a munkálatok elvégzésével, máskülönben az eredményekre alapozott szaktanács pontatlan lesz, a ráfordított idő, energia, költség megtérületlen marad.

3.2. Levélanalízis

Ültetvények esetében a tápanyag-gazdálkodási terv elkészítéséhez, a talajvizsgálati eredmények mellett hasznos információval szolgál a különböző növényi részek kémiai elemzése is, amelyek közül a levélelemzés, pontosabban a levéllemez analízis terjedt el. A levélanalízis eredmények a talajvizsgálati eredmények alapján készülő szaktanács pontosítását segítik elő. A levélanalízist a talajvizsgálatától elröően évente kell elvégezni. A levélanalízis a növények olyan laboratóriumi vizsgálata, amely alkalmas annak megállapítására, hogy az adott növény a talajban található felvehető tápanyagok közül melyeket és milyen mértékben hasznosítja. Adataiból következtetni lehet a tápanyag-ellátottságra, a tápanyagok hasznosulásának arányaira, valamint a tápanyagellátás zavaraira. A levélanalízis a talajvizsgálati adatok birtokában megfelelő ültetvényismerettel együtt alkalmas módszer az adott ültetvény tápelem szükségletének pontosítására, ezért egyes célprogramok esetében a tápanyag-gazdálkodási terv elkészítésekor a talajvizsgálat mellett a levélanalízis legalább N, P, K, Ca és Mg paraméterekre kiterjedő eredményeit is figyelembe kell venni.

3.2.1. Levélmintavétel

A fentiek alapján az integrált, valamint az ökológiai gyümölcs-és szőlőtermesztés célprogram esetében a tápanyag-gazdálkodási tervet a talajvizsgálati eredmények levélanalízis adatokkal történő kiegészítése alapján kell elkészíteni. A levélminták leadásáról az akkreditált laboratórium átvételi igazolást állít ki a földhasználónak. Ez az igazolás azonban nem helyettesíti a tápanyag-gazdálkodási tervet, amit levélvizsgálati eredmények nélkül is el kell készíteni, és az AKG rendelet 20. számú melléklete szerinti elemeit az MgSZH felé a gazdálkodási naplóval megegyező időben, első alkalommal 2010. szeptember 1. és november 30. között be kell nyújtani. Az AKG célprogramok követelményeinek teljesítéséhez szükséges növényvizsgálatok elvégzésére az Irányító Hatóság 31/2009. (V. 19.) közleményében szereplő laboratóriumok fogadhatóak el.

A levélmintavétel esetében is részmintákból történő átlagminta képzéséről van szó, amelynek időpontja, és a mintázandó levélrész ültetvény típusonként eltérő. A levélmintavételt bárki elvégezheti az alábbiak figyelembe vételével.

A mintavételi egység kijelölésénél alapul kell venni a maximálisan 5 ha nagyságú talajmintavételi egységet, amit ezen belül a faj, illetve fajta határol be. A mintavételi egységbe egy faj, illetve egy fajta kerülhet. Vegyes állomány esetén a fő fajt, fajtát kell mintázni.

Az egy mintavételi egységről vett mintának két külön kezelt részmintából kell állnia. A részmintáknak a két átló mentén szedett növényt, növényi szövet kell tartalmaznia. A két külön kezelt rész minta egy mérési adatot kell, hogy eredményezzen. Ennek megfelelően a két átló mentén külön-külön gyűjtött két darab részmintából - azokat megfelelően összekeverve - egy darab lemérendő reprezentatív átlagmintát kell képezni. Egy átlagmintát 50-100 db növény, vagy minimum 100 darab növényi szerv (levél, levélnyel) képez. Minden növényi szövet más növényről kell begyűjteni. Egy leadott minta minimum 0,1 kg növényi szövet (levél, levélnyel) kell, hogy tartalmazzon.

Az átlagmintát egyértelmű, tartós jelöléssel és mintaazonosító jeggyel ellátott tasakba kell tenni, valamint a laboratóriumba történő eljuttatásig hűtőtáskában kell tartani. A mintákat a mintavétel napján ajánlott a laboratóriumba eljuttatni.

Almatermésű, bogyós, csonthéjas és héjas ültetvényekben egy fáról legalább 2 darab levelet kell leszedni a fa két, sorközi oldaláról, a koronaszint alsó harmadából.

Szőlő esetén a leveleket az első fürt szárcsomójáról kell megmintázni. Szőlőültetvényeknél a tavaszi és őszi mintavételezés is lehetséges, azonban évente egy levélmintavétel az előírás. A mintavétel időpontját annak függvényében javasolt kiválasztani, hogy a vizsgálati eredmények interpretálásához milyen információk állnak a szaktanácsadók rendelkezésére. A további években a mintázást ugyanazon évszakban ajánlott elvégezni.

Nem szabad mintát gyűjteni az alábbi időszakokban, illetve helyeken:

- növényvédelmi permetezést követően a munkaügyi várakozási idő leteltéig;
- lombtrágyázás után legalább 2 hétig;
- sáros, szennyezett növényekről;
- a mintába csak kifejlett, a fajtára jellemző, ép, egészséges, csapadéktól mentes növényt, levelet, illetve levéllemezt lehet szedni;
- a szegélyhatás elkerülésére az ültetvény szélső soraiból, illetve a sorok szélső növényeiből nem lehet mintát venni.

A mintavételi egységről, egységekről táblánként mintavételi jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a támogatási időszak letelte után 5 évig (a gazdálkodási naplóval együtt) meg kell őrizni.

A mintaazonosító jegynek tartalmaznia kell a következőket:

- földhasználó neve, regisztrációs száma
- AKG célprogram megnevezése
- gazdaság helye
- tábla jele
- minta kódja
- mintavétel időpontja, növény fejlettségi állapota, növényi szerv megnevezése
- növény megnevezése, fajta

A növénymintavétel időpontja és a mintázandó növényi rész az AGK rendelet 19. számú mellékletében található.

3.3. A trágyázási szaktanácsadás (tápanyag-gazdálkodási terv készítés)

A tápanyag-gazdálkodás, és ezen belül a trágyázás tervezése, sok összetevőből álló feladat. Magyarországon több szaktanácsadási rendszer használatos. Ezek mellett léteznek külföldi, helyszíni gyorsesztekre alapuló módszerek is, amelyek alkalmazása azonban - a helyszíni mérések pontatlanságából, valamint abból fakadóan, hogy nem a hazai talajaink agrokémiai sajátosságaira lettek kidolgozva, és egy az egyben nem feleltethetőek meg az itthoni gyakorlatnak - különös körültekintést igényel, máskülönben félrevezető eredményekhez vezet.

A tápanyag-gazdálkodási terv készítésének a célja, a tervezett trágyaanyagok felhasználásával a természeti kívánt növény fajlagos tápanyagigényének és a talaj természetes tápanyag-szolgáltató képességének egyensúlyba állítása. Ehhez figyelembe kell venni a korábbi évek természetstechnológiáját és agrokémiai gyakorlatát. Az így kiszámolt trágyamennyiség (felhasználása esetén) tápanyag-ellátottság szempontjából optimális feltételeket teremt a természeti kívánt növény számára, ugyanakkor nem terheli a környezetet (vizeket) a területről eltávozó (elsősorban nitrogén) tápanyagokkal.

Tápanyag gazdálkodási tervet bárki készíthet, aki annak tartalmi és formai követelményeit pontosan ismeri és alkalmazza, azt azonban tudni kell, hogy azoktól a szakirodalmi adatoktól, számítási módszerektől, és táblázatoktól, amelyek mindenki számára díjmentesen hozzáférhetőek, mára már léteznek pontosabb, hatékonyabb, költségkímélőbb, környezetbarátabb módszerek is.

Az elmúlt évtizedekben széleskörűen alkalmazott szaktanácsadási rendszer alapját 1977-78-ban dolgozta ki egy kutatókat összefogó szakbizottság a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Növényvédelmi és Agrokémiai Központjának szervezésében. Az eredmények Műtrágyázási irányelvek és üzemi számítási módszer címen jelentek meg 1979-ben. Ez később kissé átdolgozva 1987-ben Új műtrágyázási irányelvek címen ismét kiadásra került. A fenti rendszerek szabad hozzáférhetőségük miatt ma is alapul szolgálhatnak a tápanyag-gazdálkodási terv elkészítéséhez, meg kell azonban jegyezni, hogy az ezekben szereplő több évtizedes mérőszámok, amelyek az akkori termelési viszonyokhoz alkalmazva a feltöltő trágyázáshoz kialakított adatokkal készültek, a mezőgazdaság jelenlegi viszonyai között nem korszerűek. A frissebb kutatásokon alapuló táblázatok és alapinformációk különböző szakirodalmakban fellelhetőek, így például a Füleky György által szerkesztett Tápanyag-gazdálkodás című összefoglaló kiadványban is (Mezőgazda kiadó 1999.).

Emellett számos olyan teljes körű szaktanácsadási rendszer, szolgáltatás elérhető, amely kielégíti a mai környezetkímélő, költségtakarékos szemléletet. Ezek túlnyomó része anyagi ellenszolgáltatásért vehető igénybe és a mezőgazdasági tanácsadással foglalkozó szakembereknél, cégeknél, intézményeknél érhetőek el, vagy az interneten keresztül is letölthetők csakúgy, mint a földhasználati terv elkészítését, vagy a gazdálkodási napló vezetését megkönnyítő programok.

Figyelembe véve azonban, hogy egy komplex szaktanácsadásnak a tápanyag-gazdálkodási mutatók kiszámításán kívül sok egyéb szempontra is tekintettel kell lennie, kellő tapasztalat, szaktudás, információ híján mindenképpen érdemes szakember segítségét kérni az alábbiak miatt.

A szaktanácsadási módszernek a következő feltételeket kell kielégítenie:

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”
Az Európai Unió és a Magyar Köztársaság támogatásával.

- Vegye figyelembe a terület környezeti érzékenysége szerinti besorolást.
- A szaktanács vegye figyelembe az adott termőhely ökológiai adottságainak megfelelő, gazdaságosan elérhető termésszintet, a növény fajlagos tápelem igényét, a talaj tápelem szolgáltatását.
- Terjedjen ki a makro- (N,P,K), mezo- (Ca, Mg) és mikroelemek (Cu, Zn, Mn) tápelemek utánpótlására.
- A környezetkímélő trágyázási szaktanácsadási rendszer talaj-, esetenként diagnosztikai célú növényvizsgálatokon, tápelem mérlegeken alapuljon.
- A szaktanácsnak tartalmaznia kell az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet által meghatározott Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat tápanyag-gazdálkodással összefüggő elemeit, pl. az adott területen mikor nem szabad trágyázni, a lejtőviszonyokat, felszíni vizek közelségét a trágyaadagok megállapításakor hogyan kell figyelembe venni stb.
- Használja ki a vetésforgó, illetve vetésváltás előnyeit.
- Tegyen javaslatot a trágyázás optimális időpontjára és dózisára.
- A széles választékból a talaj tulajdonságainak, illetve a növény igényének legjobban megfelelő trágyaszert javasolja.
- Segítse elő a szerves anyagoknak a termelési körforgalomba való minél teljesebb visszajuttatását.
- A rendelkezésre álló források ismeretében tegyen konkrét javaslatot a szervestrágyázás módjára és mennyiségére.
- A felhasználandó szervestrágyák (almos, komposzt, hígtrágya stb.) dózisértékeit beltartalmi vizsgálatokra vagy szakirodalmi adatokra alapozva adja meg.
- Szükség esetén tegyen javaslatot talajjavításra (kémiai, mechanikai, biológiai), például talajsavanyodás esetén.
- Öntözött körülmények között a szaktanács vegye figyelembe a tápanyag hasznosulásból, a tápelem kilúgzásból adódó eltéréseket.
- Csak forgalomba hozatali és felhasználási engedélykivarral rendelkező trágyák, illetve termésmenvelő anyagok felhasználását javasolhatja.
- A tisztított szennyvizek, szennyvíziszapok, hígtrágya és egyéb nem veszélyes hulladékok alkalmazása csak az egyéb jogszabályokban előírtak betartásával megengedett.
- Csak olyan szaktanácsadás működhet, amely biztosítja a talaj termékenységének megőrzését, illetve tápanyaghiány esetén annak növelését.

3.3.1. A trágyázási terv elkészítésének alapjai

Az előzőekben már említett „Műtrágyázási irányelvek és üzemi számítási módszer” a MÉM NAK kiadványain kívül több szakkönyvben (Debreczeni 1979, Buzás 1983, Füleky 1999, Antal 2000, Loch és Nosticzius 2004) és egyetemi agrokémia-jegyzetben is megtalálható. Meg kell azonban jegyezni, hogy az újabb kutatásokon alapuló, a mai kor környezetvédelmi, gazdaságossági szempontjainak megfelelő különböző intenzitási szinteken javaslatot tevő tápanyag-gazdálkodási tervek készítésére alkalmas (szerzői jogvédelem alá vont) tanácsadási rendszerek (pl. MTA TAKI - MTA MGKI) filozófiájukban eltérnek az üzemi számítási módszertantól. A trágyázási terv elkészítésének alaplépései az alábbiakban foglalhatók össze.

- az adott talajtípus termőhelyi kategóriájának meghatározása.

Ez a lépés a trágyázási terv elkészítésének szempontjából alapvető, hiszen a talajvizsgálati adatokból nyert humusz, felvehető foszfor és kálium mennyiségéből a termőhelyi kategória

ismeretében állapítható meg a terület tápelem ellátottsági kategóriája. Az egyes termőhelyi kategóriák bizonyos talajtulajdonságok (tápanyag dinamika) szempontjából hasonló talajtípusokat tartalmaznak, hiszen ugyanolyan tápelem tartalom a különböző termőhelyi kategóriák esetében az eltérő talajfizikai és kémiai tulajdonságokból adódóan más ellátottsági értéket ad. A termőhelyi kategória meghatározásához a talajok fő típus, és típus szintű ismeretére van szükség. Amennyiben a területről nincsenek korábbi felmérések, a talajtípus meghatározása helyszíni vizsgálatot, és szakmai tapasztalatot igényel. A szaktanácsadási módszer hat termőhelyi kategóriát különböztet meg, úgymint:

I. Mezőségi talajok.

II. Erdőt talajok.

III. Kötött réti talajok.

IV. Laza és homoktalajok.

V. Szikes talajok.

VI. Sekély termőrétegű, sík vagy erősen lejtős, erodált és heterogén talajok.

- A termőhely tápelem ellátottságának meghatározása

A talajvizsgálati eredmények ismeretében (humusz %, P_2O_5 ppm, K_2O ppm, kémhatás, szén-savas mész % Arany-féle kötöttség) a talaj tápanyag ellátottsága a szakirodalomban fellelhető táblázatokból meghatározható. A tápelem ellátottságot igen gyenge, gyenge, közepes, megfelelő, jó és igen jó kategóriákkal jellemezzük.

- A természeti kívánt növény hektáronként tervezhető termésmennyiségének megállapítása

Amennyiben rendelkezésre állnak a korábbi évek gazdálkodásának eredményei, úgy az előző 5 év két legjobb termésének átlagát kell alapul venni. Ilyen adatok hiányában táblázatokban megadott termésszint határok segítségével lehet becsülni az elérhető termésátlagot.

- A talaj tápanyag ellátottsága alapján az adott termőhelyen egy tonna terméshez szükséges hatóanyag igény meghatározása

Az üzemi számítási módszer növényfajonként, illetve szántóföldi kultúránként adja meg a fajlagos műtrágya igényt ismertető táblázatokat. Ezekből az előzőekben, tápelemenként meghatározott ellátottsági kategória ismeretében kell kiválasztani az adott termőhelyen természeti kívánt növény fajlagos N-, P- és K-igényét. Ennek értéke a „közepes” tápanyag-ellátottsági kategóriában megegyezik a növények egységnyi fő- és hozzá tartozó melléktermésének tápelem tartalmával, az ellátottság romlásával nő, annak javulásával pedig mérséklődik.

- A területegységenkénti hatóanyag szükségletek kiszámítása

A tervezett termés hektáronkénti mennyiségének és a fajlagos hatóanyag igények tápelemenkénti szorzataival meghatározzuk a természetű növény trágya-igényét.

- A műtrágya igényt módosító tényezők figyelembevétele.

A természetű növény tervezett termésének műtrágya-igényét korrekciós tényezők módosíthatják, amelyek csökkenthetik, vagy növelhetik a pótlólagos hatóanyag szükségletet. Ilyen korrekciós tényezők az alábbiak:

Az elővetemények módosító hatása:

Pillangós növények N-igényt csökkentő hatása:

A IV. és VI. termőhelyek kivételével a gyengénél jobb N-ellátottságú talajokon és közepesenél jobb termésszintű egyéves pillangós után -30 kgN/ha, évelő pillangós után -50 kgN/ha, és lucerna esetén a 2. évben további -30 kgN/ha a módosító adag.

Elővetemény nagy tömegű és tág C:N arányú melléktermésének leszántása:

Nagy K-tartalmú szár talajba dolgozásakor 1 tonna betakarított termésre vonatkoztatva kukoricánál és őszi búzában 5-10, napraforgó után 20-30 kg K₂O adaggal csökkenthető a műtrágya hatóanyag szükséglet. A IV., V. és VI. termőhelyeken a pentozán hatás kivédése, a leszántott szármagmaradvány intenzívebb lebontása érdekében tonnánként 8 kg-mal növelhető a kiadandó N-hatóanyag mennyiség 150 kgN/ha dóziséig.

Az elővetemény pozitív NPK-mérlege:

Amennyiben az elővetemény terméscsökkenésének kiváltója nem talajtermékenységet befolyásoló tényező (pl. erózió, belvív), hanem egyéb elemi kár (kártévő, betegség, szárazság stb.), akkor közepesenél jobb ellátottságú talajokon a terméskiesésre jutó hatóanyagok 50%-ával csökkenthető a szükséglet;

Az istállótrágya hatása

10 tonna közepes minőségű almos trágya kijuttatása és szakszerű bedolgozása esetén a hatóanyag szükséglet az alábbi mennyiségekkel csökkenthető:

Év	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
1.	15	15	40
2.	10	10	20

(A szervestrágyák hasznosulásának időbeni megoszlása, nitrogén esetében különböző irodalmak szerint az első évben átlagosan 50-60 %, a második évben 25-30 %, a harmadik évben 15-20 %.)

Az istállótrágya tápanyagtartalmát mért adatok híján az alábbi segédlet alapján lehet meghatározni. Abban az esetben, amikor a gazdálkodó a trágya tápanyagtartalmát ismeri (akkreditált laboratórium által bevizsgált tételek), akkor nem szükséges az alább megadott értékekkel számolni, felhasználhatóak a számítás során a laboratórium által mért értékek is.

Istállótrágya minősége	Istállótrágya átlagos tápanyagtartalma		
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
	kg/tonna		
Gyenge	4	2	4
Közepes	6	3	6
Jó	8	4	8

Gyenge: túlnyomóan tömegtakarmányra (siló, szenázs, széna) alapozott tartásnál, nem szakszerű trágyakezelés mellett.

Közepes: túlnyomóan tömegtakarmányra alapozott tartásnál, szakszerű trágyakezelés mellett.
Jó: intenzív, nagymértékben abraktakarmányozásra (kukorica, gabonafélék stb.) alapozott tartásnál, szakszerű trágyakezelés mellett.

A hígtrágyák esetében az engedélyező határozatban szereplő értékekkel kell számolni.

Nitrátérzékeny területen az 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet 1. számú mellékletében található nitrogén-tartalom értékekkel kell számolni.

Az öntözés hatása

Az I., II. és III. szántóföldi termőhelyek közepesnél jobb tápanyag-ellátottságú tábláin a műtrágya hatóanyag szükséglet 15-20%-kal mérsékelhető a kedvező tápanyag hasznosulás miatt.

A talaj kedvezőtlen kémiai tulajdonságainak hatása

A talaj nagy mésztartalma ($\text{CaCO}_3\% > 20$), vagy túlzott savanyúsága ($\text{pH}_{\text{KCl}} < 5$) esetén a szuperfoszfát műtrágya adagját 10-20%-kal növelni kell.

- A korrigált hatóanyag szükséglet átszámítása műtrágya mennyiségre.

A kiszámított hatóanyag mennyiségek és a rendelkezésre álló műtrágyák hatóanyag tartalma, valamint a táblák, vagy táblarészek területnagysága alapján kell kiszámítani a műtrágya szükségletet.

3.3.2. Tápanyagmérlegek

Az AKG rendelet értelmében amennyiben nem áll rendelkezésre talajvizsgálati eredmény, úgy egyszerűsített mérlegszámítási módszer alapján a területre vonatkozó öt évnél nem régebbi talajvizsgálati eredmény felhasználásával, vagy a tervezett termésszinthez meghatározott tápanyagigénnyel kell elkészíteni a tápanyag-gazdálkodási tervet.

A fenntartható tápanyag-gazdálkodás legfontosabb, és legmegbízhatóbb alapja a tápanyag mérleg (az elvitt és a visszajuttatott tápanyagok különbségének) nyomon követése, évről évre való halmozása. Jó tápanyag ellátottságú területeken, illetve talajvizsgálati eredmények hiányában (különösen foszfor és kálium tekintetében) a trágyázás leegyszerűsíthető a tápelem-mérleg számításra, akár úgy is, hogy a betakarítás után ismertté vált, a terméssel elvitt tápelem mennyiséget juttatjuk vissza a talajba.

Ezek az egyszerű számítási módok egyrészt lehetővé teszik a melléktermék sorsától függő tápelem mérleg becslését, másrészt érvényre jut bennük, hogy a termésátlagok növekedésével csökken a melléktermékek és az azokban lévő tápanyagok mennyiségének aránya, vagyis az 1t/ha főtermékre jutó mennyisége és az egész növény fajlagos tápanyagtartalma is.

Amennyiben csak a főterméket visszük el a területről, akkor csak az abban lévő tápanyagok mennyiségét kell számításba venni

Az egyszerűsített mérleg beviteli oldalán szerepel a nitrogén, a foszfor (P_2O_5 -ben kifejezve), a kálium (K_2O -ban kifejezve) hatóanyag bevétel, amelybe beleértendő az előveteménynek a táblán maradó bemunkált melléktermékével bekerült tápanyag is. Az egyszerűsített mérleg

kivonási oldalán szerepel a nitrogén, a foszfor, és a kálium hatóanyag kivonás, amely a betakarított és a tábláról lekerült fő illetve melléktermékkel történik. Az 5 év alatt bevitt és kivont hatóanyagok mérlegének segítségével megállapítható, hogy a talajt tápanyagban gazdagodott, vagy talajzsarolás történt.

A tápanyag-gazdálkodás színvonala tehát az egyszerűsített tápanyagmérlegének időszakos elkészítésével ellenőrizhető. Nitrogén esetében évente, foszfor és kálium esetében pedig legalább 5 évente célszerű az elmúlt időszakra vonatkozó (kumulált) tápanyagmérleget meghatározni.

A tápanyag-gazdálkodási terv MgSzH-felé elektronikus úton kötelezően beküldendő formai és tartalmi elemeit az AKG rendelet 20. számú melléklete tartalmazza.

3.3.3. Tápanyag gazdálkodás az ökológiai gazdálkodás feltételrendszerében

Az Európai Unióban a mezőgazdasági termékeket, a belőlük készült élelmiszereket és takarmányokat csak akkor szabad ökológiai jelöléssel forgalmazni, ha a rájuk vonatkozó közösségi és hazai jogszabályok betartása mellett, az állam hatósági kontrollja alatt működő ellenőrzési rendszerben állították elő, és erről igazolással rendelkeznek. Tekintettel arra, hogy ökológiai gazdálkodást szabályozó előírások a talaj tápanyag utánpótlására vonatkozó külön elvárásokat tartalmaznak, a trágyázási elvek az előzőekben ismertetettektől eltérőek.

Az ökológiai gazdálkodásban alkalmazható tápanyag utánpótlási lehetőségeket a következő európai uniós jogszabályok határozzák meg:

- A Tanács 834/2007/EK rendelet 12. cikke, 16. cikke;
- Bizottság 889/2008/EK rendelet 3. cikke és I. melléklete

Az úgynevezett „konvencionális” tápanyag utánpótlástól való legjelentősebb eltérést az jelenti, hogy az ökológiai gazdálkodás feltételrendszerében ásványi eredetű nitrogén tápanyag-utánpótló szerek (műtrágyák) nem alkalmazhatók. Ennek megfelelően a tápanyag-gazdálkodási tervek elkészítésénél a műtrágyákat mellőzni kell, és az engedélyezett trágyák hatóanyag tartalma vehető figyelembe.

Az ökológiai gazdálkodás során a talajerő gazdálkodás alapelveit a megújuló erőforrásokra való támaszkodás jelenti. A nem megújuló erőforrások használatának minimálisra csökkentése érdekében a növényi és állati eredetű melléktermékeket (szervestrágyát) újra kell hasznosítani a termőföldre való tápanyag visszajuttatás céljából. Az ökológiai növénytermesztésnek egyúttal hozzá kellene járulnia a talaj termékenységének fenntartásához és fokozásához, valamint a talajerózió megelőzéséhez. A növényeket lehetőleg a talaj ökoszisztémája által kell táplálni, nem pedig a talajhoz adott oldódó tápanyag-utánpótló szerek felhasználásával. Az ökológiai növénytermesztési gazdálkodási rendszer elengedhetetlen elemei a talaj termékenységének ápolása, a fajok és fajták kiválasztása, a többéves vetésciklus, az ökológiai anyagok újrahasznosítása, valamint a művelési technikák. Kiegészítő tápanyag-utánpótló szerek, talajjavító és növényvédő szerek csak akkor használhatók, ha összeegyeztethetők az ökológiai termelés célkitűzéseivel és elveivel. Az állattartás alapvető jelentőségű az ökológiai gazdaságokban a mezőgazdasági termelés szervezése szempontjából, amennyiben biztosítja a szükséges szerves anyagot és tápanyagot a megművelt termőföld számára.

A tápanyag utánpótlás céljából felhasználható termékek és anyagok korlátozott jegyzékben (pozitív lista) kerültek összefoglalásra, amelyek a már említett rendeletekből, illetve a tanúsító szervezetek interneten is elérhető információk anyagaiból megismerhetők. Amennyiben ezen anyagok felhasználása, forgalmazása Magyarországon engedélyhez kötött, úgy természetesen meg kell felelnie a hazai jogszabályokban előírt követelményeknek is.

Az ökológiai gazdálkodás feltételrendszerében a tápanyag utánpótlás elsősorban a szerveztrágyázáson (istállótrágya) alapul.

4. Az agrár-környezetgazdálkodáshoz kapcsolódó egyéb kérdések

4.1. A Gazdálkodási Napló vezetése

A gazdálkodási napló formanyomtatványa az AKG rendelet 21. számú mellékletében, található, illetve elektronikusan letölthető az ÚMVP Irányító Hatóságának 96/2009. (XII. 9.) közleményének mellékleteként. Mivel az egyes célprogramok esetében más-más adatok nyilvántartása lehet kötelező, mindenképpen javasolt az AKG rendeletben közzétett formátumot használni. A megadott formátumtól való eltérés esetén az előírt minimális adattartalom vezetése kötelező. A gazdálkodási napló vezetésével kapcsolatos hasznos információk a 96/2009. (XII. 9.) IH közleményében megtalálhatók.

A Gazdálkodási Napló vezetése több célt szolgál:

- az európai uniós forrásból igénybe vett támogatások esetén a kötelezettségek betartásának ellenőrzését teszi lehetővé;
- a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium egyes tárcarendeleiteiben meghatározott, gazdálkodásra vonatkozó nyilvántartási kötelezettségeknek, adatszolgáltatásoknak a napló vezetésével felelhetnek meg a gazdálkodók (például permetezési napló.) (A nitrát-rendelettel összefüggő GN lapok vezetése nyilvántartásként elfogadható, ugyanakkor nem mentesíti a gazdálkodót az adatszolgáltatási kötelezettség alól, amelyet az 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet 6. számú mellékletében található adatlapon kell teljesíteni.)
- a környezeti állapot felméréséhez, a gazdálkodás alá vont területeken végbemenő változásokról monitoring adatokat szolgáltat;
- Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) feltételrendszer minimumkövetelményeinek ellenőrzéséhez adatot szolgáltat;
- országos, régiós felmérésekhez, kimutatásokhoz adatokat biztosít.

4.1.2. Milyen területekről kell a Gazdálkodási Naplót vezetni?

Az AKG célprogramokban részt vevő gazdálkodók részére a Gazdálkodási Napló vezetése a teljes támogatási időszak alatt, a gazdaság teljes területének, állatállományának figyelembe vételével kötelező.

4.1.3. A Gazdálkodási Napló főbb elemei

A Gazdálkodási Napló az alábbi adatlapokat tartalmazza.

- Főlap
- GN - 01- Összesítő adatlap az adott gazdálkodási évre vonatkoztatva

- GN - 02 - AKG - SZÁNTÓ - kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület – ALAPADATOK
- GN - 03 - AKG - GYEP - kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület – ALAPADATOK
- GN - 04 - AKG - NÁDAS - kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület – ALAPADATOK
- GN - 06 - Táblaösszesítő nem AKG-s területekről adott gazdálkodási évben
- GN - 07 - Folyamatos műveleti napló táblánként
- GN - 08 - Legeltetési napló
- GN - 09 - Növényvédelmi megfigyelések
- GN - 10 - Nyilvántartás a növényvédő szerek kezelésekről
- GN - 11 - Öntözési nyilvántartás
- GN - 12 - Trágyázási napló
- GN - 13 - Szervestrágya mérleg
- GN - 14 - Állatállomány-változási nyilvántartás az adott gazdálkodási évben
- GN - 15 - Állatállomány összesítő az adott gazdálkodási évben (nitrátérzékeny terület esetén)
- GN - 16 - Talajvizsgálati adatok nyilvántartása
- GN - 17 - Táblaváltozás, illetve a másodvetés követésének adatlapja
- GN - 18 – Megjegyzések.

4.1.4. Milyen rendszerességgel kell vezetni a Gazdálkodási napló egyes részeit?

A Gazdálkodási Naplót „naprakészen” kell vezetni, amely a napló egyes részeitől függően különbözőképpen értelmezendő.

A naplóvezetés gyakorisága – azaz az adatok rögzítésének elvárt, minimális rendszeressége – adatlaponként, a folyamat jellegétől függően különbözően van meghatározva. A szó szerinti naprakészség (a folyamat rögzítése azonnal) a legtöbb esetben nem követelmény, ez nem is lehet elvárás a mezőgazdaságban. A gazdálkodási napló vezetése átlagosan heti gyakorisággal történik, azaz a tevékenység, műveletek elvégzését követő egy héten belül kell rögzíteni.

Az AKG rendeletben szereplő, a folyamatos műveleti naplók (pl. GN-07) vezetésének „heti rendszerességgel” történő rögzítése azt jelenti, hogy a műveletek rögzítését azok elvégzését követően, de legalább egy héten belül kell rögzíteni a gazdálkodási naplóban.

A naplóvezetés rögzítésének pontossága, azaz „bontása” attól függ, hogy milyen folyamatra, illetve milyen adatra vonatkozik. A bontásnak a következő típusai fordulhatnak elő, melyet az alábbiak szerint kell értelmezni:

- Az éves bontás, gazdálkodási évre vonatkozik – pl. 2009-2010;
- A havi bontás, naptári hónapra vonatkozik – pl. szeptember;
- A heti bontás egy hétre vagy legfeljebb hét napot meg nem haladó időszakra értendő – pl. 46. hét, vagy november 9 – 15. Ennél lehet részletesebb bontásban is vezetni e nyilvántartásokat, a heti bontás a minimálisan elvárt pontosság.
- A napi bontás egy napra, azaz naptári nap pontosságú megjelölésre értendő – pl. május 21.
- Eseményenkénti bontás;
- Adott évben rögzítendő (pl.: AKG első és utolsó évében).

Éves bontásban vezetendő adatok (évente egy, vagy két bejegyzés):

- GN01 – Összesítő adatlap;
- GN02, GN03, GN04, GN05 adatlapokon az éves változó adatokat gazdálkodási évenként;
- GN06 adatlap;
- GN-13- Szervestrágya mérleg című trágya-nyilvántartást a gazdálkodási év legvégén kell elkészíteni;
- GN15 - Állatállomány összesítő

Havi bontásban vezetendő adatok (évente minimum tizenkét bejegyzés):

- A GN -14 - Állatállomány-változási nyilvántartás. Ez azt jelenti, hogy az állatállomány változásairól a naplóban havi egy bejegyzést kell szerepeltetni, mely az adott hónap történéseit összefoglalóan tartalmazza.

Heti bontásban vezetendő adatok:

- Heti bontásban lehet rögzíteni az egyes műveleteket valamennyi külön egyéb bontásra nem rendelt (éves, napi stb.) adatot, a bejegyzés jellegétől függően: pl. a folyamatos műveleti naplóban: bálázás, kézi kapálás, stb. – amelyekhez nem kapcsolódik bejelentési kötelezettség. Ilyenek a GN07, GN08, GN11 adatlapok.

Napi bontásban vezetendő adatok:

Napi bontásban (mindenképpen év, hónap és nap megjelölésével) kell rögzíteni a bejelentés-köteles adatokat (GN07), melyek az alábbiak:

- AKG szántóföldi célprogramok termesztési folyamatai közül a másodvetést, közepmély lazítást, zöldtrágya leforgatását.
- AKG Természetvédelmi célú szántóföldi és gyepgazdálkodási valamint vizes élőhelyen történő gazdálkodás célprogram csoportok esetén a kaszálást.
- AKG Szántóföldi növénytermesztés kék-vércse élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram esetén a szárzúzást.
- Olyan folyamatokat, ahol a folyamat kezdő- vagy befejező időpontjának, ill. tartamának meghatározása bármilyen okból elengedhetetlenül szükséges (pl.: legeltetés kezdete, zöldugor feltörhetősége).
- GN09 – Növényvédelmi megfigyelések adatlap.
- GN10 - Permetezési napló adatlap.
- GN11 – Öntözési nyilvántartás (vagy heti bontásban).
- GN12 – Trágyázási napló.

Eseményeknek megfelelően vezetendő adatok:

- Főlap kitöltése változás esetén;
- GN06 – Táblaösszesítő nem AKG-s területekről adatlap kitöltése változás esetén;
- A GN17 - Táblaváltozás és másodvetés követésének adatlapját, továbbá a GN18 - Megjegyzések és a GN19 - „vis maior” esetek nyilvántartására szolgáló adatlapokat értelemszerűen az eseményeknek megfelelően kell vezetni.

Adott évben vezetendő adatok:

- Főlap kitöltése a program indulásakor;
- GN02, GN03, GN04, GN05 adatlapok alapadatait a program indulásakor, míg az éves változó adatokat a gazdálkodási évek szerint a gazdálkodási év végén, éves bontásban rögzítendő;
- A GN16 - Talajvizsgáló adatok nyilvántartása című adatlapot az öt éves program elején és végén, a talajminták laborvizsgáló eredménye alapján kell rögzíteni.

4.1.5. Gazdálkodási Napló vezetése AKG támogatás esetén

Az AKG célprogramokban résztvevők gazdálkodási napló vezetésére vonatkozó kötelezettségeit az alábbi táblázat foglalja össze. A táblázat bemutatja, hogy melyik célprogramban és a gazdaság mely területére vonatkozóan kell a gazdálkodónak azt vezetni.

Adatlap	Célprogram	Terület
Főlap	minden	Teljes gazdaság területén
GN - 01	minden	Teljes gazdaság területén
GN - 02	AKG szántóföldi növénytermesztés célprogram-csoportban	AKG-ba bevont területen
GN - 03	AKG gyepgazdálkodási célprogram-csoportban	AKG-ba bevont területen
GN - 04	AKG ültetvény célprogram-csoportban	AKG-ba bevont területen
GN - 05	AKG nádgazdálkodás célprogramban	AKG-ba bevont területen
GN - 06	minden	Nem AKG területen
GN - 07	minden	Teljes gazdaság területén
GN - 08	minden, ahol legeltetés folyik	Teljes gazdaság területén
GN - 09	AKG ültetvény és szántóföldi növénytermesztés célprogram-csoportban	AKG-ba bevont területen
GN - 10	minden, ahol növényvédelmi kezelést végeznek	Teljes gazdaság területén
GN - 11	minden, öntözés esetén	Teljes gazdaság területén
GN - 12	minden, trágyázás esetén	Teljes gazdaság területén
GN - 13	minden, amikor szerveztrágya képződik	Teljes gazdaság területén
GN - 14	minden, ahol állatállomány van	Teljes gazdaság területén
GN - 15	minden, amennyiben a háztartási igényeiket meghaladó mértékben állattartás folyik, vagy nitrátérzékeny területek esetében	Teljes gazdaság területén
GN - 16	AKG ültetvény és szántóföldi növénytermesztés célprogram-csoportban	AKG-ba bevont területen
GN - 17	minden	
GN - 18	minden	
GN - 19	minden	AKG-ba bevont területen

4.1.6 . A Gazdálkodási Napló megőrzésére, beküldésére vonatkozó előírások

A gazdálkodási naplót papír alapon csak ellenőrzéskor kell bemutatni. A gazdálkodási év lezárását követően nem kell papíralapon beküldeni, kivéve azt az esetet, amikor az ellenőrzést végző szervezet (pl.: MVH) erre külön felszólítást tesz. Helyszíni ellenőrzéskor a papíralapon kinyomtatott gazdálkodási naplónak – visszamenőlegesen is – rendelkezésre kell állnia. Az ellenőrzés érdekében az elektronikus gazdálkodási napló vezetésekor is szükséges az adatok papíralapú hitelesítése, amely a gazdálkodási év befejezésekor (gyakorlatilag ezt követően november 30-ig) meg kell, hogy történjen. Rendkívüli adatbekérés (pl. helyszíni ellenőrzés,

vagy postai bekérés) esetén kizárólag a kinyomtatott, kézjeggyel hitelesített gazdálkodási napló fogadható el. Az elektronikusan vezetett naplónak a program befejeződése után még további öt évig hozzáférhetőnek (nyomtathatónak) kell lenni. Amennyiben ez nem biztosítható, akkor évente aláírással hitelesített kinyomtatott biztonsági másolatot kell készíteni. A GN-09 permetezési naplónak papír alapon folyamatosan rendelkezésre kell állnia a felelős növényvédelmi szakember ellenjegyzése miatt. A naplót a hitelesíthetőség érdekében elsődlegesen papír alapon kell vezetni. Az adatok elektronikus vezetése másodlagos lehetőség.

4.1.7. A Gazdálkodási Napló - Főlapjával kapcsolatos fontosabb tudnivalók

A gazdálkodási napló Főlapja a támogatásban részt vevő gazdálkodó általános alapadatait foglalja össze, melyek rendszerint nem változnak a program teljesítésének öt éve alatt. A címlap adattartalmában bekövetkező változás esetén a vonatkozó gazdálkodási évtől új lapot kell kitölteni, a továbbiakban a régivel összekapcsoltnak kell kezelni, hogy a változások láthatóak legyenek. Szakirányítót minden esetben fel kell tüntetni, ha a permetezési naplóban (GN-10) a felelősként megjelölt személy elrendelte/engedélyezte a növényvédő szer kijuttatását. Felelős szaktanácsadó adatait minden esetben fel kell tüntetni akkor is, ha a szerződést a TSZK-val kötötte a gazdálkodó.

4.1.8. A GN-01 – Összesítő adattal kapcsolatos fontosabb tudnivalók

Ezen az adatlapon évente két alkalommal kell adatot rögzíteni, a területi összesítő adatokat a gazdálkodási év kezdetén, az állatlétszám összesítést a gazdálkodási év végén. Az éves állatlétszám állategységben történő megadásakor az éves átlagléttszámot kell szorozni a vonatkozó állatfaj AE értékével. A GN01 éves összesítő adatlap állatnyilvántartás és a GN15 állatállomány nyilvántartó nem ugyanazon jogszabály alapján meghatározott kategóriákat tartalmaz, ezért a két lap adattartalma eltérő. Az éves összesítő adatlap a "Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot" (HMKÁ) fenntartásához szükséges feltételrendszer, illetve a minimumkövetelmények ellenőrzése miatt szükséges.

A területi adatok esetén fontos, hogy minden, a gazdálkodó tulajdonában vagy használatában lévő terület fel legyen tüntetve a gazdálkodási év során annak érdekében, hogy egy esetleges helyszíni ellenőrzéskor egyes adatok (pl. vetésváltás, növényvédő szeres kezelés, trágyázás) ellenőrizhetősége ne sérüljön. Ennek érdekében, amennyiben a gazdálkodó által művelt területek vonatkozásában a gazdálkodási év közben változás áll be, azt a területet, valamint a változás minőségét (pl. vásárlás, eladás, bérlés) és az időpontot a GN-01 és a GN-18 lapon feltüntetni szükséges.

4.1.9. Mire szolgálnak a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területekre vonatkozó, éves termelés adatokat összefoglaló területi adatlapok (GN-02, GN-03, GN-04, GN-05)?

A KET-ek alapadatainak rögzítésével a gazdálkodó az AKG célprogramokhoz kapcsolódó dokumentációs kötelezettségnek tesz eleget. A KET-et adatainak az MVH által működtetett elektronikus felületre való feltöltésekor megtörténik a területek sorszámokkal való azonosítása. A KET mérete, elhelyezkedése és sorszáma a továbbiakban – ritka kivételtől eltekintve (pl. egyes „vis maior” esetek) már nem változhat. Az AKG-ban résztvevőknek hasznosítási irányonként (szántó, gyeplé, ültetvény, vizes élőhely) eltérő alap-adatlapokat kell vezetni minden KET-re külön-külön. Az ezen belül elhelyezkedő táblák mérete, valamint a termesztett növények ugyanakkor évente, de akár az éven belül (másodvetés) is változhatnak.

4.1.10. A Gazdálkodási Napló alap-adatlapok és folyamatos műveleti napló részei közötti kapcsolat

Az alap-adatlapok az agrár-környezetgazdálkodási célprogramba bevitt, KET-ek részletes leírását, alapvető termelési adataikat tartalmazzák. Az alapadatok rögzítése abból a célból történik, hogy az egyes táblák adatai könnyen összevethetőek legyenek és így a gazdálkodó is könnyedén tudja ellenőrizni az előírások teljesülését. A folyamatos műveleti naplókban rögzített adatok alapján, azok kivonataként kerülnek kiegészítésre az alap-adatlapok, azaz a gazdálkodási napló *GN-02*, *GN-03*, *GN-04*, és *GN-05* jelzésű hasznosítási irányonként csoportosított dokumentációs egységei.

4.1.11. A GN alap-adatlapok állandó elemei

Az első gazdálkodási év elején az alap-adatlapokon kell megadni az AKG-ban részt vevő KET-ek állandó, rögzített adatait (pontosan meghatározott, lemért területi adatok, nem változó jellemzők). Ezen alapadatok rögzítése hasznosítási iránytól (célprogramtól) függetlenül azonos elvek szerint történik, néhány sajátosságtól eltekintve. Az állandó információkat, csak egyszer, az első rögzítéskor kell megadni, amennyiben időközben (a program öt éve alatt) nincs változás.

- Sorszám: KET sorszáma;
- Földhasználat joga: A földhasználat jogcímét a hatóság a földhivatali nyilvántartás alapján ellenőrizheti. A kitöltésnél elegendő a jogcím kódját rögzíteni (tulajdon: T, földhasznóbérlés: B, szivességi földhasználat: Sz, vagyonkezelő: K, haszonkölcsön: H, egyéb: E, vegyes: V);
- Mérési jegyzőkönyv sorszáma: az AKG rendelet 39. § szerint előírt, a területazonosítás során elkészített, a KET-re vonatkozó mérési jegyzőkönyv sorszámát kell beírni, azért hogy könnyen azonosítható legyen a KET. (A mérési jegyzőkönyvet a gazdálkodónak az MVH kérésére be kell mutatnia.)
- Település: a terület ingatlan-nyilvántartás szerinti helyét – település – kell megadni;
- Helyrajzi számok: a terület ingatlan-nyilvántartás szerinti helyét – helyrajzi szám – kell megadni;
- MePAR blokkazonosítók: a terület MePAR szerinti fizikai blokkazonosító számát kell feltüntetni. A blokkazonosítók változása esetén ebben a mezőben van lehetőség az új azonosítók feltüntetésére, amelyek utolsó két számjegye az évet (új felvétel) jelöli;
- Terület (ha): a KET hektárban kifejezett méretét kell feltüntetni.

Egyes esetekben előfordulhat, hogy a tábla nagyobb, mint a KET. Ilyenkor az AKG rendelet 9. § (1) pontja szerint, a tábla teljes területén be kell tartani a célprogramban lefektetett előírásokat, azonban csak a kötelezettségvállalás területére igényelhető AKG kifizetés. A tábla vonatkozásában különbséget kell tenni a területen valóságban megtalálható tábla és az egységes kérelemben bejelentett tábla között. Az egységes kérelem beadásakor egy kvázi "adminisztratív" tábláról van szó, ami nem nyúlhat túl a KET-en. A helyszíni ellenőrzés során azonban az valójában művelt tábla látható, amely akár több, azonos célprogramba tartozó KET is lehet. Mivel az ellenőrzéskor a gazdálkodási napló is vizsgálatra kerül, a naplóban a területen lévő táblát kell szerepeltetni. Tehát, ha a tábla több egységes kérelem szerinti bejelentett táblából áll, akkor a naplóban a táblához az egységes kérelem szerinti bejelentett összes táblát be kell írni, hiszen mindenféle munkaművelet is (pl növényvédelem) ezen a táblán történik. Ilyen módon tehát nem kell például a kijuttatott növényvédő szer mennyiséget bejelentett táblánként külön vezetni.

- Kötelezettségek (NATURA 2000, Nitrát-érzékeny, 12%-os lejtő kitétség): „x” jellel kell megadni a területre vonatkozó egyéb kötelezettségeket.
- Jogosultságok (KAT terület, AKG kód): KAT jogosultságot „x” jellel, míg az egyes AKG célprogramokat azonosító kódjukkal kell megadni.

A kötelezettségek és jogosultságok lehatárolása eltérő lehet. Egyesek a Földhivatalok által vezetett ingatlan-nyilvántartás (helyrajzi szám), mások a MePAR fizikai blokk alapján vannak meghatározva, ezért ezeket egyenként kell vizsgálni.

Az MVH a földhasználat jogosságát a földhasználati nyilvántartási adatok alapján ellenőrzi. Kivételt képez ez alól a belterületi, művelés alól kivett földterületek bevonása az AKG célprogramokba. Ebben az esetben a jogos földhasználatot igazoló dokumentum a tulajdoni lap másolata vagy egyéb földhasználatot igazoló szerződés.

4.1.12. GN-02: Szántó – kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület – Alapadatok adatlap

Az adatlapok nem állandó része az évente rögzítendő adatok nyilvántartására szolgál. Adattartalma célprogram-csoportonként már lényegesen különbözik. Ezeket az adatokat a művelési naplók alapján folyamatosan kell átvezetni a gazdálkodási év lezárása után. Az adott gazdálkodási évhez tartozó (adott gazdálkodási évben vetett) őszi betakarítású kultúrák augusztus 31.-e után lezáruló termesztési eredményét (pl. őszi betakarítás hozama) az adott gazdálkodási évhez tartozó sorban kell feltüntetni.

A tábla sorszámát az adott évi MVH-hoz benyújtott kifizetési kérelem szerint szükséges beírni. Amennyiben egy kötelezettségvállalással érintett területen több tábla van, több sorban kell feltüntetni, a táblaváltozás GN17-es adatlapon való rögzítése mellett. A főnövénynek azonosnak kell lennie az adott gazdálkodási évre vonatkozó kifizetési kérelemben szereplő kultúrával. Minden másodvetés bejelentés-köteles esemény, továbbá a „Táblaváltozás, illetve a másodvetés követése” adatlapon (GN17) is rögzítendő.

A Hasznosítási kód: a termesztett növényfajhoz tartozó, az MVH által megadott, az Irányító Hatóság közleményében évenként közzétett kódszám. A 20009-2010. gazdálkodási évre vonatkozó hasznosítási kódok az ÚMVP Irányító Hatóságának 21/2010. (IV. 9.) közleményében találhatóak. Az MVH kódok esetenként több növényfajhoz, illetve egy fajon belül eltérő hasznosítási irányhoz tartozhatnak, ezért a naplóban az MVH hasznosítási kódnál pontosabban kell megjelölni a termesztett növényfajt. A fajta pontos meghatározása az ökológiai gazdálkodás célprogramok esetében, valamint ritka növényfajták termesztésekor kötelező, egyéb esetben célszerű. Az ökológiai gazdálkodás és ritka növényfajták termesztése esetén ellenőrzéskor a felhasznált anyagok, így szaporítóanyagok eredetét is igazolni kell. Az MgSzH igazolja, hogy az adott növényfajta az AKG rendelet 12. vagy 13. számú melléklet szerinti növény. Az igazolást a kifizetési kérelemmel egyidőben kell az MVH felé eljuttatni. A szaporító anyagok eredetének igazolása csak az ökológiai szántóföldi növénytermesztés célprogramban, illetve ritka növényfajták termesztése esetén kötelező.

Szervestrágya/Műtrágya kijuttatott anyagok (N, P₂O₅, K₂O) oszlopai: gazdálkodási év során kijuttatott szerves- és/vagy műtrágyák hatóanyagtartalmát kell rögzíteni. A kijuttatandó tápanyagok mennyiségét tápanyag-gazdálkodási terv készítésével kell meghatározni.

Szankció abban az esetben kerül alkalmazásra, amennyiben a tervben előírt hatóanyag mennyiségnél több kerül kijuttatásra az adott területre, a célprogram által előírt határértéket meghaladja a kijuttatott trágya hatóanyagtartalma, vagy nincs tápanyag-gazdálkodási terv.

A tápanyag-gazdálkodási tervben előírányzottak teljesítését – a terv szerinti vetésszerkezet, agrotechnika és hatóanyag mennyiségek figyelembevételével – kell jelölni. Amennyiben a terv végrehajtása teljesült, „x” jellel kell dokumentálni.

A termés hozam esetében a tápanyag-gazdálkodási terv számításainak alapját képező tervezett, valamint a megvalósult hozamértékeket kell feltüntetni.

Melléktermék/zöldtrágya talajba forgatása esetén a melléktermékek (szalma, szármaradványok) talajba való bedolgozását „x” jelzéssel kell feltüntetni, mely a tápanyag-gazdálkodási számítások szempontjából lényeges tekintettel arra, hogy a melléktermék talajba forgatása (a zöldtrágyához hasonlóan) befolyásolja a következő évi tápanyag-gazdálkodási terv készítését, így a hasznosuló és kijuttatandó tápanyagok mennyiségét, mely jelentősen befolyásolja a tevékenység fenntarthatóságát.

A másodvetésekhez hasonlóan, a zöldtrágyanövény akkor kerül beszámításra a célprogram előírásainak teljesítése során, ha legalább 15 nappal a bedolgozását megelőzően bejelentik az MVH által közleményben közzétett módon.

A kötelezettség teljesítését gátló „vis maior” események bekövetkeztét is jelezni kell. Az ilyen események előre nem látott kényszerítő körülmények, illetve elháríthatatlan akadályok például az aszály, belvíz, árvíz, stb. lehetnek. A mezőben a GN-19 adatlapon történt részletesebb utalásra kell hivatkozni, sorszámának feltüntetésével.

Az AKG program célja, hogy a programba bevont területen a programnak megfelelő gazdálkodás történjen. Ezért egy KET-re vonatkoztatva a támogatási időszak alatt maximálisan kétszer lehet „vis maior” körülményt jelenteni. További „vis maior” esemény bejelentésekor a KET automatikusan kiesik a támogatásból.

A megjegyzés mezőben lehet jelezni a kapcsolódó megjegyzéseket, a megjegyzés (GN-18 adatlap) sorszámára való utalással. A „Megjegyzések” adatlapon lehet részletesen kifejteni a termesztéssel összefüggő egyéb kiegészítéseket, vagy kapcsolódó utalásokat tenni a csatolt dokumentumra, egyéb feljegyzésre.

4.1.13. GN-03: Gyep – kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület – Alapadatok adatlap

Az adatlapot az AKG gyepgazdálkodási célprogramokban résztvevőknek kell kitölteni, kizárólag az AKG-ban részt vevő területek vonatkozásában. A művelési naplók alapján az adatokat évente folyamatosan kell átvezetni adatlapra, majd azt a gazdálkodási év végén, illetve az őszi betakarítású széna lekerülése után legkésőbb november 30-ig kell lezárni. A gyep terület kaszálásos hasznosítása esetén az adatlapot a folyamatos művelési naplóban (GN-07) rögzített adatok alapján, míg legeltetési hasznosítás esetén a legeltetési naplóban (GN-08) rögzített adatok alapján kell kitölteni. Az adatlapon a Gazdálkodási év, Tábla sorszám, Terület, Hasznosítási kód, Vis maior, Megjegyzések mezők megegyeznek a Szántó területek adatlapnál leírtakkal. Legeltetési hasznosítás esetén kötelező a tisztító kaszálás és történhet széna betakarítás is. Amennyiben a lekaszált növedék szénaként kerül hasznosításra, az rögzítendő. A megjegyzés oszlopban lehet utalni egyéb fontos eseményekre. Ilyen lehet pl.

a gyepgazdálkodás tűzok élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram esetén, az illetékes természetvédelmi szerv írásos véleménye alapján történő költőhely kijelölés, vagy fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak bejelentése. A megjegyzések részletezése a GN-18 adatlapon történik. A tábla elhelyezkedésének, méretének változása esetén a változást a szántóföldi táblákhoz hasonlóan a GN-17 adatlapon kell részletezni. A táblán belüli (gazdálkodási évenként változó) hasznosítás változását nem kell táblaváltozásként kezelni.

4.1.14. GN-04: Ültetvény – kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület – Alapadatok adatlap

Az adatlapot az AKG ültetvény célprogramokban résztvevőknek kell vezetni, kizárólag az AKG-ban részt vevő területek vonatkozásában. A művelési naplók alapján az adatokat évente folyamatosan kell átvezetni. A gazdálkodási év végét (augusztus 31.) követő betakarítás esetén a betakarítás adatai az előző gazdálkodási évhez tartoznak, melyet legkésőbb november 30-ig kell átvezetni.

Az adatlap kitöltésekor a fajta feltüntetésénél több fajta esetén – hely hiányában – külön jegyzékben folytatható a fajták felsorolása. A fajtákban történő változást (fajtaváltás, hiánypótlás) is rögzíteni kell a fenti gyakorlathoz hasonlóan, valamint új törzslap felvétele is szükséges. Amennyiben az ültetvény több mint három fajból áll, vagy a fajtaszerkezet hely hiányában nem vezethető le, akkor a faj-, illetve fajtaszerkezet egy csatolt jegyzékben kiegészíthető. Az előírások között szerepel, hogy integrált ültetvény célprogramban 10%, ökológiai gazdálkodás ültetvény célprogramban legfeljebb 15% tő, illetve tőkehiány fordulhat elő valamely gazdálkodási évben. Az állománysűrűség tekintetében a viszonyítás során a telepítés évét kell figyelembe venni, kivéve azokat az eseteket, amikor a termesztéstechnológia szerint, meghatározott előírások alapján csökkenteni kell a tőszámot. Az MVH a helyszíni ellenőrzés keretében betekinthez a telepítési tervdokumentációba. Az adatlapon meg kell adni az ültetvényben elhelyezkedő madárodúk és a rovarcsapdák (pl.: szexferomoncsapda) számát. Az ellenőrzés segítése céljából az odúk és csapdák elhelyezkedését egy (a gazdálkodási naplóhoz csatolt) vázlatrajzon is javasolt feltüntetni. A vázlatrajz vagy térképvázlat olyan pontosságú legyen, hogy segítségével karbantartáskor a gazdálkodó, illetve a helyszíni ellenőrzéskor az ellenőr könnyedén megtalálhassa a kihelyezett odúkat. A madárodúk a területet határoló pufferzónában is elhelyezkedhetnek, de az egybefüggő kötelezettségvállalással érintett terület határától legfeljebb 100 méter távolságban.

4.1.15. GN-05: Nádas – kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület – Alapadatok adatlap

Az adatlapot az AKG nádgazdálkodás célprogramban résztvevőknek kötelező vezetni, az AKG-ban részt vevő nádas területekre vonatkozóan. Ezeket az adatokat a művelési naplók alapján évente folyamatosan kell átvezetni. Az első gazdálkodási év adatainak rögzítésére tehát, a többi célprogramhoz hasonlóan 2010. szeptember 1. és november 30. között lesz lehetőség.

A nádgazdálkodási célprogramban résztvevőknek abban az esetben, ha a nádas természetvédelmi területen helyezkedik el, kezelési tervet kell betartaniuk, amelynek a sorszámát ezen az adatlapon meg kell adni. Ezen kezelési tervek még csak részben készültek el, így csak abban az esetben kell a gazdálkodónak a kezelési terv számát a gazdálkodási naplóban feltüntetnie, amennyiben a nádas természetvédelmi területen van, és már elkészült a

kezelési terve is. A kezelési terv a területhasznosítás nyomon-követhetőségét szolgálja, melyet javasolt elkészíteni évente, az aratást megelőzően. A terv tartalmazza a korábbi nádatartás körülményeit és figyelembe veszi a célprogram előírásait. Tartalmazza a természetvédelmi célok elérésében alkalmazott elvek leírását, előre kidolgozott alternatívákat ír le a gyakorlatban felmerülő akadályok, nehézségek megoldására (pl. „vis maior” körülmények elkerülésének lehetősége). A terv alapvető része a vágásra kijelölt területeket tartalmazó térképábrázolás, valamint az előző évben aratott területek vázrajza.

4.1.16. GN-06: Táblaösszesítő nem AKG-s területekről adatlap

Minden AKG intézkedésben érintettnek vezetni kell a gazdaság nem AKG-s területeinek vonatkozásában. A Natura 2000 gyepterületen, illetve kedvezőtlen adottságú területeken (KAT) kompenzációs kifizetést igénylőknek, akik AKG kifizetésben nem részesülnek – vagy ha részesülnek, de adott tábláik nem szerepelnek az AKG kötelezettség-vállalással érintett területek között –, továbbá a Nitrát rendelet alapján arra kötelezetteknek kell vezetniük az adatlapot a területeik összesítésére. Az adatlapot évente egyszer kell elkészíteni, a gazdálkodási év befejezésekor.

4.1.17. Melyek a Folyamatos vezetésű nyilvántartások és mire szolgálnak?

A folyamatos vezetésű nyilvántartások közé tartozik a táblánként vezetett folyamatos művelési napló, valamint az egyéb jogszabályok által is kötelezően előírt nyilvántartás a növényvédőszeres kezelésekről, azaz a permetezési napló. A permetezési naplóhoz szorosan kapcsolódik a növényvédelmi megfigyelések rögzítése, melyet csak az AKG intézkedésben érintett területek vonatkozásában kell vezetni.

Öntözési nyilvántartást az állandó, kiépített – rendszeres öntözési lehetőséget biztosító – vízkivételi művel rendelkező területek vonatkozásában kell vezetni. A műveletek naplószerű leírását tartalmazza az egyes gyephasznosítást célzó programokhoz kapcsolódó legeltetési napló is, valamint a trágyázási napló, melyeket az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet előírásainak is megfelelően, gazdálkodási évre vonatkoztatva kell vezetni. Az adatlapok a részletes művelési adatok folyamatos, táblánkénti rögzítésére szolgálnak. Hasznosítástól (célprogramtól) függően minden AKG intézkedésben érintett terület vonatkozásában kötelezően vezetendők. Tekintettel arra, hogy a célprogramok ellenőrzésekor az eljárás gazdálkodási éveket vesz alapul, valamint arra, hogy az egyes naplórészeknek összhangban kell lenni a többi adatlappal, illetve olyan kapcsolódó előírásokkal (pl. nitrát adatlap), amelyek időbeli hatályuk szerint gazdálkodási évekre vonatkoznak, az egyes naplók folyamatos vezetését úgy kell értelmezni és megvalósítani, hogy azok gazdálkodási évek szerint elkülönüljenek.

4.1.18. GN-07: Folyamatos művelési napló - táblánként adatlap

A folyamatos művelési naplót legalább heti rendszerességgel, legfeljebb heti bontásban táblánként kell vezetni. A tábla sorszáma mező adatait az MVH-hoz benyújtott kifizetési kérelemben megadott táblaazonosítóval megegyezően kell kitölteni. Amennyiben egy gazdálkodási éven belül a tábla mérete, elhelyezkedése megváltozik, új művelési naplót kell kezdeni az új táblákról, melyeknek a sorszámozása is eltérő lesz (pl.: másodvetés), és a táblaváltozást a GN17 jelű adatlapon kell jelezni. Az elvégzett művelet időpontja mezőben a műveletek rögzítését azok megkezdésekor, de legkésőbb egy héten belül pontosan rögzíteni kell. A sorszámozásban a művelet kezdő időpontját kell figyelembe venni. Művelet

megnevezésénél a termesztéshez közvetlenül kapcsolódó műveleteket kell megnevezni. A növényvédelmi kezeléseket, valamint trágyázási műveleteket itt is kötelező feltüntetni, attól függetlenül, hogy az adatok a gazdálkodási napló más lapjain kötelezően rögzítésre kerülnek (GN-09, GN-10 és GN-12). A növényvédelmi megfigyeléseket itt nem kell feltüntetni. Beépített öntözőberendezéssel ellátott táblák esetében azonban az öntözést, mint termesztési műveletet, kizárólag a GN-11 jelű adatlapon kell rögzíteni. Az egyes célprogramok különböző teljesítendő előírásokat tartalmaznak, melyeket nem elegendő csupán rögzíteni a naplóban, de az illetékes hatóságot is tájékoztatni kell a teljesítésről. Ilyen tájékoztatásköteles művelet pl.: az integrált szántóföldi célprogram esetén az öt év alatt egyszeri, 35-60 cm mélységben elvégzett középmező lazítás, mely csak annak szabályszerű bejelentésével válik elfogadottá. A Művelethez kapcsolódó adatok, kijuttatott anyag, betakarított termék(ek), melléktermék(ek) részről a művelethez alkalmazott anyagok megnevezését, az 1 hektárra kijuttatott anyagok fajlagos mennyiségét és a mértékegységeket kell rögzíteni. A trágya mennyiségét hatóanyagban is ki kell fejezni a trágyázási naplóban (GN12). A fajlagos mennyiség a hektáronként kijuttatott mennyiséget jelenti a jelölt mértékegység szerint.

A megjegyzés mezőben a célprogram követelményeinek megfelelően megjegyzésként jelezhető, ha az adott folyamathoz egyéb dokumentáció (például beszerzett anyag, szállítólevél, vizsgálati jegyzőkönyv) is kapcsolódik.

4.1.19. GN-08: Legeltetési napló adatlap

Az adatlapot kötelező vezetni minden állatlétszámhoz, illetve legeltetéses gyepterületéhez kötődő AKG célprogramban résztvevőnek, a gazdaság összes gyepterületére vonatkozóan, táblánként. Ez az adatlap a részletes műveleti adatok folyamatos, táblánkénti rögzítésére szolgál, vezetése heti rendszerességű és napi pontosságú kell legyen. A szorosan vett gazdálkodási évre vonatkozik, azaz szeptember 1-től a következő év augusztus 31-ig. A gazdálkodási év utolsó napja utáni legeltetésről már a következő gazdálkodási évre vonatkozóan kell vezetni a legeltetési naplót. Tekintettel arra, hogy a tisztítókaszálás AKG gyepek legeltetése esetén is előírás, ezért a legeltetési napló mellett folyamatos műveleti napló vezetése is kötelező, táblánkénti bontásban.

Az AKG gyepek legeltetése esetén a legeltetett napok száma nem lehet kevesebb, mint 160 nap. A 160 legeltetett napnak a legeltetéssel hasznosított, az egységes kérelemben bejelentett táblák vonatkozásában összesen kell meglenni évente. A legeltetés tartamát napi pontossággal kell megadni. Az állatsűrűség vizsgálatokor a legeltetési napló mellett a gyepterület szemrevételezése alapján a látható fizikai terheltséget, a túllegeltetés jeleit is vizsgálja az MVH. Az állategység számításokor a legeltetéssel töltött napok számával kell számolni.

4.1.20. GN-09: Növényvédelmi megfigyelések adatlap

Növényvédelmi megfigyelések (GN-09) nyilvántartás az AKG elvek szerinti magas szakmai színvonalú, okszerű szemléletű növényvédelmi tevékenység megalapozását célozza. Kizárólag az AKG szántóföldi növénytermesztés és ültetvény célprogram csoportokban résztvevőknek kell vezetni. Kitöltése, azaz a megfigyelés bejegyzése mindig meg kell, hogy előzze a növényvédelmi intézkedést. A válaszintézkedések során szükséges a megfigyelésre történő hivatkozás a műveleti naplóban (pl. növényvédőszeres kezelés – GN-10).

4.1.21. GN-10: Nyilvántartás a növényvédő szerek kezeléséről adatlap

A növényvédelmi tevékenységről szóló 5/2001. (I. 16) FVM rendelet szerint az értékesítési célra szánt növény, növényi termék előállítása, raktározása és feldolgozása során végzett növényvédő szerek kezelésekről minden gazdálkodó számára előírt kötelezettség a permetezési napló vezetése. Az AKG intézkedés esetén a szántóföldi növénytermesztés és ültetvény célprogram-csoportokban résztvevőknek kötelező vezetni. A növényvédő szerek kezeléseinek adatainak folyamatos időrendbeli rögzítésére szolgál. Adattartalma megfelel a vonatkozó növényvédelmi jogszabályoknak, így nem kell külön „permetezési naplót” vezetni. A növényvédő szerek kezelését követően a felelősnek hitelesíteni kell az adott bejegyzést. A hitelesíthetőség érdekében elsődlegesen papír alapon kell vezetni. Az adatok elektronikus vezetése másodlagos lehetőség. A növényvédő szer készlet-nyilvántartási kötelezettségre tekintettel a naptári év végén kell lezárni, illetőleg az új naptári évben, új lapon folytatni a bejegyzéseket.

A kezelt terület nagysága mezőben tekintettel arra, hogy a növényvédelmi kezelések - a célprogram elveinek megfelelően a környezetterhelést csökkentve - részlegesen is lehetnek (pl. a kártevőre irányított, nem a kultúra által borított teljes területét érintő növényvédelmi kezelések, „foltkezelés”), ezért a ténylegesen kezelt terület nagyságát is jelezni kell. A növényvédő szer kiválasztásakor figyelemmel kell lenni arra, hogy annak hatóanyaga összhangban legyen az adott célprogram előírásaival. Az egyes célprogramokban nem használható készítmények körét, az úgynevezett „negatív listát” az ÚMVP Irányító Hatósága évente közleményben teszi közzé. A listát jelenleg a 26/2010. (IV. 23.) IH közlemény tartalmazza. Az ökológiai gazdálkodással kapcsolatos célprogramok esetén az ellenőrző szervezet által közzétett (az ellenőrző szervezetek honlapján is elérhető) pozitív listán szereplő készítményeket lehet alkalmazni.

A kijuttatott növényvédő szer engedélyokirata tartalmazza mind a munkaegészségügyi, mind az „élelmezés-egészségügyi” várakozási időket, amelyek betartása kötelező. Több készítmény együttes (egy időben történő) felhasználása (tankkeverék) esetén a leghosszabb várakozási időt kell figyelembe venni és az Élelmezés-egészségügyi várakozási idő mezőbe beírni. A betakarítás várható időpontját abban az esetben kell rögzíteni, ha az a kezeléstől számított 60 napon belül valószínűsíthető.

Tekintettel arra, hogy az egyes növényvédő szerek felhasználása különböző szakmai személyi feltételekhez kötött, így a kijuttatásért felelős személy nem minden esetben azonos a gazdálkodóval. Amennyiben a gazdálkodó növényvédelmi szakirányítóval kötött érvényes szerződéssel rendelkezik, akkor a szakirányító aláírása szükséges, hogy szerepeljen. A növényvédelmi szakirányítóval kötött szerződés meglétét a gazdálkodási napló Főlapján is jelezni kell.

4.1.22. GN-11: Öntözési nyilvántartás adatlap

Az Öntözési nyilvántartás (GN-11) adatlapot a rendszeres, folyamatos öntözésre felkészített, beépített öntözőrendszerrel, valamint az ún. „lineár” rendszerekkel ellátott táblák esetében kell kitölteni folyamatosan, heti rendszerességgel és napi pontossággal, az adott helyzetnek megfelelően a táblához, vagy a „vízkivételi mű”-höz igazodva. Az adatlapot az AKG érintett gazdaságoknak kell vezetni a teljes gazdaságra vonatkoztatva. Az eseti jellegű, illetve nem rendszeresített alkalmi öntözések adatait a folyamatos műveleti naplóban (GN-07) kell feltüntetni. Adott esetben, ha az öntözővízzel tápanyagok is kijuttatásra kerülnek – tekintettel

a nitrát rendeletre – a kijuttatott tápanyagok, így a nitrogén tartalom kerüljenek átvezetésre a trágyázási naplóba.

4.1.23. Gazdálkodási év alapú összesítő nyilvántartások

A gazdálkodási napló az alábbi gazdálkodási év alapú nyilvántartásokat foglalja magába:

- GN-12- Trágyázási napló;
- GN-13- Szervestrágya mérleg;
- GN-14- Állatállomány-változási nyilvántartás;
- GN-15- Állatállomány összesítő.

4.1.24. GN-12: Trágyázási napló adatlap

A Trágyázási naplót a teljes gazdaságra vonatkoztatva kell vezetni. Vezetése kötelező bármilyen NPK hatóanyag tartalmú terménynövelő anyag kijuttatása esetén táblánként, heti rendszerességgel és napi pontossággal, gazdálkodási évre vonatkoztatva. Lezárása a gazdálkodási év végén történik, a táblára kijuttatott tápanyagok mennyiségének összesítésével, hatóanyagban kifejezve. A növényi eredetű komposztok valamint baktériumtrágyák kijuttatását nem kell a trágyázási naplóban feltüntetni, kizárólag a folyamatos művelési naplóban kell vezetni és a növények tápanyagigényének számításakor, a tápanyag-gazdálkodási terv készítésekor kell figyelembe venni.

A kijuttatott trágyafajta kódok a következők:

- vegyes: 01
- szarvasmarha: 02
- sertés: 03
- baromfi: 04
- juh, kecske: 05
- ló: 06

A legelső sorban lévő összesítésben a kijuttatott hatóanyagot átlag-számítással, (kg/ha)-ban kell meghatározni.

4.1. 25. GN-13: Szervestrágya mérleg adatlap

A Szervestrágya mérleget (GN13) a teljes gazdaságra vonatkoztatva kötelező vezetni valamennyi AKG célprogramban. Az adatlapon meg kell jelölni a TH-KTJ (Telephelyhez rendelt Környezetvédelmi Területi Jel) számot telephelyenként, valamint rögzíteni kell a trágyatárolók jelét az EHKTJ (engedélyköteles tevékenység helyéhez rendelt Környezetvédelmi Területi Jel) számot is. Ezeket az azonosító számokat a területileg illetékes környezetvédelmi hatóságtól kell megkérni. A szerves-trágya mérleget az adott állattartó telepenként, az adott gazdálkodási évben történt trágya-készletmozgások alapján, a gazdálkodási év végén kell elkészíteni. A szervestrágya mérleget nem nitrát-érzékeny terület esetén is vezetni kell, amennyiben a háztartási igényt meghaladó mértékű állattartást folytatnak. A szerves trágya tárolásának módját és a szerves trágya típus kódját az 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet szerinti kódbesorolás alapján kell megadni.

4.1.26. GN-14: Állatállomány-változási nyilvántartás adatlap

Minden állatlétszámhoz kapcsolódó AKG célprogram-csoport esetén, valamint Nitrát adatszolgáltatásra kötelezetteknek kötelező a havi állatlétszám változásainak folyamatos, havi bontású rögzítése. Az állatlétszámot a hónap végén kell rögzíteni faj, tenyészet és korcsoport

alapján a tartásmód megjelölésével, majd a gazdálkodási év végén összesíteni szükséges. Az éves létszámot a havi létszámadatok összesítése adja.

Az Állatállomány-változási nyilvántartás (GN-14) adatlapot vezetni kell minden állattal rendelkező gazdaságban állatfajonként, korcsoportonként és tenyészetenként. AKG támogatásban részesülőknek a GN-01 adatlap szerinti, míg a nitrát érzékeny területeken gazdálkodóknak a GN-15 adatlap szerinti bontásban. Tartásmód tekintetében almos, mélyalmos, hígtrágyás, legeltetési, karám/kifutós, egyéb kategóriák írhatók be. Az év során előforduló összes változatot fel kell tüntetni.

4.1.27. GN-15: Állatállomány összesítő adatlap

Az adatlapot kötelező vezetni a nitrát-érzékeny területen, illetve amennyiben az állatállomány nagysága a háztartási igényt meghaladja, a nem nitrát-érzékeny területek esetében is. Háztartási igényt meghaladó mértékű állattartásnak minősül, ha az ingatlanonkénti állatlétszám az 5, baromfi esetében 3 számosállatot meghaladja. Az összesítést korcsoport kategóriák szerint, a havi állatlétszámok (GN-14) alapján kell elkészíteni a gazdálkodási év végén. Az Állatállomány összesítő a GN-01 – Gazdasági összesítő adatlaphoz hasonlóan, de annál részletesebben kifejtendő adatokat tartalmaz.

Az állatállományt az alábbiak szerint kell kiszámítani:

$$\text{Éves átlagos állatlétszám} = \frac{(A1 + L10) / 2 + B1 + C1 + \dots + L1}{12}$$

A1 - Összes korcsoport/Adott

korcsoport év eleji induló létszáma darabban kifejezve;

B1 + C1+.... + L1 – Egymást követő hónapok induló létszáma db-ban kifejezve;

L10 - Összes korcsoport/Adott korcsoport év végi/Időszak végi záró létszáma;

4.1.28. Egyéb összesítő és rendszerező nyilvántartások

A Gazdálkodási Napló az alábbi az alábbi egyéb összesítő és rendszerező nyilvántartásokat foglalja magába:

- GN-16- Talajvizsgáló adatok nyilvántartása;
- GN-17- Táblaváltozás, illetve a másodvetés követésének adatlapja;
- GN-18- Megjegyzések;
- GN-19- Összesítő adatlap "vis maior" esetek nyilvántartására.

4.1.30. GN-16: Talajvizsgáló adatok nyilvántartása adatlap

A Talajvizsgáló adatok nyilvántartása című adatlapot kizárólag az AKG ültetvény és szántóföldi növénytermesztés célprogram-csoportban részt vevő gazdálkodónak kötelező vezetni, az összes KET-re vonatkozóan. A lapon jelölni kell a mintavételi területek méretét („E” oszlop), majd a későbbi beazonosíthatóság érdekében a területet külön jelzéssel is el kell látni úgy, ahogyan az a mintavételhez kapcsolódó térképvázlaton is jelölve van. Nitrát-érzékeny területen, ahol műtrágyázás történik, szintén elvárt az 5 évenkénti talajvizsgálat.

4.1.31. GN-17: Táblaváltozás, illetve a másodvetés követésének adatlapja

A Táblaváltozás, illetve a másodvetés követésének adatlapja című adatlapot minden AKG résztvevő számára, a célprogramokba vont területek vonatkozásában kötelező vezetni azokban az esetekben, ha a táblák elhelyezkedése vagy mérete a KET-en belül változik, illetve másodvetésre kerül sor. Az előző és a megváltozott állapot rögzítése a nyomon követhetőséget segíti. Az adatlapot változáskor kell kitölteni, a táblák osztódása esetén, annak szemléltetésére vázlatrajzot is csatolni kell. A táblaegyesítések és a tábla területében változást nem okozó másodvetések esetén nem kötelező vázrajzot készíteni.

4.1.32. GN-18: Megjegyzések adatlap

A Megjegyzések (GN-18) lapon elsősorban a gazdálkodási napló egyes lapjainak „megjegyzés” című oszlopaire hivatkozással kell kifejtetni a megjegyzést, illetve csatolni a kapcsolódó dokumentumokat, így minden megjegyzésre való utalás könnyen visszakereshető.

4.1.33. GN-19: Összesítő adatlap "vis maior" esetek nyilvántartására

Az AKG KET-en bekövetkező „vis maior” eseményeket a nyomon-követhetőség érdekében minden AKG-ban résztvevő gazdálkodónak rögzíteni kell. A gazdálkodás során törekedni kell a „vis maior” esetek elkerülésére, megelőzésére még akkor is, ha bekövetkezésük előre nem látható. A gazdálkodás különböző folyamatainak, illetve ehhez kapcsolódóan, a rendelet által megkövetelt különböző előírások teljesítésének (külső körülmények miatt történő) megghiúsulása csak abban az esetben minősíthető önhibán kívülinek, azaz „vis maior” eseménynek, ha annak hivatalosan igazolt bejelentése és az MVH általi elfogadása megtörtént.

4.1.34. „WEB-GN” a Gazdálkodási Napló egyes adatainak elektronikus rögzítése

A Gazdálkodási Napló egyes kivonatolt adatait - az AKG rendelet 18. § (7) bekezdése alapján – az elektronikus kifizetési kérelem benyújtáshoz hasonlóan önállóan, vagy tanácsadói segítséggel elektronikus felületen (web-GN) kell rögzíteni. Ezen adatok elektronikus benyújtása minden AKG támogatásra jogosult számára kötelező. Az előírás teljesítéséhez rendelkezésre álló időszak minden évben a gazdálkodási év lezárulta után szeptember 1-jétől november 30-ig tart. Az adatokat a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatalhoz kell benyújtani, az ebből a célból működtetett elektronikus felületen keresztül. A rögzítendő adatok köre az ÚMVP Irányító Hatóságának 22/2010. (IV. 13.) közleményében található.

4.2. A különböző támogatások együttes felvételének lehetőségei

Az agrár-környezetgazdálkodási támogatások felvételével egyidejűleg lehetőség van más támogatások igénybevételére is. Egyes jogcímek esetében az AKG támogatás a más jogcímen igényelt támogatás gazdálkodási évétől kezdve megszűnik, de az AKG támogatásra jogosultat támogatás visszafizetési kötelezettség nem terheli. Más jogcímek esetében együttes támogatásról van szó.

4.2.1. Kötelezettség megszűnése egyéb jogcímekkel kapcsolatban

Az AKG támogatás szántóföldi, illetve gyepgazdálkodási célprogram csoportjainak valamely célprogramjában támogatásra jogosult KET-eken, a már felvett támogatás visszafizetése nélkül, az alábbi jogcímek valamelyikének igénybevétele esetén van lehetőség.

- 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet: mezőgazdasági területek erdősítése jogcím.
- 46/2009 (IV. 16) FVM rendelet: agrár-erdészeti rendszerek jogcím.
- 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet: nem termelő mezőgazdasági beruházások jogcím.

Ezen jogcímek igénylésekor lehetőség van egy KET-en belüli jogcím változtatásra is. Amennyiben az ügyfél megteszi a szükséges lépéseket (területazonosítás) a KET egy részén történő jogcím váltáskor az AKG támogatásra való jogosultság elvesztése csak a KET azon részét érinti, melyet más jogcímbe visz át a gazdálkodó. Kivétel ez alól a gyepterületek agrár-erdészeti rendszerekbe történő átvitele, mely esetén az AKG támogatás az egész KET vonatkozásában megmarad.

A mezőgazdasági területek erdősítése jogcím, valamint agrár-erdészeti rendszerek jogcím esetében, amennyiben a gazdálkodó az intézkedésbe bevont területén az erdőtelepítést az adott gazdálkodási évben nem kezdi meg, azonban az AKG célprogram keretében vállalt kötelezettségeit teljesíti, akkor az adott gazdálkodási évre vonatkozóan továbbra is jogosult az AKG támogatásra.

Ezen jogcímek esetében a KET-en belül az AKG célprogramban megmaradó rész elhelyezkedését az AKG rendelet 22. § (9) bekezdése szerint új méréssel kell meghatározni. A területazonosítási kérelemben az új poligont kell feltölteni és a későbbiekben erre az új területre lehet a kifizetési kérelemben a támogatást igényelni.

Az egyes jogcímek alapján intézkedésbe vont területek azonosítására eltérő előírások vonatkoznak, amelyek az egyes jogszabályokban szerepelnek. Így például mezőgazdasági területek erdősítése jogcím alapján intézkedésbe vont területeket 50 cm pontossággal, agrár-erdészeti rendszerek jogcím alapján intézkedésbe vont területeket 3 méter pontossággal, a nem termelő mezőgazdasági beruházások jogcím alapján intézkedésbe vont területeket pedig a megvalósított beruházást ábrázoló egyedi blokkterképen, az összes, a támogatási kérelemben szereplő összefüggő területnek és a megvalósított egyes beruházások helyének megjelölésével kell beazonosítani.

4.2.2. Egyéb jogcímekkel kapcsolatos együttes AKG támogatási jogosultság

4.2.2.1. Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása intézkedés AKG gyepgazdálkodási célprogram csoport esetén

Amennyiben az agrár-erdészeti rendszerek létrehozása intézkedésbe AKG gyepgazdálkodási célprogramon belüli terület kerül bevonásra, a terület AKG támogatásra való jogosultsága megmarad.

4.2.2.2. Kompenzációs kifizetés együttes felvétele a Kedvezőtlen Adottságú Területek (KAT) esetében

A Kedvezőtlen Adottságú Területeken (KAT) gazdálkodóknak az AKG kifizetések mellett lehetőségük van a KAT kompenzációs támogatás felvételére. A támogatás ugyanakkor nem kötődik AKG célprogramban való részvételhez, részletes feltételeit a 25/2007. (IV. 17.) FVM rendelet tartalmazza. A gazdálkodási napló alábbi lapjainak vezetése KAT támogatás esetén kötelező akkor is, ha a területek nem érintettek AKG célprogramban.

- Főlap;
- GN - 01 - Összesítő adatlap az adott gazdálkodási évre vonatkoztatva;
- GN - 06 - Táblaösszesítő nem AKG-s területekről;
- GN - 07 - Folyamatos művelési napló táblánként – csak a támogatással érintett KAT területek vonatkozásában kell vezetni;
- GN - 08 - Legeltetési napló (amennyiben szükséges) – az adatlapot a gazdaság összes gyepterületére vonatkozóan kell vezetni.
- GN - 12 - Trágyázási napló – csak a támogatással érintett KAT területek vonatkozásában kell vezetni;
- GN - 15 - Állatállomány összesítő az adott gazdálkodási évben – amennyiben szükséges;
- GN - 18 - Megjegyzések – amennyiben szükséges;
- GN - 19 - Összesítő adatlap „vis maior” esetek nyilvántartására – amennyiben szükséges;

4.2.2.3. Kompenzációs kifizetés együttes felvétele a Natura 2000 gyepterületeken esetében

A 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet alapján Natura 2000 gyepterületeken kompenzációs kifizetésben részesülő gazdálkodóknak is lehetőségük van AKG támogatás egyidejű felvételére. A gazdálkodási napló alábbi lapjainak vezetése Natura 2000 támogatás esetén kötelező akkor is, ha a területek nem érintettek AKG célprogramban.

NATURA 2000 támogatás esetén:

- Főlap;
- GN - 01 - Összesítő adatlap az adott gazdálkodási évre vonatkoztatva;
- GN - 06 - Táblaösszesítő nem AKG-s területekről;
- GN - 07 - Folyamatos művelési napló táblánként - az adatlapot a gazdaság teljes területére vezetni kell, függetlenül attól, hogy igényeltek-e rá kompenzációs támogatást vagy sem;
- GN - 08 - Legeltetési napló (amennyiben releváns) - az adatlapot a gazdaság összes gyepterületére vonatkozóan kell vezetni;
- GN - 15 - Állatállomány összesítő az adott gazdálkodási évben – amennyiben szükséges;
- GN - 18 - Megjegyzések – amennyiben szükséges;
- GN - 19 - Összesítő adatlap „vis maior” esetek nyilvántartására – amennyiben szükséges;

4.3. Adatszolgáltatás, monitoring, AIR

4.3.1. Az ÚMVP keretében igénybe vett támogatások felhasználására vonatkozó általános adatszolgáltatási kötelezettség

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap által társfinanszírozott Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretében igénybe vett valamennyi támogatás vonatkozásában a támogatottak adatszolgáltatási kötelezettséget vállalnak. A 23/2007. (IV. 17.) FVM rendelet

11. §-ában meghatározott adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének a részleteit a 18/2009. (III. 6.) FVM rendelet állapítja meg. Az adatszolgáltatás célja az ÚMVP célkitűzéseire viszonyított előrehaladás, hatékonyság és eredményesség mérése, amely a támogatottak gazdálkodási adatainak, illetve az általuk megvalósított tevékenységekre vonatkozó adatok meghatározott rendszerességgel történő begyűjtésével, azok feldolgozásával valósítható meg. Ez az adatgyűjtés az európai unió felé kötelezően nyújtandó adatszolgáltatás alapja. Az adatszolgáltatási kötelezettség kiterjed minden ÚMVP keretében meghirdetett támogatásra amelyre, vonatkozóan a támogatási határozat meghozatalra került. Az ügyfél adatszolgáltatási kötelezettsége a támogatási határozat meghozatalát követő évtől kezdődően áll fenn, a határozat meghozatalát követő nappal kezdődő időszakra vonatkozóan. A feldolgozásra kerülő adatok egyrészt a támogatási és kifizetési kérelemből, másrészt az ügyfél, vagy meghatalmazottja által kitöltött elektronikus űrlap adataiból származnak. A 2009. évben jogerőre emelkedett támogatási határozatok vonatkozásában az adatszolgáltatást 2010. február 15. és március 22. között kellett teljesíteni. Egyéb esetben a teljesítésre rendelkezésre álló időszak a támogatási határozat jogerőre emelkedését követő év február 1. és március 1. közé esik. Az ügyfél minden évben csak az adatszolgáltatás évét megelőző évre vonatkozóan köteles adatot szolgáltatni. Az elektronikus adatszolgáltatás technikai feltételeit a 80/2008. (IV. 4.) Korm. rendelet 2. § (1)-(4) bekezdései és 3. §-a szabályozzák. A monitoring adatszolgáltatás teljesítéséhez készített útmutató az MVH honlapján megtalálható. Amennyiben az elektronikus adatszolgáltatás teljesítése a támogatott számára technikai nehézségbe ütközik, ezen kötelezettségének meghatalmazott útján is eleget tehet. Ebben az esetben a képviselőt az eljárásra az MVH által rendszeresített formanyomtatványon kell meghatalmazni.

4.3.2. Az AKG kifizetésekhez kapcsolódó hatásindikátor monitorozó rendszer.

Az ÚMVP programszintű értékelésen kívül, az AKG intézkedés sajátosságaira való tekintettel, valamint a célprogramok kidolgozói, a szakmai közvélemény és a Bizottság felé történő visszacsatolás nyújtása céljából szükséges annak vizsgálata, hogy az intézkedés képes volt-e kielégíteni a feltárt szükségleteket, elérte-e kitűzött célját és hatása megfelel-e a várakozásoknak.

Az AKG intézkedés céljainak megvalósulását a szándékolt és nem szándékolt gazdasági, társadalmi, környezeti hatások vizsgálatával lehet megállapítani, amely hatások más intézkedések hatásmutatóival nem minden esetben mérhetőek. Erre való tekintettel az FVM az AKG célprogramok vonatkozásában külön hatásindikátor monitorozó rendszert kíván működtetni az intézkedés teljes időtartama alatt, amely nem helyettesíti az előző alcímben ismertetett ÚMVP szintű adatszolgáltatást.

A fenti monitoring rendszer az AKG támogatással érintett összterület 10 %-ának bevonásával kerül kialakításra. A rendszerben adatszolgáltatási kötelezettséggel érintettek köre a célprogramok, valamint a támogatásra jogosultak vizsgálata alapján a mintasokaság reprezentativitásának figyelembe vételével, az alábbi szempontok alapján kerül meghatározásra

- gazdasági méret szerinti csoportok szerint külön a szántó-gyep, illetve ültetvény-vizes élőhely célprogram kategóriákban
- a kötelezettségvállalással érintett egybefüggő terület átlagos mérete szerint;
- a földterület természetvédelmi és környezetvédelmi besorolása szerint a Natura 2000, illetve a nitrátrézkény területek figyelembe vételével.

- a támogatásra jogosult által a gazdálkodásából az intézkedésbe bevont terület nagysága szerint;
- a támogatásra jogosult által vállalt célprogram csoportok száma szerint;
- az üzemek típusa szerint úgymint egyéni, családi, társas, vagy részben állami tulajdonú
- szaktanácsadási szolgáltatás igénybevétele szerint;
- az iskolai végzettség szerint.

Az 5 éves adatgyűjtés nem azt jelenti, hogy minden indikátort minden évben vizsgálni szükséges, egyes esetekben elegendő az 1. és az 5. évben (pl. környezet és természetvédelmi indikátorok), máskor az 1., 3., és 5. évben történő adatfelvétel (pl. gazdasági indikátorok). A monitoring rendszer az AKG intézkedés megvalósulását folyamatában tervezi vizsgálni, vagyis az előzőek alapján magában foglal egy alapállapot felvételt, egy köztes adatfelvételt, majd a záró adatok felvételét követő kiértékelést.

Az rendszer az alábbi fő részekből épül fel:

- természetvédelmi/biodiverzitás (madár/célfaj – rovar – botanika/cönológia)
- környezetvédelmi (talaj – víz – tájhasználat)
- gazdasági (jövedelmezőség/költségfigyelés – társadalmi/foglalkoztatási)
- informatikai (adattárolás – lekérdezések)

Az a támogatásra jogosult, aki a mintasokaságba kiválasztásra került, köteles a támogatási időszak alatt, valamint az azt követő gazdálkodási év során a gazdasági, természetvédelmi, talajvédelmi és vízvédelmi hatások monitorozása érdekében a gazdasága teljes területére vonatkozóan a hatásindikátor monitorozó rendszert üzemeltető részére adatokat rendelkezésre bocsátani, valamint a területén végzett vizsgálatokban közreműködni. Azokat a gazdálkodókat, akik a hatás-indikátor monitorozó rendszerben kiválasztásra kerülnek, többlet költségek nem terhelik.

4.3.3. Agrár-környezetgazdálkodási Információs Rendszer (AIR)

A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MgSzH) a korábbi gyakorlatnak megfelelően az agrár-környezetvédelemmel kapcsolatos adatok feldolgozásából nyert információkat internetes honlapján teszi hozzáférhetővé. Ezen adatbázis működtetése az AKG intézkedés keretében támogatott gazdálkodókat külön adatszolgáltatási kötelezettséggel nem terheli. Az AIR részben az előzőekben ismertetett adatszolgáltatásokra épül, részben egyéb szakai adatbázisokon alapul az alábbiak szerint.

Adatgyűjtés, adatfeldolgozás (input):

- Támogatási rendszer vonatkozó adatai
- •Gazdálkodási naplók adatai
- • Nitrátérzékeny területek adatlapjai
- • Növény- és talajvédelmi hatósági adatok
- • Környezeti monitoring adatok
- • Egyéb szakmai információk

Adat- és információ szolgáltatás (output):

- • Adatszolgáltatási kötelezettség betartásának ellenőrzése
- • Uniós monitoring jelentések egyes adatainak szolgáltatása
- • Hatásértékelés adatokkal való alátámasztása
- • Tervezés támogatása
- • Szakmai tájékoztatás (honlap/térképszervert)

A képzésben résztvevő teljesítményét értékelő rendszer

A képzés feleletválasztós teszt kitöltésével zárul. A javasolt tesztkérdések a program mellékletét képezik. Ezekből a Képző Szervezet a tanfolyamon résztvevők részére 20 kérdésből álló feladatlapot állít össze, úgy, hogy minden témához kapcsolódóan legalább 2 kérdést tartalmazzon. Az egyes témakörökhöz tartozó kérdéseket a téma oktatásának végén töltik ki a résztvevők, és a teszt eredményét, megoldását az előadóval megbeszélik.

5. téma: Az agrár-szakigazgatás rendszere (szerző: Dr. Mikó Zoltán)

1. Az agrárgazdaság és a vidék nemzetgazdasági jelentősége

Napjainkban a *mezőgazdaság jelentőségét* alapvetően három tényező határozza meg:

- forrása az élelmiszerellátásnak és a könnyűiparnak
- természetes életközege a vidéki, elsősorban a falun élő népességnek, vagyis a lakosság többségének
- meghatározó szerepet tölt be az ökológiai egyensúly fenntartásában.

A magyar agrárgazdaság a kedvező ökológiai adottságok kihasználásában és a *vidék fejlődésében* alapvető szerepet játszik. Magyarország jelentős természeti kincse a mezőgazdasági termelésnek, különösen jó feltételeket nyújtó termőhely. Az ország természeti adottságai történelmileg stabil agrárkultúrát alapoztak meg.

Figyelemmel az Európai Unió Közös Agrárpolitikájára is a *mezőgazdaság multifunkcionális jellege* a meghatározó. Ez annyit jelent, hogy a

- a gazdasági
- a szociális, és
- a természeti, valamint környezetvédelmi szempontok

együttesen jelentkeznek a mezőgazdaságban, valamint az arra vonatkozó szabályozásokban.

Hazánk 2004. május 1-vel tagja lett az Európai Uniónak, így a Közös Agrárpolitika (KAP) kedvezményezettjévé vált. A hazai gazdaságok számára is elérhetővé vált, hogy igénybe vegyék az EU agrár, illetve vidékfejlesztési támogatásait. A KAP reform 2007-2013-as időszakra érvényes változása a közvetlen támogatások termeléstől elválasztását tűzte ki céljául, míg az agrár vidékfejlesztésen belül mind a versenyképességnek, mind pedig a tudatos környezetgazdálkodásnak egyre bővülő szerepet szán. E politika pénzügyi alapjait az *Európai Mezőgazdasági Garancia Alap (EMGA)*, valamint az *Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)*, valamint az ezt kiegészítő nemzeti források biztosítják. Ezen új támogatási rendszer működtetése sajátos intézményi és eljárási szabályok megalkotását tette szükségessé

2. Az agrár-és vidékfejlesztési igazgatás intézményi struktúrája

2.1. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Az EU Közös Agrárpolitikája jelentősen átrendezte a minisztériumi munkát, melynek *legfőbb területei* az alábbiak:

- a) stratégiaalkotás (közösségi támogatási tervek, programok elkészítése)
- b) jogalkotás
- c) költségvetési tervezés
- d) egyedi hatósági ügyek intézése
- e) a Közös Agrárpolitika kialakításának végrehajtását szolgáló nemzeti intézményrendszer működtetése
- f) humánerőforrás-politika,
- g) irányítás és
- h) ellenőrzés.

A közösségi támogatási tervek, programok közül ki kell emelni a Nemzeti Fejlesztési Terv keretei között kidolgozott Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Programot (AVOP), valamint a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervet (NVT). Az EU ezeket a programokat 2007-ig a Strukturális Alapokból támogatta. A 2007-2013-as időszakra érvényes KAP reform részeként fogadta el az Európai Unió az *Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP)*, amelynek finanszírozását egy, az EU költségvetésében önálló pénzalapként megjelenő *Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)* biztosítja.

2.2. A Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal (MGSZH)

Az MgSZH-t *elnök* vezeti. Az MgSZH feladatát *Központja és a területi szervei* útján látja el. Az MgSZH Központja és területi szervei is *önálló jogi személyiséggel* rendelkeznek. A területi szervek *önálló hatáskörrel* rendelkezzenek. A területi szervek *megyei szinten* szerveződnek.

Az MgSZH Központja az *egész országra kiterjedő illetékességgel* rendelkezik, az MgSZH területi szerveinek illetékességi területe – amennyiben jogszabály másként nem rendelkezik – a nevében *megjelölt közigazgatási területre (megye)* terjed ki.

Ha jogszabály másképp nem rendelkezik, az MgSZH hatáskörébe tartozó közigazgatási hatósági ügyben *első fokon a területi szerv, másodfokon a Központ* jár el. Amennyiben a *Központ jár el első fokon, döntése ellen közigazgatási eljárás keretében fellebbezésnek helye nincs.*

Az MgSZH-t a Kormány rendeletben az alábbi hatósági feladatok ellátására jelölte ki:

- a) növénytermesztési hatóság,
- b) talajvédelmi hatóság,
- c) állategészségügyi hatóság,
- d) tenyésztési hatóság,
- e) erdészeti hatóság,
- f) vadászati hatóság,
- g) halászati hatóság,
- h) takarmányozási hatóság,
- i) borászati hatóság,
- j) növényvédelmi szerv,
- k) mezőgazdasági igazgatási szerv
- l) élelmiszer-biztonsági szerv,

m) zöldség-gyümölcs minőség-ellenőrzési szervként.

Speciális hatósági jogosítványokkal rendelkeznek:

- a) a *hatósági állatorvos, a hatósági főállatorvos* mint állat-egészségügyi hatóság
- b) a *növényvédelmi felügyelő* mint növényvédelmi, illetve élelmiszer ellenőrző hatóság,
- c) a *takarmányfelügyelő* mint takarmányozási hatóság, valamint
- d) a *zöldség-gyümölcs minőség-ellenőr* mint élelmiszerellenőrző hatóság.

A növények, növényi termékek határforgalmának növényvédelmi ellenőrzését az MgSZH területi szerveinek *növény-egészségügyi határkirendeltségei* látják el. E rendelkezés az egységes európai piac működését is biztosító Schengeni Egyezmény életbe lépését követően az Európai Unió külső határainak növény-egészségügyi ellenőrzésére, biztosítására terjed ki.

Az agrárigazgatáshoz évek óta szorosan kapcsolódik a *falugazdász-hálózat*, amely szintén az MGSZH keretein belül működik. A visszaélések elkerülése végett a kormányrendelet úgy rendelkezik, hogy a helyszíni ellenőrzési feladatok ellátására csak az MGSZH területi szerveinek alkalmazásában álló olyan *köztisztviselő* jogosult, aki rendelkezik a kormányrendeletben meghatározottak szerint kiállított *igazolvánnyal*.

2.3. A Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)

Az MVH a *földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter irányítása alatt álló központi hivatal*. Az MVH *önállóan gazdálkodó, előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkező központi költségvetési szerv*.

Az MVH feladatát a *központi szerve, igazgatóságai, valamint területi szervei útján* látja el, amelyek külön-külön önálló jogi személyiséggel nem rendelkeznek. A *központi szerv és az igazgatóságok illetékességi területe az ország egész területére kiterjed*.

Az MVH-n belül az alábbi *igazgatóságok* működnek:

- a) Piaci Támogatások és Külkereskedelmi Tevékenységek Igazgatósága
- b) Közvetlen Támogatások Igazgatósága
- c) Intervenciós Intézkedések Igazgatósága
- d) Vidékfejlesztési Támogatások Igazgatósága
- e) Pénzügyi Igazgatóság
- f) Területi Igazgatóság.

Az egyes támogatásokkal igénybevételeivel kapcsolatos *első fokú hatósági feladatokat az igazgatóságok látják el, míg a határozatok ellen benyújtott fellebbezést az MVH központi szerve bírálja el*.

Az *MVH területi szervei megyei szinten* kerültek kialakításra.

Az MVH EU támogatások kifizetési feladatait csak abban az esetben láthatja el, ha megfelelő eljárás után *akkreditálták*. A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, *Illetékes Hatóságként* felelős az MVH-nak a közösségi vívmányoknak megfelelő akkreditációjáért. E feladatkörben a miniszter – külön jogszabályban foglaltak szerint – jogosult az akkreditáció megadására, illetve szükség esetén megvonására.

Az MVH, mint *akkreditált kifizető ügynökség* ellátja az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból (EMGA), valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtott támogatások lebonyolításával összefüggő, valamint az EU által notifikált egyes nemzeti támogatásokkal – ide értve a kárenyhítési támogatásokat is – összefüggő feladatokat.

Az EU által megkövetelt *Integrált Igazgatási és Ellenőrző Rendszer (IIER) működtetése* szintén az MVH feladatkörébe tartozik, ezen belül az MVH működteti különösen

- a) a külön jogszabályban meghatározott *gazda- és ügyfélregisztert*,

- b) a *Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszert (MePAR)*, amely a terület alapú kifizetések kizárólagos hivatkozási alapja.

2.4. A földhivatalok

A földügyi szakigazgatás jelenlegi szervezetrendszere az *egységes ingatlan-nyilvántartás* bevezetésével alakult ki. 1972-ben, az egységes ingatlan-nyilvántartási rendszer kialakulásával a bíróságok által vezetett telekkönyv feladataival együtt beolvadt a földhivatalok szervezetébe.

A jelenleg hatályos szabályozás értelmében az ingatlanügyi szakigazgatási tevékenység kiterjed a *földtulajdon, a földhasználat, a földvédelem, az ingatlan-nyilvántartás, földértékelés, a földmérés és térképészet* külön jogszabályokban meghatározott hatósági feladatainak ellátására, mely a földhivatal hatáskörébe tartozik.

Földhivatal működik a megyékben, a fővárosban (megyei földhivatal) és a körzetekben (körzeti földhivatal).

Az ingatlanügyi szakigazgatási feladatokat *mint ingatlanügyi hatóság* - ha jogszabály kivételt nem tesz -

- a) első fokon a *körzeti földhivatal* (a fővárosban: fővárosi kerületek földhivatala),
- b) másodfokon a *megyei földhivatal* (a fővárosban: fővárosi földhivatal)

látja el.

A földhivatal *hivatalvezető* irányítása alatt működik. A megyei földhivatal feladatkörén belül a szakmailag összefüggő feladatokat *osztályok* látják el. A megyei földhivatal szervezeti felépítését, működési rendjét az egyes osztályok részletes feladatait a megyei földhivatal *Szervezeti és Működési Szabályzata* tartalmazza.

3. A Közös Agrárpolitika (KAP) nemzeti végrehajtásának szabályozási rendje

A legszűkebb értelemben az agrárium körébe csak a *mezőgazdasági termeléssel* (növénytermesztés, állattenyésztés) kapcsolatos területek tartoznak. Az *EU közös agrárpolitikája* viszont nem csak ezen kérdésekre koncentrálnak, hiszen pl. az állat-, illetve növényegészségügy területén kimutatható a kapcsolat az élelmiszerszabályozással is, de 2007-től kezdődően az *agrár-vidékfejlesztés a Közös Agrárpolitika önálló pillérévé vált*. A földhasználattal kapcsolatos kérdések nem választhatók el pl. az erdőgazdálkodástól, a környezetgazdálkodástól, valamint az agrár-vidékfejlesztéstől. Ezen struktúrák esetében pedig szintén 2009-től kezdődően az egyes támogatások igénybevétele esetén szakmai feltétel az un. kölcsönös megfeleltetés (cross compliance), amely bizonyos agrár környezetvédelmi és állatjóléti rendelkezések mezőgazdasági üzemi szintű betartását teszi szükségessé, melynek ellenőrzése az egyes agrár-szakigazgatási feladatokat ellátó hatóságok feladata. Az agrár-szakigazgatás sajátos területe az *EU piaci rendtartásainak működtetése*, a támogatási rendszer működtetése.

Az agrár és vidékfejlesztési igazgatás egyik legfontosabb feladata a közösségi illetve nemzeti forrásokból nyújtott támogatások igénybevételevel összefüggő, nemzeti hatáskörbe tartozó végrehajtási feladatok ellátása.

Az EU csatlakozást követően a *közös agrárpolitika részeként* mind a támogatási rendszerre, mind pedig az agrártermékek piacsabályozására olyan, az EU által alkotott jogszabályok léptek hatályba, amelyeket *közvetlenül is* alkalmazni kell Magyarországon. Ennyiben a csatlakozást követően az agrár-vidékfejlesztési szabályozás egy jelentős területén a *nemzeti szabályozási szuverenitás megszűnik, illetve jelentősen korlátozódik*, a szabályozás

pedig elsősorban a jogharmonizációra, valamint a Közös Agrárpolitika (Common Agricultural Policy - CAP) nemzeti végrehajtását biztosító, az EU által is *akkreditált intézményrendszer* kialakítására, működtetésére fog összpontosulni.

Az EU csatlakozást követően az *agrár-vidékfejlesztési jogalkotáson* ment keresztül. Az EU kizárólagos szabályozási hatáskörébe tartozó kérdésekben megszűnt a nemzeti jogalkotási hatáskör, és a tagállamoknak csak az EU intézményrendszerén keresztül van módjuk a jogalkotási folyamat befolyásolására. A nemzeti szabályozás e kérdések tekintetében legfeljebb a *végrehajtással* kapcsolatos intézkedések meghozatalára korlátozódik. Ennek egyik legnagyobb jelentőségű jogszabálya mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény, valamint az egységes mezőgazdasági támogatási rendszer bevezetéséről rendelkező 2008. októberében elfogadott törvény.

A Közös Agrárpolitika (KAP) nemzeti végrehajtásának intézményei közül megkülönböztetünk:

- a) irányítási feladatokat, illetve
- b) végrehajtási feladatokat ellátó szerveket.

Az *illetékes hatóság* a 885/2006/EK bizottsági rendelet alapján az *agrárpolitikáért felelős miniszter*. A miniszteri szintű hatóság kijelölése tagállami kötelezettség. A miniszter illetékes hatósági jogkörének gyakorlása során többek között felelős a *kifizető ügynökség akkreditációjáért*. Az illetékes hatóság fontos feladata, hogy a kifizető ügynökségnél az akkreditációs feltételek teljesítését folyamatosan ellenőrizze.

Az *irányító hatóság* az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet 75. cikke alapján az *agrárpolitikáért felelős miniszter*. Az irányító hatóság felelős az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program hatékony *végrehajtásáért*, valamint eredményes és *szabályszerű irányításáért*.

Az EMGA és az EMVA keretében végrehajtott intézkedések esetében a kifizető ügynökségként eljáró MVH a hatáskörébe tartozó feladatok ellátásába *szakértőként, illetve egyes technikai jellegű feladatok ellátására* más szervezetet is bevonhat.

A 2007-2013-as időszakra érvényes KAP reform értelmében legkésőbb 2009-től az egyes agrár, valamint vidékfejlesztési támogatások esetében alkalmazni kell a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó közösségi előírásokat.

A kölcsönös megfeleltetés lényege az, hogy a mezőgazdasági közvetlen kifizetésben, valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap 2. tengelyéből nyújtott egyes (döntően környezetvédelemhez kapcsolódó) támogatásokban részesülő mezőgazdasági termelőknek – e támogatások teljes összegű kifizetésének feltételeként – be kell tartaniuk 19 kiemelt szakmai (környezetvédelmi, köz-, növény-, és állategészségügyi, élelmiszerbiztonsági, illetve állatjóléti) követelményt. A rendszer olyan minőségi, szakmai előírásokat tartalmaz, amelyek az európai kultúrához tartozó élelmiszerminőség és élelmiszerbiztonság, valamint a környezettudatos gazdálkodás szavatolásának alapfeltételei.

A *kölcsönös megfeleltetési rendszer működtetésének fő felelőse*, a támogatások tekintetében a szankciót megállapító szervezet az un. kifizető ügynökség, hazánkban a *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH)*. Az MVH az ellenőrzések végrehajtásába *bevonja azokat a hatóságokat, (MGSZH* amelyeknek a feladat- és hatáskörébe egyébként is beletartoznak a kölcsönös megfeleltetés körébe is tartozó előírások hatósági ellenőrzése.

A 1698/2005/EK rendelet 68. cikke értelmében minden tagállamnak létre kell hoznia egy olyan nemzeti vidéki hálózatot, amely *helyi szinten összefogja a vidékfejlesztéssel*

foglalkozó szerveket, illetve szervezeteket. A nemzeti vidéki hálózat alapelemei a helyi akciócsoportok.

A nemzeti vidéki hálózat felállításával, valamint irányításával kapcsolatos feladatok ellátásában az Irányító Hatóságot *FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézete* segíti.

Az EU szigorú követelményeket támaszt a közösségi forrásokból folyósított támogatások kifizetésével összefüggő feladatok ellátására alkalmasnak minősíthető rendszerrel szemben. Ezeket az elvárásokat az ún. *akkreditációs kritériumok* határozzák meg. Ezen kívül szintén előírás, hogy a közvetlen támogatások kifizetéséhez, ezen támogatások elbírálásakor, ellenőrzésekor kötelező az ún. *Integrált Igazgatási és Ellenőrzési Rendszer (IIER) keretében való végrehajtás.*

A rendszernek a következő főbb alapadat-nyilvántartásokra kell épülnie:

- számítógépes adatbázis
- mezőgazdasági parcella-azonosítási rendszer,
- támogatási jogosultságok azonosítására, és nyilvántartására szolgáló rendszer
- állatok azonosítási és nyilvántartási rendszere,
- támogatási kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelőket nyilvántartó rendszer,
- integrált ellenőrzési rendszer

A tagállam az integrált rendszer keretében benyújtott támogatási kérelmek *teljes körén adminisztratív ellenőrzést* hajt végre. A közvetlen kifizetések adminisztratív ellenőrzése során a különböző adatbázisok összevetésével ellenőrizni kell a termelő által benyújtott támogatási kérelemben szereplő adatok helyességét.

A teljes körű adminisztratív ellenőrzés mellett kerül sor az un. *„fizikai ellenőrzések”* végrehajtására, amelyeket a kifizető ügynökség (vagy az általa megbízott hatóság) a gazdák egy – mintavétellel kijelölt – szűkebb körére vonatkozóan végez el.

Előfordulhatnak olyan esetek, amikor a termelő *objektív okok* miatt nem tudja teljesíteni a támogatási feltételeket. A támogatás igénybevétele szempontjából ezen objektív okokat csak akkor lehet figyelembe venni, ha azok fennállását megfelelő módon *igazolják*. Fontos kiemelni, hogy az elháríthatatlan külső oknak *okozati összefüggésben* kell lennie azzal a körülménnyel amelyre hivatkozva az esetleges mulasztást igazolni kívánják. A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) elháríthatatlan külső okként (vis maiorként) ismer el olyan különleges körülményt, cselekményt vagy eseményt, amely *előre nem látható*, és amelynek következményeit az adott helyzetben *elvárható gondosság* tanúsítása esetén sem, vagy csak aránytalan áldozat árán lehetett volna elhárítani. Ilyen körülmények elsősorban a következők lehetnek:

- a) az ügyfél halála;
- b) az ügyfél hosszú távú munkaképtelensége;
- c) a mezőgazdasági üzem jelentős részének vagy a mezőgazdasági üzemhez tartozó földterület kisajátítása, vagy jogszabály alapján történő átminősítése, amennyiben ez a kötelezettségvállalás, illetve a kérelem benyújtása időpontjában nem volt előrelátható;
- d) a mezőgazdasági üzem földterületét, vagy az erdősített területet sújtó természeti csapás, illetve szélsőséges időjárási körülmény (földrengés, árvíz, szélvihar, aszály, belvíz, tüzeset, jégkár, fagykár stb.);
- e) a mezőgazdasági üzem részét képező, állattartást, illetve egyéb mezőgazdasági tevékenységet szolgáló építmények elháríthatatlan külső ok következtében történő megsemmisülése;

f) az ügyfél állatállományának egy részét vagy teljes egészét sújtó járványos, fertőző megbetegedés;

g) az ügyfél gondossága ellenére az állatállománya egészének vagy egy részének elhullása vagy kényszervágása;

h) zárlati, vagy a Magyar Köztársaság területén még nem honos károsító, illetve károkozó ellen hozott hatósági intézkedés.

A fenti eseteket csak akkor lehet elfogadni, ha azokat az ügyfél vagy annak örököse *hatósági igazolással vagy más hitelt érdemlő módon* tudja bizonyítani. Ilyen igazolás kiállítása kérhető többek között a káresemény bekövetkezésének helye szerint illetékes megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivataltól (MgSzH).

Az EU Közös Agrárpolitikájának egyik sarkalatos eleme, hogy a termékpálya rendtartásokra vonatkozó szabályozási, és alapvető döntési feladatokat a *Tanács, illetve a Bizottság hatáskörébe tartoznak*. A nemzeti részvétel alapvetően a *döntés előkészítési folyamatban való részvételre*, illetve bizonyos technikai végrehajtásra (kvóta nyilvántartás, intervenciók felvásárlás, adatszolgáltatás). Erre figyelemmel az agrárpiaci rendtartás intézményrendszerét a csatlakozást követően jelentősen át kellett alakítani annak érdekében, hogy az feleljen meg az Európai Unió Közös Agrárpolitikáját működtető intézményrendszerrel szemben támasztott követelmények.

Az EU agrárgazdasági struktúrájának az alapját a családi gazdaságok alkotják. Az elégtelen termelői szerveződés következtében fellépő *strukturális hiányosságok orvoslása és a termelők piaci érdekérvényesítő képességének megerősítése érdekében* államilag elismert termelői szervezetek alakíthatóak. Ezek két formája ismert:

- a) a termelői csoport, és
- b) a termelői, értékesítő szervezet.

A 2007. évi XVII. törvény az agrár, illetve vidékfejlesztési támogatások esetén – függetlenül attól, hogy azokat milyen arányban finanszírozza az EU illetve a nemzeti költségvetés – kétféle eljárási rendet különböztet meg:

- a) a *kérelemre* indult eljárások illetve
- b) a *pályázat* alapján indult eljárások.

A két eljárás között számos *lényegi különbség* van:

A kérelemre induló eljárásokat *jogszabályban* hirdetik meg, míg a pályázatra induló eljárásokat a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, úgysis, mint irányító hatóság által kiadott *pályázati felhívás* tartalmazza.

A kérelemre induló eljárások esetén a *közigazgatási hatósági eljárásról és szolgáltatásról szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.)* rendelkezéseit a 2007. évi XVII. törvényben írt eltérésekkel alkalmazzák, míg a pályázati eljárások részletes szabályait miniszteri rendelet, illetve a *pályázati felhívás* tartalmazza.

A kérelemre indult eljárásokban a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) *határozatot* hoz, esetenként hatósági szerződést köt, míg a pályázati eljárások során a jogosulttal *támogatási szerződést* kötnek.

A kérelemre indult eljárások esetén az az ügyfél, aki a döntéssel nem ért egyet, azt *megfellebbezheti*, és végső soron jogszabálysértés esetén a *bírói jogorvoslat* is biztosított. A pályázati eljárások esetén mivel nincs határozat, ezért a közigazgatási jogorvoslatra nincs mód, legfeljebb *kifogással* élhetnek a döntés ellen, illetve súlyosabb eljárási szabálysértés esetén a döntés bíróság előtt is megtámadható.

Törvény *közérdekből nyilvános támogatási adatnak* minősíti támogatásban részesülő ügyfél:

- a) nevét (elnevezését), lakóhelyét, székhelyét, telephelyét,
- b) regisztrációs számát,
- c) a támogatás jogcímét, valamint

d) a támogatás jogerősen megállapított összegét.

Az előzőekben feltüntetett adatoknak az MVH honlapján történő kötelező közzététele független attól, hogy a támogatást kérelem, vagy pályázat alapján nyújtották.

A 2007. évi XVII. törvény a közösségi jogszabályokkal összhangban a támogatási feltételek nem teljesítésének, vagy jogosulatlan igénybevétele esetére az alábbi sajátos jogkövetkezmények alkalmazását biztosítja:

a) a támogatás visszafizetése

b) késedelmi pótlék kiszabása

c) mulasztási bírság kiszabása

d) egyes támogatások igénybevételeből való kizárás

e) kölcsönös megféleltetésre vonatkozó szabályok megsértése miatti külön rendelkezések.

A nagy számban benyújtásra kerülő támogatási kérelmek feldolgozása megköveteli az elektronikus ügyintézés minél szélesebb körben történő alkalmazása. Jogszabályban meghatározott esetben a támogatási kérelmeket kötelező elektronikus úton benyújtani.

A vidékfejlesztési politika célja a vidéki térségekben élő emberek életminőségének javítása, a vidéki térségek további lemaradásának megakadályozása, felzárkózásuk esélyeinek biztosítása. A beavatkozás fókuszában az áll, hogy a vidéki társadalom és gazdaság szereplői számára megfelelő életkörülményeket és működtetési lehetőségeket lehessen biztosítani. Az egymással belső koherenciában lévő fejlesztési dokumentumokban Agrár és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP), Nemzeti Vidékfejlesztési Terv (NVT) megjelölt stratégiák és a megvalósítás tervezett tevékenységei ezt célozzák. Ezen folyamatban levő támogatásokat 2007-től kezdve fokozatosan felváltotta az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP).

Az ÚMVP keretében igénybe vehető támogatások szabályozási struktúrája az alábbi:

a) *horizontális szabályozás*: az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételeinek általános szabályairól szóló 23/2007. (IV. 17.) FVM rendeletben

b) *vertikális szabályozás*: az egyes intézkedésekre vonatkozóan önálló FVM rendeletben a támogatás igénybe vételével kapcsolatos sajátos szabályok

A horizontális szabályok sajátossága, hogy – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – valamennyi intézkedés esetén együtt kell alkalmazni a vertikális szabályokkal.

A horizontális szabályok megkülönböztetik *támogatási kérelmet*, illetve a *kifizetési kérelmet*. A támogatási kérelem elbírálása az igénybevételel kapcsolatos *általános jogosultsági feltételek*, míg a kifizetési kérelem elbírálása – több éves programok esetében – a kifizetéshez szükséges *időszaki feltételek* teljesítését jelentik. Jogszabályban meghatározott esetben a támogatási kérelem egyben *kifizetési kérelemnek is* minősül.

Nem nyújtható támogatás azon ügyfelek részére, akik nem felelnek meg a *rendezett munkaiügyi kapcsolatok* általános és különös feltételeinek.

A képzésben résztvevő teljesítményét értékelő rendszer

A képzés feleletválasztós teszt kitöltésével zárul. A javasolt tesztkérdések a program mellékletét képezik. Ezekből a Képző Szervezet a tanfolyamon résztvevők részére 20 kérdésből álló feladatlapot állít össze, úgy, hogy minden témához kapcsolódóan legalább 2 kérdést tartalmazzon. Az egyes témakörökhöz tartozó kérdéseket a téma oktatásának végén töltik ki a résztvevők, és a teszt eredményét, megoldását az előadóval megbeszélik.

A képzésen való részvételről szóló igazolás

A képzésen való részvételről a Képző Szervezet tanúsítványt állít ki.

A képzési program végrehajtásának személyi feltételei*:

..... témá(k)hoz(név); szakirányú felsőfokú végzettsége:
.....
stb.

..... témá(k)hoz(név); végzettsége:
stb.

A képzési program végrehajtásának tárgyi feltételei*:

- a tanfolyami létszámnak megfelelő méretű, szokásosan felszerelt tanterem
- számítógépes projektor és ernyő
- egyéb

*A kipontozott részeket a Képző Szervezet tölti ki a központi képzési program helyi képzési programmá adaptálásaként.

